

Academia de Studii Economice a Moldovei

Biblioteca Științifică

**CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ
„PROMOVAREA EGALITĂȚII DE
ȘANSE ÎN EDUCAȚIE ȘI CULTURĂ:
ROLUL BIBLIOTECILOR”**

12 decembrie 2013

**Editura ASEM
Chișinău, 2014**

CZU 305+027(082)=135.1=111=161.1

P 94

Coordonatori: Dr. Silvia Ghinculov, Natalia Cheradi

Această publicație este editată în cadrul Proiectului „Dezvoltarea noilor servicii informaționale pentru Învățământul economic superior din Moldova”, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior, realizat în parteneriat între Academia de Studii Economice a Moldovei și Universitatea din Bergen.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

„Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor”, conf. intern. (2013; Chișinău). Conferința internațională „Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor”, 12 dec. 2013 / coord.: Silvia Ghinculov. – Chișinău : ASEM, 2014. – 175 p.

Antetit.: Acad. de Studii Econ. a Moldovei, Bibl. șt. – Texte : lb. rom., engl., rusă. – Bibliogr. la sfârșitul art. – 100 ex.

ISBN 978-9975-75-682-2.

305+027(082)=135.1=111=161.1

P 94

**© Biblioteca Științifică a Academiei de Studii
Economice a Moldovei, 2014**

Adresa: str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 59,

MD-2005, Chișinău, Moldova

Tel./Fax: (373 22) 242663

e-mail: library@lib.ase.md

www.lib.ase.md

ISBN 978-9975-75-682-2

© Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM

SUMAR

Cuvânt de deschidere	
<i>Silvia GHINCULOV</i>	7
Cuvânt de salut	
<i>Mariana HARJEVSCHI</i>	10
SESIUNEA I. EGALITATEA DE ȘANSE ÎN SOCIETATEA DEMOCRATICĂ	13
<i>Nadejda ȘIȘCAN</i>	13
Совершенствование гендерных отношений в демократическом обществе во взаимосвязи с парадигмами человеческого развития	
<i>Tatiana V. Pîschina</i>	29
Gender messages and answers through education	
<i>Angela CASIAN</i>	33
Aspecte gender în finanțarea sistemului educațional al Republicii Moldova	
<i>Angela SOLCAN, Marina COBAN</i>	55
Antreprenoriatul feminin: viziune și perspective de dezvoltare	
<i>Elena CARA, Ion PÂRȚACHI</i>	64
Reflectarea activității administrației publice prin prisma indicatorilor gender	
<i>Alexandra TIGHINEANU</i>	75
Aspecte juridice privind asigurarea accesului egal la educație	
<i>Anatol ȚUGULSCHI, Liviu LUCA, Sabina LUCA</i>	86
Vârsta și sexul – indici ce influențează mărimea primei de asigurare la asigurările de persoane	
<i>Ecaterina ȘIȘCAN</i>	92
Dimensiunea socială a învățământului superior în contextul economiei bazate pe cunoaștere	

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

<i>Ala SUSARENCO</i>	101
Cadrul legal al Republicii Moldova privind asigurarea egalității de șanse, prevenirea și combaterea discriminării	
SESIUNEA II. ROLUL BIBLIOTECII ÎN PROMOVAREA EGALITĂȚII DE ȘANSE	116
<i>Silvia GHINCULOV</i>	116
Egalitatea de șanse din perspectiva accesului la educație și la informație	
<i>Natalia CHERADI, Elena RAILEAN</i>	125
Biblioteca - spațiu de formare a toleranței	
<i>Natalia SUVAC, Ina NICUȚĂ</i>	134
Statutul sociocultural al bibliotecarului modern sau profesia care obligă	
<i>Liubov ARION</i>	141
Implicarea bibliotecilor școlare în promovarea egalității de șanse	
<i>Aurelia CEBOTARI, Ala MOLDOVAN</i>	146
Implicarea femeilor în dialogul social – promovarea egalității de șanse în societatea democratică	
<i>Aurelia CEBOTARI, Lilia LUPAN, Elena MALȚEV, Ludmila MÎNDRESCU</i>	153
Abordarea și conștientizarea șanselor egale în instituțiile infodocumentare	
<i>Ana BRĂIESCU, Dumitrița BRĂIESCU</i>	159
Biblioteca - promotor și formator al valorilor culturale	
<i>Axenia BASCACOVA</i>	163
Rolul bibliotecarului universitar în promovarea egalității de șanse: context deontologic	
<i>Cristina CATEREV</i>	168
Polish literature collection	

SUMMARY

Opening	
<i>Silvia Ghinculov</i>	7
Welcome speech	
<i>Mariana HARJEVSCHI</i>	10
SESSION I. EQUALITY IN A DEMOCRATIC SOCIETY	
	13
<i>Nadejda ȘIȘCAN</i>	13
Improving gender relations in a democratic society	
Amount paradigmami relationship to human development	
<i>Tatiana V. Pîschina</i>	29
Gender messages and answers through education	
<i>Angela CASIAN</i>	33
Gender issues in the financing of education of the Republic of Moldova	
<i>Angela SOLCAN , Marina COBAN</i>	55
Female entrepreneurship : vision and perspectives of development	
<i>Elena CARA, Ion PÂRȚACHI</i>	64
Coverage of public administration through the gender indicators	
<i>Alexandra TIGHINEANU</i>	75
Legal aspects of providing equal access to education	
<i>Anatol ȚUGULSCHI, Liviu Luca , Sabina LUCA</i>	86
Age and Gender - indices that influence the size of the insurance premium insurance people	
<i>Ecaterina ȘIȘCAN</i>	92
The social dimension of higher education in the context of the knowledge economy	

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

<i>Ala SUSARENCO</i>	101
Moldova's legal framework on equal opportunities, anti-discrimination	
SESSION II. THE LIBRARY'S ROLE IN PROMOTING EQUALITY	116
<i>Silvia Ghinculov</i>	116
Equal opportunities in terms of access to education and information	
<i>Cheradi Natalia, Elena RAILEAN</i>	125
Library - training space tolerance	
<i>Natalia SUVAC, Ina NICUȚĂ</i>	134
Socio -cultural modern librarian or profession requiring	
<i>Liubov ARION</i>	141
Involvement of school libraries in promoting equality	
<i>Aurelia CEBOTARI , Ala MOLDOVAN</i>	146
The involvement of women in social dialogue - promoting equality in a democratic society	
<i>Aurelia CEBOTARI, Lilia LUPAN, Elena MALȚEV, Ludmila MÎNDRESCU</i>	151
Approach and awareness of equal opportunities institutions infodocumentary	
<i>Ana BRĂIESCU, Dumitrița BRĂIESCU</i>	159
Library - promoter and trainer of cultural values	
<i>Axenia BASCACOV</i>	163
The role of the academic librarian in promoting equality : ethics context	
<i>Cristina CATEREV</i>	168
Polish literature collection	

CUVÂNT DE DESCHIDERE

***Dr. Silvia GHINCULOV,
Director al Bibliotecii Științifice a ASEM***

Dragi și fideli prieteni ai Bibliotecii Științifice ASEM, Stimate Doamne, Stimați Domni, Stimată Doamnă Prim-Prorector cu activitatea didactică ASEM, Ala COTELNIC

Distinși colegi din toate instituțiile bibliotecare din Moldova!

Adresăm calde urări de bine în legătură cu organizarea și participarea dumneavoastră la Conferința Internațională „Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor”, organizată în cadrul Proiectului „Dezvoltarea noilor servicii informaționale pentru Învățământul economic superior din Moldova”, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior, realizat de Academia de Studii Economice a Moldovei în parteneriat cu Universitatea din Bergen.

Vă mulțumim pentru această participare, astfel acceptând împărtășirea ideilor și rezultatelor privind susținerea și promovarea egalității de șanse. Tema egalității de șanse în educație și cultură este actuală pentru Republica Moldova și în cadrul bibliotecilor universitare este discutată în premieră.

În anul 2000, Uniunea Europeană a adoptat două directive care interzic discriminarea directă și indirectă pe motive de rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă și orientare sexuală. Aceste documente conțin definiții exacte privind discriminarea directă, indirectă, hărțuirea și aplicarea principiului egalității de tratament între persoane. Republica Moldova a adoptat cadrul legal privind egalitatea de șanse: Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați din 09.02.2006 și Legea cu privire la asigurarea egalității din 25.05.2012.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Vom încerca, prin această conferință, să identificăm rolul bibliotecii în promovarea egalității de șanse în comunitate și, astfel am structurat lucrările în 2 sesiuni tematice: prima - „Egalitatea de șanse în societatea democratică”, va pune în dezbatere soluțiile durabile pentru consolidarea egalității de șanse în societate; a doua - „Rolul bibliotecii în promovarea egalității de șanse”, în care sperăm să formulăm recomandări la nivel de politici și la nivel instituțional pentru a fortifica participarea bibliotecilor în promovarea egalității de șanse în comunitate. Vom încerca astăzi mai bine să înțelegem ce este egalitatea de șanse; care sunt aspectele generale privind egalitatea de șanse în concordanță cu legislația din Uniunea Europeană și Republica Moldova; importanța promovării egalității de șanse; egalitatea de șanse din perspectiva accesului la educație și la informație; să identificăm strategii, instrumente, tehnici utilizate pentru susținerea și promovarea egalității de șanse, modalități de combatere a inegalității de șanse în domeniile educației și culturii.

Sperăm că această întâlnire la biblioteca noastră va prilejui dezbateră celor mai importante aspecte ale promovării egalității de șanse în educație și cultură și contribuțiile pe care le pot avea oamenii științei, învățământului și culturii în constituirea societății democratice.

Societatea modernă este caracterizată de intensificarea schimbului de informații datorită impactului tehnologiilor informaționale și comunicaționale. Acestea au determinat o schimbare și în sistemele educaționale. Axa de referință a constituit-o colaborarea internațională și schimbul de informații, ca factor-cheie al reușitei întregului demers de dezvoltare a învățământului. Conferința noastră este realizată în cadrul proiectului „Dezvoltarea noilor servicii informaționale pentru Învățământul economic superior din

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Moldova”, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior. Proiectul este axat pe inovarea educației în domeniul utilizării informațiilor. Sprijinul din partea programului EURASIA prevede implementarea celor mai bune practici ale bibliotecilor europene ce țin de dezvoltarea organizațională, funcțională și tehnologică a bibliotecii compatibilă cu standardele internaționale; activarea proceselor de integrare și cooperare instituțională, națională și internațională în spațiul educațional și științific; punerea în aplicare a noilor modalități de colaborare profesională; satisfacerea nevoilor de informare a utilizatorilor prin promovarea serviciilor inovatoare prin intermediul tehnologiei Repozitorii instituționale și dezvoltarea abilităților informaționale (alfabetizare digitală sau Cultura Informației).

Finanțatorii acestui proiect acordă o atenție deosebită aplicării principiului egalității de tratament între persoane. Această normă a unei societăți democratice este valabilă astăzi ca niciodată și instituțiile din învățământ, instituțiile de cultură trebuie să opteze pentru promovarea activă a acestor norme de conviețuire umană.

Aducem sincere mulțumiri celor care au fost și sunt alături de noi, pentru munca dedicată afirmării educației și culturii în țara noastră. Vă urăm cât mai multe împliniri în formarea și educarea noilor generații de oameni constructivi, cu poziție civică activă, toleranți și egali în șanse. Este șansa noastră!

Cu această ocazie, avem deosebită plăcere de a Vă invita să participați la lucrările Conferinței și anunțăm deschiderea lucrărilor Conferinței, oferind cuvântul doamnei Ala Cotelnic, prim-prorector cu activitatea didactică ASEM, profesor universitar, doctor habilitat în economie.

Vă mulțumesc!

CUVÂNT DE SALUT

Mariana Harjevschi,

Președinte ABRM

Director general al Bibliotecii Municipale B.P.Hasdeu

În mediul bibliotecar, atât utilizatorii, cât și bibliotecarii consideră biblioteca, fie aceasta publică, sau academică, instituția care trebuie să fie una deschisă pentru fiecare și să mențină un angajament prin care să promoveze egalitatea de șanse și principiul diversității, să promoveze o societate informată, în care toată lumea să aibă acces la cunoștințe și informații ajustate la nevoile, dorințele și aspirațiile lor. Bibliotecarii trebuie priviți în calitate de utilizatori ai serviciilor de bibliotecă, în calitate de lucrători în domeniul bibliotecă și în calitate de furnizori de informații.

„Avem aceleași drepturi. Vrem șanse egale!” – o susține fiecare. Acum, când, în Republica Moldova, există *Legea cu privire la asigurarea egalității*, aceasta asigură susținerea prevenirii și combaterii discriminării, precum și asigurării egalității tuturor persoanelor în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

Aceasta este contribuția distinctivă și a bibliotecilor și bibliotecarilor pentru a dezvolta o societate în care toate grupurile sociale sunt abilitate să aibă acces la informație, să ia atitudine și să oprească prejudecățile care împiedică progresul referitoare la anumite grupuri sociale, să susțină diversitatea culturală, și societală, să promoveze toleranța, iar discriminarea să fie contestată cu fermitate.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Totuși, ceea ce ne permite astăzi să reflectăm că mai e necesar de a fi lucrat asupra câtorva aspecte. Primo – accesul populației la biblioteci; doar 25,9% din numărul total al populației sunt utilizatori ai bibliotecilor. Ar fi ca percepția bibliotecilor publice, nu sunt gata pentru a oferi șanse egale pentru o acoperire mai mare a populației. Fie din cauza colecțiilor nepregătite, care indică accesul intelectual, sau spațiile inadecvate – care ar trebui să indice accesul fizic la colecțiile bibliotecii. Și mult mai mult, de curând, ONU a declarat accesul la internet – ca un drept al omului. Din cele 1374 de biblioteci publice, doar 336 dețin calculatoare, iar 220 oferă și acces la internet. Deci, există un lapsus vis-à-vis de oferta bibliotecilor, pentru ca acestea să fie considerate în totalitate instituții ce tratează cetățeanul cu șanse egale.

Multe biblioteci susțin accesul la informații și prin prisma serviciilor și ofertelor propuse pentru utilizatori. Biblioteca Municipală „B.P.Hasdeu” (BM), menține această filosofie a gamei de servicii și oferte, prin însuși sistemul de management bine structurat. Biblioteca Municipală are misiunea de a oferi, tuturor fără restricții, acces liber la informație, idei, lecturi, încurajează și susține libertatea de a cunoaște, libertatea de expresie, spații pentru dezbateri, pentru expunerea punctelor de vedere, creației proprii indiferent de orientarea religioasă, convingerile politice, sexuale, statut social și intelectual. Strategia și obiectivele BM, proiectele și programele elaborate sunt adaptate la satisfacerea necesităților comunității chișinăuene, iar rețeaua formată din 31 de filiale are o arie de cuprindere pe întreg municipiul, creând un ansamblu coerent și funcțional care formează o instituție complexă. O contribuție deosebită la valorificarea tezaurului de publicații revine bibliotecilor specializate. BM sprijină diversitatea culturală, prin organizarea filialelor: de carte și cultură evreiască

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

„I. Mangher”, rusă „M. Lomonosov”, ucraineană „L. Ukrainka”, bulgară „H. Botev”, găgăuză „M. Ciachir” și mai recent - poloneză A. Mickiewicz”, cu colecții în limbile respective. Profilul Bibliotecii Municipale este universal: de la ediții de referință la monografii, de la beletristică la literatură științifică, de la cartea de artă la volume pentru copii. Fondul tradițional și cel electronic formează un adevărat tezaur național și universal care cuprinde peste 1 mln. de volume puse la dispoziție fără restricții spre consultare tuturor solicitanților. Miza pe modalitățile de utilizare – directe (consultarea în săli de lectură sau împrumutul la domiciliu), la distanță (pagina WEB, bazele de date, telefonul, poșta electronică) și gratuitatea reușește să atragă anual diverse categorii de utilizatori, prioritare fiind elevii, studenții, intelectualii, funcționarii, cărora li se oferă un sistem complex de servicii pentru instruire și destindere.

Desigur, acest subiect nou pentru comunitatea bibliotecară nu a fost pe agenda nici unei instituții de specialitate, deși, în esență, bibliotecile au pledat pentru acces egal la informație, iar Asociația Bibliotecarilor poate fi recunoscută ca o organizație care prețuiește și pune în practică egalitatea de șanse, deschiderea spre diversitate.

SESIUNEA I. EGALITATEA DE ȘANSE ÎN SOCIETATEA DEMOCRATICĂ

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ГЕНДЕРНЫХ ОТНОШЕНИЙ В ДЕМОКРАТИЧЕСКОМ ОБЩЕСТВЕ ВО ВЗАИМОСВЯЗИ С ПАРАДИГМАМИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

*Надежда ШИШКАН,
профессор, доктор хабилиат, МЭА*

Abstract: *This article discusses the need for the study of gender relations on the basis of a multidisciplinary approach and within the human development paradigm. “Homo faber” allows to realize the necessity and possibility of the division of labor between men and women; “Homo economics” allows you to expand opportunities for participation of women in business, and “Homo intelligens” makes it possible to determine the real way to achieve genuine social equality between men and women. But the opportunity to become in the efficacy, need an active public policy, financial support of the claim and purposeful activities of scientific, public and library organizations.*

Key words: *gender relations, human development, social equality, entrepreneurship, education level.*

Проблема человека и эволюция парадигм его развития одна из центральных проблем экономической теории с древнейших времен до наших дней. Еще в древности Пифагор утверждал: «Человек – мера всех вещей».

Как известно, в рамках человеческого развития исторически сложились целые эпохи взаимоотношений мужчин и женщин – матриархат, патриархат. А теперь, в конце XX и начале XXI веков дискутируется вопрос о возвращении матриархата или же становление новой эпохи **биархат**.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Что же происходит в действительности? На этот вопрос очень трудно ответить однозначно, но некоторые тенденции можно выявить, используя ряд методологических подходов. Во-первых, человек очень сложное социально-экономическое, политическое, физиологическое и т.п. явление, и потому не случайно исследуется многими науками. Среди них: политология, демография, социология, философия, экономика, психология, медицина и многие другие. И каждая наука, каждый исследователь анализирует проблему, исходя из интересов «своей науки», что нередко приводит к противоположным выводам и противоречивым результатам.

Например, наши многолетние исследования показывают: демографы считают, что основной причиной снижения рождаемости в экономически развитых странах является занятость женщин в общественном хозяйстве. Поэтому женщины должны выполнять только естественную функцию деторождения и уход за детьми. Однако каждая ли страна или муж в семье может обеспечить соответствующую оплату матери за рождение детей и уход за ними, содержание жены – демографы такие вопросы не ставят.

Социологи, напротив считают, что женщина должна участвовать в общественном труде, ибо она, прежде всего личность и должна проявить себя, свой ум, талант. Получая зарплату, она обеспечивает экономическую основу равенства в семье. При этом следует учитывать, что рождение детей – функция матери, а воспитание детей – матери, отца и общества. Что касается рождаемости, то она, как правило, имеет тенденцию к снижению как у работающих женщин, так и у неработающих. И эта тенденция проявляется тем

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

сильнее, чем выше уровень образования и культуры как у мужчин, так и у женщин.

С экономической точки зрения, работающая женщина создает национальный доход, получая зарплату, платит налоги в бюджет, и тем самым создает общественные фонды потребления для развития сети детских учреждений, для сочетания функций труда и семейных функций. Таким образом, при решении проблем участия женщин в общественном хозяйстве необходим комплексный междисциплинарный подход.

Во-вторых, если до середины XX века учеными исследовались проблемы человека в целом и самостоятельно, выделялись только проблемы женщин: функция деторождения, материнства, трудовая нагрузка женщин, необходимость и возможность сочетания функции труда в общественном производстве с функцией материнства, жены, то, начиная с середины XX века в центре внимания проблемы гендерных отношений – социально-экономические отношения между мужчинами и женщинами. С этой целью ООН в своих Отчетах по человеческому развитию, которые составляются ежегодно, предлагает использовать показатель индекс человеческого развития (ИЧР) в целом и индекс гендерного равенства (ИГР) (см. таблицу 1).

Если сравнить ИЧР и индекс гендерного равенства, то они отличаются незначительно, но если проанализировать их с точки зрения основных компонентов, то очевидно, что по продолжительности жизни женщины значительно (7-10 лет) опережают продолжительность жизни мужчин, а мужчины на 25-50% опережают женщин по уровню дохода.

Таблица 1

Индекс развития человека с учетом гендерного фактора в странах Запада

Страны	ИЧР	ИРГФ	Ожидаемая продолжительность жизни		Совокупный коэффициент поступивших в начальные, средние и высшие учебные заведения		Отношение расчетного дохода женщин к доходу мужчин
			Женщины	Мужчины	Женщины	Мужчины	
Норвегия	0,956	0,955	81,8	75,9	100	94	0,74
США	0,939	0,936	79,8	74,2	96	89	0,62
Франция	0,932	0,929	82,7	75,1	93	90	0,59
Германия	0,925	0,921	81,8	75,1	88	89	0,52
Испания	0,922	0,916	82,7	75,8	95	89	0,44
Италия	0,920	0,914	81,9	75,5	84	81	0,45
Португалия	0,897	0,894	79,5	72,5	97	90	0,54
Чехия	0,868	0,865	78,6	72,0	79	78	0,56
Эстония	0,853	0,852	76,7	66,3	100	92	0,63
Польша	0,850	0,848	77,9	69,7	93	87	0,62
Венгрия	0,842	0,847	75,9	67,6	89	84	0,59
Литва	0,842	0,841	77,5	67,4	93	87	0,67
Латвия	0,823	0,823	76,1	65,4	92	83	0,69
Болгария	0,796	0,795	74,6	67,4	77	75	0,66
Российская Федерация	0,795	0,794	73,0	60,7	92	85	0,64
Белорусь	0,790	0,789	75,2	64,7	90	86	0,65
Румыния	0,778	0,775	74,2	67,0	70	67	0,58
Украина	0,777	0,773	74,6	64,5	86	83	0,53
Республика Молдова	0,681	0,678	72,1	65,3	63	60	0,65

Источник: International Survey, Human Development report, 2004

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Поэтому, когда речь идет о гендерном равенстве, необходимо уделять внимание не только женским проблемам, что очень важно, но и следует проводить специальные исследования по проблемам мужчин, в частности по продолжительности жизни. Анализируя и обобщая различные точки зрения по продолжительности жизни мужчин и женщин, мы пришли к выводу, что она зависит от многих факторов:

1) естественно-биологический подход показал, что большая продолжительность жизни женщин связана с эндогенными, конституционными особенностями женского организма, выполнением женской функции деторождения и материнства;

2) санитарно-гигиенический подход показал, что мужчины больше заняты на тяжелых и вредных работах, где механизация работ несовершенна (добыча и освоение полезных ископаемых, освоение океанов, тяжелая промышленность), а также алкоголизм, курение, гиподинамия, участие в вооруженных конфликтах и т.п. обуславливают высокую степень травматизма и смертности в наиболее трудоспособном возрасте (25-45 лет);

3) психофизиологический подход выявил у мужчин резкий психологический перепад в здоровье с выходом мужчин на пенсию или с потерей работы и как следствие – смертность.

Как видно из таблицы 1, для женщин наиболее острой проблемой является проблема дохода. Уровень дохода у женщин значительно ниже, чем у мужчин, и составляет 25-50%. По данным ООН женщины в мире составляют 45% экономически активного населения и создают половину национального богатства (работа в общественном производстве плюс ведение домашнего

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

хозяйства), но получают 1/10 мирового дохода, ежегодно недополучая 11 триллионов долларов (1, 1995 год).

Это обусловлено многими обстоятельствами. Чтобы осознать такое положение, методологически важно, в-третьих, исследовать эволюцию гендерных отношений через призму парадигм человеческого развития во взаимосвязи с гендерными отношениями и их индикаторами. За последние годы наряду с индексом гендерного равенства введен индекс гендерного неравенства.

Таблица 2

International Human Development Indicators
GII: Gender Inequality Index, value

HDI Rank	Country	2000	2005	2010	2012
1	2	3	4	5	6
1	Norway	0.105	0.083	0.076	0.065
3	United States	..	0.288	0.288	0.256
5	Germany	0.131	0.106	0.085	0.075
8	Sweden	0.073	0.065	0.05	0.055
11	Canada	..	0.141	0.14	0.119
20	France	0.164	0.139	0.105	0.083
39	Poland	0.208	0.16	0.163	0.14
55	Russian Federation	0.425	0.352	0.329	0.312
56	Romanian	..	0.342	0.334	0.327
57	Bulgaria	..	0.227	0.231	0.219
78	Ukraine	..	0.357	0.35	0.338
113	Moldova (Republic of)	..	0.311	0.319	0.303

Источник: HDRO calculations based on UN Material Mortality Estimation Group (MMIG) WHO, UNICEF, UNFPA and the World Bank (2012), UNDESA (2011), IPU (2012), Barro and Lee (2010), UNESCO Institute for Statistics (2012) and ILO (2012).).

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Этот расчетный показатель включает репродуктивность здоровья, фертильность женщин, рождаемость и смертность детей, фертильность подростков, занятость женщин, участие в политике и управлении. Как показывает анализ таблицы 2, самый низкий показатель неравенства в экономически развитых странах: в Швеции – 0,055, Норвегии – 0,065, Германии – 0,075, Франции – 0,083. Здесь низкий коэффициент смертности, очень высокий показатель участия женщин в политике и управлении. Наиболее высокие показатели гендерного неравенства на Украине – 0,339, в Российской Федерации – 0,327, в Республике Молдова – 0,303.

Индексы гендерного равенства и неравенства тесно взаимосвязаны с социально-экономическим и научно-техническим прогрессом и находят отражение в парадигмах человеческого развития.

Как известно с древнейших времен до наших дней, сущность человека усматривалась в его разуме. «Мыслю, значит существую» (Декарт). Исходная, основная парадигма человеческого разума была «Homo sapiens». Исторически в рамках общей парадигмы формировались субпарадигмы: в политике – «Homo politicus», в религии – «Homo pirenese», в социологии и экономике – «Homo faber», «Homo economicus», «Homo intelligens».

Homo faber. Сущность «Homo faber» характеризует направленность умственных и физических способностей человека на трудовую деятельность, выражающую уровень и структуру общественного разделения труда в общественном производстве. Основной мотив трудовой деятельности – получение дохода от труда. В гендерном аспекте «Homo faber» сначала отождествлялся с мужским трудом, ибо

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

отражал существующее разделение труда, когда за мужчинами закреплялся общественный труд, за женщинами – домашнее хозяйство. Такое разделение труда было обусловлено естественными особенностями полов (у мужчин более развита большая мускульная система, у женщин малая. Кроме того, женщины выполняют функцию материнства) и было объективно необходимым и прогрессивным.

По мере совершенствования орудий труда структура производства усложнялась, общественное разделение труда углублялось; наряду с производством орудий труда стали производиться машины, наряду с добывающими отраслями производства стали развиваться обрабатывающая, легкая и пищевая промышленность, сфера услуг. Значение мужского труда (где особую роль играла большая мышечная сила) сохранялось, но все большую роль стала играть малая мышечная сила, значение женского труда резко возросло.

Именно производство машин, технический прогресс и его проникновение во все отрасли хозяйства создали благоприятные условия для:

- углубления разделения труда и увеличение объема рынка;

- повышения производительности труда во всех отраслях общественного хозяйства и перераспределение труда из сельского хозяйства в обрабатывающую промышленность и сферу услуг;

- повышения производительности труда создали также условия для создания прибавочного продукта, развития общественной сферы быта, уменьшение рабочего и увеличение свободного времени, развития детских учреждений;

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

– сокращения рождаемости. Потребность в детях сократилась как на уровне общества, так и семьи. Достаточно стало слегка расширенного воспроизводства (людей);

Все это создало благоприятные условия для повышения степени занятости женщины в общественном труде, особенно в легкой и пищевой промышленности, в сфере услуг.

Рост занятости женщин произошел как во всех экономически развитых странах, так и в развивающихся. В Республике Молдова женщины, как и мужчины, заняты во всех отраслях хозяйства, хотя женщины несколько больше в сфере услуг (см. фигуру 1).

Вместе с тем, если проанализировать занятость женщин по отраслям хозяйства и зарплату в этих отраслях, то независимо от отрасли она у женщин значительно меньше, чем у мужчин (4, 241-242).

Это обусловлено как объективными, так и субъективными причинами. К объективным причинам можно отнести:

1. Тенденция роста занятости женщин в общественном производстве обгоняла тенденцию сокращения занятости в домашнем хозяйстве и развития сети детских учреждений. Сложилась двойственная занятость женщин: на работе и дома.
2. С ростом занятости женщин и выполнением функции материнства обострилась проблема повышения образования и квалификации.
3. Сохранение патриархальных взглядов: главная функция женщин – рождение и воспитание детей.

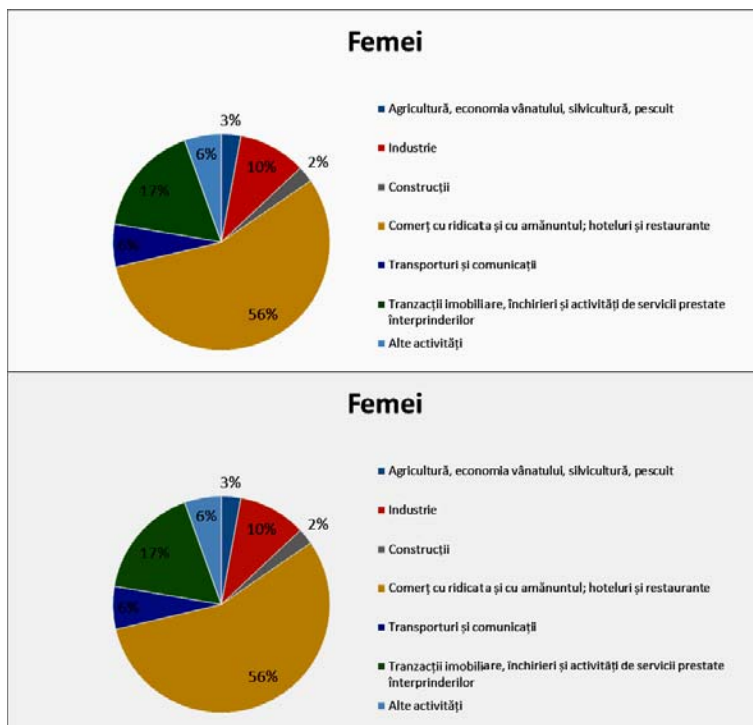

Figura 1. Repartizarea ocupațiilor conform sexelor și tipurilor de activitate economică

Поэтому не случайно, начиная с 1975 года ООН одной из важнейших проблем на международной конференции ООН в Мехико ставит проблему определения объема работ в домашнем хозяйстве, выполняемых женщинами, их оценка и оплата домашнего труда, усиление роли общества и отца в воспитании детей, разделение труда в домашнем хозяйстве между мужчиной и женщиной. Рождение детей – это функция женщины, воспитание же детей – это функция матери, отца и общества.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

По мере развития научно-технического прогресса углубление разделения труда (появление класса купечества и предпринимателей), увеличение объема рынка привело к формированию парадигмы «Homo economicus».

Суть парадигмы **Homo economicus** – рациональность, получение прибыли, развитие взаимовыгодного обмена. Как отмечает А. Смит в своей работе *«Исследование о природе и причинах богатства народов»*: «Дай мне то, что мне нужно, и ты получишь то, что тебе нужно».

Сначала класс купечества и предпринимателей формировался за счет мужчин, которые имели накопления от внутренней и внешней торговли, добычи золота и серебра, ведения войн и т.д.

Женщины благодаря получению наследства, появлению возможности получения образования и получения кредита и др. источников также стали заниматься предпринимательством самостоятельно или на партнерских началах. Эта тенденция особенно усилилась в середине XX – начале XXI века. Американские исследователи Петерсон и Веймер назвали этот феномен «тихой революцией». В США и в странах Европы женщины составляют 1/3 всех предпринимателей. Примерно столько же в Республике Молдова – 27%.

В настоящее время бизнес вообще и женский в особенности в Республике Молдова испытывает ряд трудностей.

Во-первых, в отличие от Запада, у нас в малом бизнесе занято 1-9 человек, очень мало крупных предприятий, доля женщин в них составляет 1-2%. Условия ведения бизнеса почти не меняются (см. фигуру

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

2). Прибыль на предприятиях, руководимых женщинами, значительно ниже (на 30-40%), чем у мужчин.

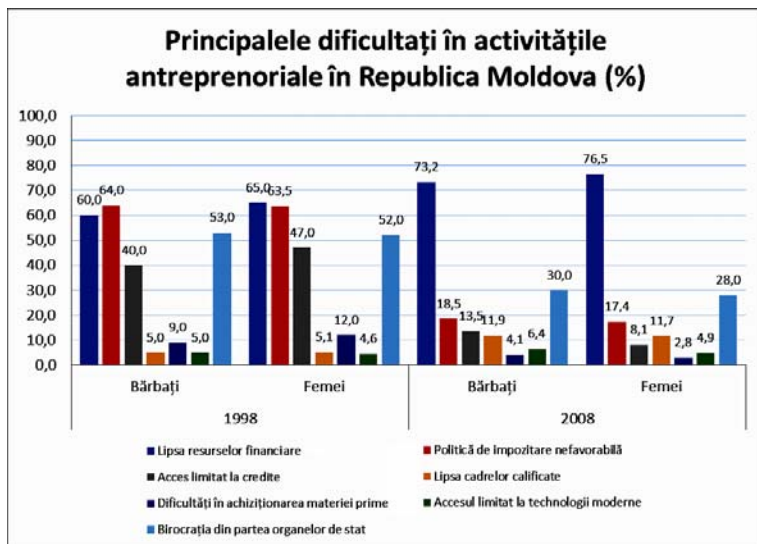

Figura 2. Dificultăți în activitatea antreprenorială

Но в целом прослеживается положительная тенденция роста женского бизнеса. Если в 2000 году их доля составляла 10%, то теперь – 27%. Кроме того, женщины приобрели опыт в организации бизнеса, повышения его конкурентоспособности. По данным наших исследований, проведенных кафедрой «Teorie și politici economice» совместно с немецким Экономическим Институтом Брауншвейгского университета, женщины Молдовы так же, как и женщины Запада, особое внимание уделяют сокращению издержек производства, повышению конкурентоспособности, повышению квалификации работников, внедрению новых технологий. Они более

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

коммуникабельны, более чувствительны к мотивации своих партнеров, более гуманны, чем мужчины.

В середине XX века и начале XXI века в экономически развитых странах мира, а затем и развивающихся наметилась тенденция перехода к новому обществу, новой экономике, характерными чертами которой стали новая материально-техническая база – автоматизация и компьютеризация, новые ресурсы – информация, образование, новая роль науки – как непосредственно-производительная сила. Человек становится человеку не только как средство производства, но и его цель. Создались условия для развития новой парадигмы **Homo intelligens**. Суть новой парадигмы «Homo intelligens» – это господство интеллекта, интеллектуальность, когда на первый план в обществе выступает интеллектуальное производство, образование человека, идеи, компетентность, творчество, понимание, участие, взаимопомощь.

Люди, обладающие высоким интеллектом, появились еще в древности с разделением труда на умственный и физический. Но его носителями была небольшая группа людей, в основном мужчины, занимающиеся философией, политикой, управлением.

Вместе с тем, как показали исследования Менадже «История женской философии» еще в 1660 году сотни женщин посещали школы Диалектики, Эпикурейцев, Стоиков, Платоновскую Академию, Пифагорейцев. И если перечислить всех образованных женщин, занимающихся умственным трудом, то только название их имен составило бы целый том. Но в патриархальном обществе не принято было женщинам афишировать свой ум, интеллект. А в средние века вообще был настоящий геноцид, когда инквизиция сжигала миллионами умных,

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

талантливых женщин. И только в эпоху просвещения французская активистка Оливия де Гуж заявила: «Если женщины могут подвергаться пыткам и восходить на эшафот, то почему они не могут взойти на трибуну. Это ее естественное право».

Женщины в жестокой конкуренции доказали необходимость права на образование и на политическую деятельность и уже с XVIII века стали постепенно его получать. В настоящее время уровень образования женщины, как уже отмечалось, в ряде стран (см. таблицу 1), в том числе в Республике Молдова, практически равен уровню образования мужчин, а нередко и выше.

Таблица 3

Aspectul gender al populației după studiile obținute

Locul țării după IDU (2012)	Populația cu studii medii și superioare % în mai mult de 25 de ani	
	Femei	Bărbați
1. Norvegia	95,6	94,7
2. SUA	94,7	94,3
55. Federația Rusă	93,5	96,2
56. România	83,4	90,5
113. Moldova	91,6	95,3
Țările cu nivel de dezvoltare mediu	62,1	58,8
Țările din Europa și Asia Centrală	81,4	85,8

Sursa: date sintetizate de autori

Проведенные нами исследования совместно с Брауншвейгским университетом Германии показали

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

также, что на первый план как у мужчин, так и у женщин, как в экономически развитых странах (Германия), так и в Польше, Болгарии, Молдове, особое место, наряду с доходами, занимают: креативность, успех, интеллект и т.д. (см. фигуру 3). Но вот парадокс: если в странах Запада, особенно в США, странах Европы (Норвегия, Швеция, Германия) с ростом образования растут и доходы, то в постсоциалистических странах и, в частности, в Республике Молдова сложилась парадоксальная ситуация. Высококвалифицированные профессии, требующие высокого уровня образования (врачи, учителя, преподаватели, работники культуры, особенно библиотекари, получают зарплату ниже, чем менее образованные работники физического труда.

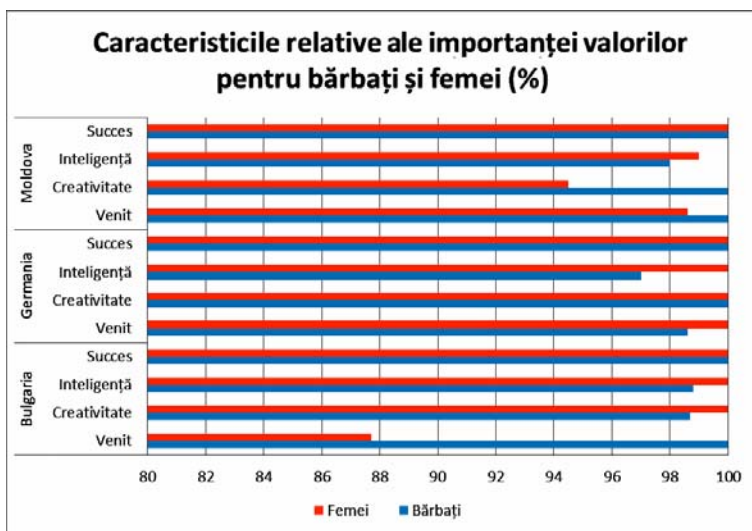

Figura 3. Importanța valorilor materiale și nemateriale pentru bărbați și femei

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Здесь наряду с объективными факторами сохраняют значение и субъективные. К последним можно отнести элементы дискриминации. По данным исследователя Гарри Беккера, причинами дискриминации являются: дискриминация на уровне предпочтений со стороны работодателя (он не уверен, что женщина не уйдет в декрет) или со стороны коллектива, который предпочитает работать под руководством мужчин, или среди мужчин.

Таким образом, различие в положении мужчин и женщин, с одной стороны, **нивелируются**: сказывается технический прогресс, **образование**, новые ресурсы (информация), воспитание, интеллектуализация общества. С другой стороны, этот процесс в силу действия законов международного разделения труда, законов рынка, (спрос, предложение, конкуренция и др.) идет неравномерно по странам.

В Республике Молдова сказываются еще патриархальные взгляды на положение женщины в обществе, низкий уровень социально-экономического развития и другие факторы. Но вместе с тем, в обществе, в правительстве приходит понимание о необходимости достижения гендерного равенства.

Правительство Республики Молдова подписало Конвенцию о равенстве полов (1979 г.), Платформу Действий в Пекине (1995 г.), План Действия на тысячелетие (2000 г.) и другие международные документы. Молдавская Экономическая Академия совместно с Кишиневским Государственным Университетом, международными организациями UNDP, UNIFEM и Министерством социального развития добились принятия в Парламенте Закона о гендерном равенстве, составлен план достижения гендерного равенства 2010-2015, подписанный Премьер-министром страны.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Но, к сожалению, эти документы мало обоснованы финансово, т.е. научное обоснование есть, но конкретный механизм реализации плана еще несовершенен.

Дальнейшая работа над совершенствованием гендерных отношений в рамках новой парадигмы «Homo intelligens» с учетом нерешенных проблем, связанных с реализацией «Homo faber» и «Homo economicus», целесообразно проводить совместными усилиями специалистов всех наук Молдавской Экономической Академии, специалистов других вузов с учетом опыта зарубежных организаций (особенно Норвегии, Швеции, Финляндии) при поддержке высококвалифицированных работников библиотек.

Библиография:

1. *Human development report*. Oxford, 1995-2012.
2. *Human Development Report*. <http://hdr.undp.org>.
3. *Homo faber, Homo economicus*. Москва, 2001.
4. ШИШКАН, Надежда. *Современные социально-экономические мегатенденции*. Кишинэу, 2005.
5. *Women 8 mln in the Republic of Moldova*. Chișinău, 2008.

GENDER MESSAGES AND ANSWERS THROUGH EDUCATION

***Tatiana V. PÎSCHINA,
PhD, Professor of Economics, ASEM***

Abstract: *The aim of the article is Bridging the Gaps between Education, and Gender Equality in the Republic of Moldova by attracting the attention of the international community, science, government and the business sector.*

Key words: *gender, education, gender equality, European Union, Republic of Moldova.*

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Education is the key building block in understanding, addressing and solving the problem of gender inequality, particularly in the developing countries, including the Republic of Moldova.

Education, and importantly University Education, helps to shape the way of thinking and the mentality of the population, as well as future leaders of a nation that are supposed to tackle the problems of the following generations and challenges of the Century.

Gender equality is one of the things this next Century strives for, and therefore the problems of gender inequality are among its hot issues. However, within Moldova's society gender equality discourse has not yet reached widespread attention, and it is not yet a "hot challenger" in the national debates. At the same time, the European Union and the United States are providing a great deal of ideological and financial support for understanding and tackling gender inequality problem in the framework of individual and separate projects, as well as through other means and channels. As stated in The Economist: "Moldova receives the highest level of support in the European Neighborhood, at €41 per capita. The EU's European Neighborhood Policy seeks to tie countries to the east and south of the EU into the EU with conditional financial assistance"¹. Yet, access to such projects related to gender inequality, as well as their potential effect, is tightly "protected" by the government and is almost monopolized by the national institutions in Moldova, which definitely poses a serious threat to the awareness of the issue.

A large student survey conducted by the Author of this paper within a big range of students from various groups and fields of study has shown that only less than 10% of

¹ The Economist. The EU and Moldova - Not a success story yet. Dec 10th 2012

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Moldova's students are aware of the concept of gender inequality and that it could be an acute problem in a society.

The fact that Moldova is not unique and does indeed face sharp issues of gender inequality is visible in the most simple statistics: women are not paid as good as men for the same job and the same amount of hours, and the number of women in any managerial positions within firms, companies, and corporations is only 34%, whilst the top management positions are rare and more scarce. At the same time, the low paid jobs account for over half of Moldova's women. In addition, women are often not informed of their rights at the workplace, as well as in the society. Lately, however, the legal sphere has demonstrated improvements and growing levels of awareness, which are nevertheless rather small yet.

In Moldova, a woman is primarily a housewife, which poses serious problems in female professional career growth for those women who strive to achieve it, particularly within the higher paid sectors. One of the core reasons for that is, of course, the national mentality, which is dragging from the past and which should be changed to support economic growth in Moldova's society through equal inclusion and equal opportunities for men and women.

Due to growing importance of the issue of gender equality in the Republic of Moldova, the proposal was elaborated to conduct multidisciplinary scientific investigation on the topic: "Gender Messages and Answers through Education: Focus: Social Responsibility and Gender Equality. Implication on Women and their Opportunities in the Labor market (Experience of Sweden and Denmark)".

This research has to serve as a basis for the academic study course of the problems of gender inequality for the University students (Bachelors and Master, as well as PhD levels) in the Republic of Moldova. That study course has to

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

offer for inclusion into study plans and curricula of the Academy for Economic Studies of Moldova, as well as other Universities of Moldova prospectively. In the future, this course could also be adapted to be included in the country's high schools curricula.

In the framework of this course active method of education has to be used, including proposal and development of real-life projects run by the students on various problems and issues, as well as solutions of the gender inequality problem. Upon condition of receiving financial support it is also planned for a possibility to organize and host international conferences on the problem with the developed and developing countries, sharing experiences, possible actions, and opinions and expectations from academia, private and public sectors.

The Objectives are summarized as follows:

1. Create awareness of gender inequality problem among a wide range of young population with the goal to explain and understand the issue and problems related to it.
2. Through dialogue with participants to make proposals and recommendations on concrete and elaborate steps and regulations targeted at solving the problem of gender inequality in the Republic of Moldova.
3. Use the recommendations for further work with the students, other focus groups and government officials, issue publications in the press, as well as take active participation in various international fora.
4. Identify the relationship between Gender Equality and Democracy aimed at helping Moldova move closer towards European integration.
5. Implement long-term changes in the economy and within public policy.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Long-term changes can not be solved within a single project. But the issues raised in this project will enhance the action of the public and private sectors, and of the society. Only by taking these steps can Moldova, or any other given nation facing similar problems, which today is virtually all nations in the world perhaps with the exceptions of one or two, face and cope with economic and social issues and threats of unequal societal status and slower economic growth – two of the many unpleasant consequences of gender inequality.

Bibliography:

1. *The EU and Moldova - Not a success story yet.*
Dec 10th 2012.
<http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2012/12/eu-and-moldova>.
2. PÎSCHINA Tatiana V. *National Scientific Project: “Economic Growth and Structural Priorities – theoretical and practical aspects” under the State Program “Development of mechanisms and methods for stimulating economic growth, reducing poverty and improving the quality of life”.* 2010.

ASPECTE GENDER ÎN FINANȚAREA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Angela CASIAN, dr., conf. univ., ASEM

Abstract: *This paper presents the analysis of the Moldovan population by different criteria: age, sex, duration of life, level of education, occupation, etc. fields. It is also reflected in the educational situation of gender perspective and a comparative study of educational system funding Moldova and other countries.*

Key words: *gender, gender inequality, education system, gender-sensitive funding.*

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Inegalitatea de gen este impregnată în toate domeniile/activitățile umane, atât ca acțiune, cât și în calitate de domeniu de cercetare și interes social. Estimarea impactului inegalității de gen vine de la necesitatea de a determina la cât de mult, mai multe femei ar fi putut contribui la PIB, lucrând la fel de mult ca și bărbații și cu același salariu. În 1900, doar 15% din forța de muncă la nivel mondial au fost femei și chiar și în 2012 a fost încă destul de puțin - 40%, câștigând doar 60% din femei la fel de mult ca și bărbații. Trebuie să recunoaștem că o parte din acest lucru poate fi rezultatul alegerii personale, și nu a discriminării. În estimare medie a inegalității de gen, pierderea economiei mondiale în 2010 este de 7%. Cu toate acestea, inegalitatea de gen este în descreștere, deoarece pierderea, în 1900, a fost substanțială – de 17% din PIB. Proiectarea pentru 2050, estimează o pierdere medie de 4 % din economia mondială.

Dimensiunea economică a inegalității de gen plasează femeile ca cetățeni ce realizează mai puțin decât bărbații în sectorul de muncă oficial, pentru ele sunt mai multe șanse de a trăi în sărăcie, de asemenea, femeile sunt mai puțin susceptibile de a participa la sectorul muncii formale și de a face o parte mai mare a muncii în gospodărie.

Dimensiunile politice ale inegalității de gen includ reprezentarea femeilor mai mică în birou la funcții alese și reprezentare inferioară în numirile politice și corporative.

Inegalitatea de gen socială are numeroase dimensiuni, dintre care unele sunt mai puțin favorabile pentru bărbați, în timp ce altele sunt mai puțin favorabile pentru femei: bărbații sunt mai predispuși la violență, închisoare și handicap, în timp ce femeile sunt mai susceptibile de a fi victime ale violenței în familie și agresiune sexuală, în unele țări, bărbații au un nivel de educație mai scăzut decât femeile, în timp ce modelul este inversat în alte țări.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Inegalitatea de gen demografică include faptul că bărbații trăiesc mai puțin, în medie, decât femeile (65 de ani pentru bărbați, 69 de ani pentru femei - CIA 2010), dar există, de asemenea, îngrijorarea că multe femei nu au fructificat șansa de a naște, de altfel, în cele mai tinere generații, bărbații sunt mai numeroși decât femeile - China și India, în special (cu procentele pe sexe, respectiv de 113 bărbați și 117 bărbați la o sută de femei în vârstă de 15 ani - CIA 2010).

În timp ce multe din costurile inegalității de gen sunt, în cele din urmă, suportate de anumite persoane, ele pot fi, de asemenea, calculate la nivel de societate sau chiar nivel mondial. În cazul în care persoane de sexe diferite nu au șanse egale de a dezvolta potențialul lor, societatea renunță la nivelul crescut de dezvoltare și, în cele din urmă, la starea de bine care derivă din productivitatea mai mare a cetățenilor săi. În cazul în care societățile nu investesc în mod egal în educarea și formarea bărbaților și femeilor, nu le dau șanse egale de a se angaja în forme mai productive de muncă și nu le dau șanse egale pentru a avansa la poziții mai productive de-a lungul timpului, atunci societățile nu valorifică întregul potențial al membrilor lor.

Din totalul populației, în Republica Moldova, 51,9% (1848,3 mii de persoane) – sunt femei și 48,1% (1712,1 mii de persoane) – bărbați. Cea mai mare discrepanță de gen se înregistrează în mun. Chișinău, unde, la 1000 de bărbați, revin 1128 de femei. Totodată, în grupa de vârstă 0-17 ani coraportul este în favoarea bărbaților: 1054 de bărbați la 1000 de femei. Deja la vârsta de 30 de ani, acest raport între sexe se egalează. Iar începând cu vârsta de 40 de ani efectivul femeilor îl depășește pe cel al bărbaților. În grupa de vârstă 60-79 de ani, numărul femeilor este de 1,5 ori mai mare decât numărul bărbaților, iar la 80 de ani și mai mult - de 2,2 ori.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

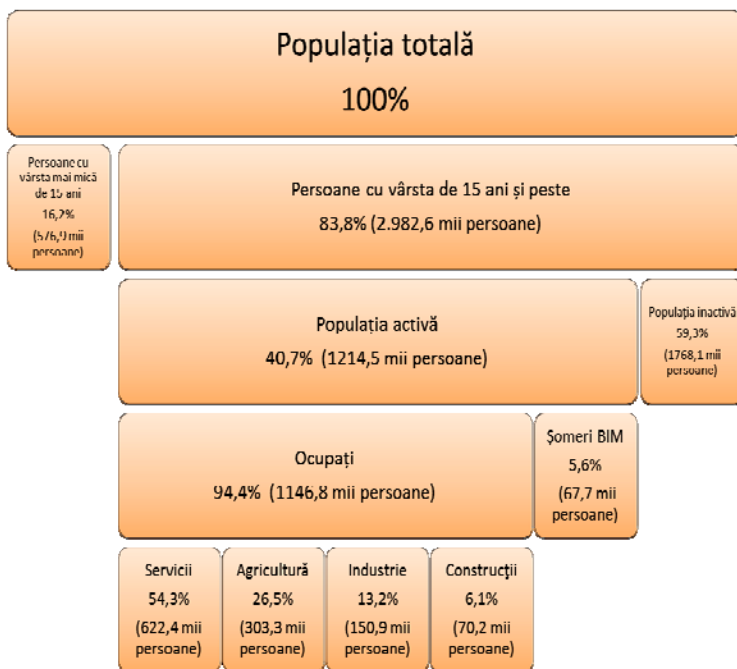

Figura 1. Distribuția populației după relația cu piața forței de muncă

Sursa: BNS

Conform datelor Biroului Național de Statistică cu privire la situația demografică:

- Mai mult de jumătate din populația Republicii Moldova, la 01.01.2012, o constituiau femeile, 51,9%;
- Trăiesc, în medie, cu 8,1 ani mai mult decât bărbații (speranța de viață la naștere fiind de 74,92 ani pentru femei și 66,82 ani pentru bărbați);
- Anual se nasc mai puține fete decât băieți, în anul 2011, s-au născut 48,5% fete, din numărul total de născuți-vii;

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- Vârsta medie la care se căsătoresc prima dată este de 24 de ani pentru femei și 26 de ani pentru bărbați;
- Cele mai multe divorțuri au fost înregistrate în grupa de vârstă 30-34 de ani, aproximativ 20,3%;
- Mortalitatea maternă este de 15 la 100000 născuți-vii;
- Speranța de viață la naștere este în creștere atât pentru femei, cât și pentru bărbați;
- Rata totală de fertilitate se menține la un nivel scăzut, constituind 1,3 în anul 2011.

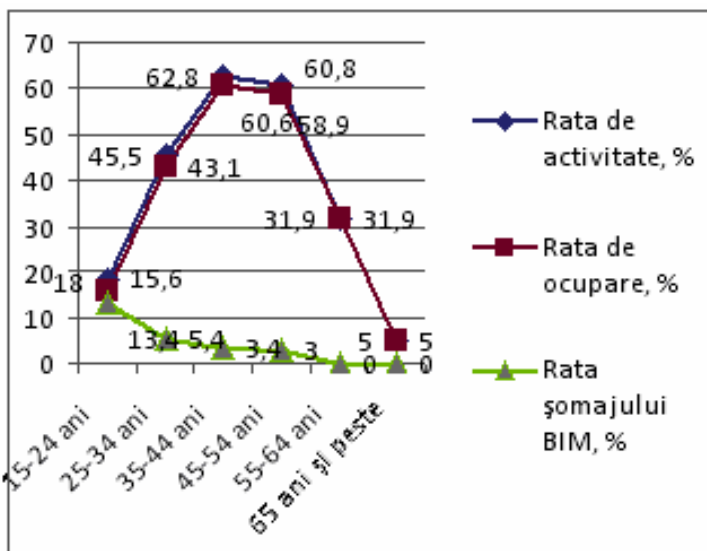

Figura 2. Rata de activitate, de ocupare și rata șomajului la femei în 2012

Sursa: elaborată în baza datelor Biroului Național de Statistică

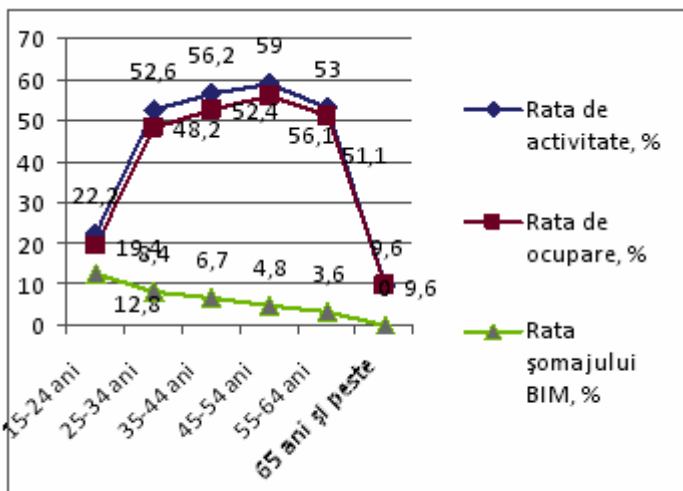

Figura 3. Rata de activitate, de ocupare și rata șomajului la bărbați în 2012

Sursa: elaborată în baza datelor Biroului Național de Statistică

Analizând rata de activitate, de ocupare și rata șomajului la femei și bărbați, în 2012, constatăm o diferență vădită între rata de activitate, dar și gradul de apropiere a ratei de ocupare de cea de activitate la femei, față de cea a bărbaților și rata mai înaltă de șomaj la bărbați. Doar până la vârsta de 34 de ani, indicatorii respectivi îi devansează pe cei ai femeilor, ceea ce cu siguranță este motivat de dorința bărbaților de a se încadra în câmpul muncii de la o vârstă mai tânără și, ca rezultat, utilizarea la maximum a posibilității de instruire profesională timpurie, dar și revenirea mai târzie sau deloc la necesitatea continuării studiilor la alte trepte educaționale.

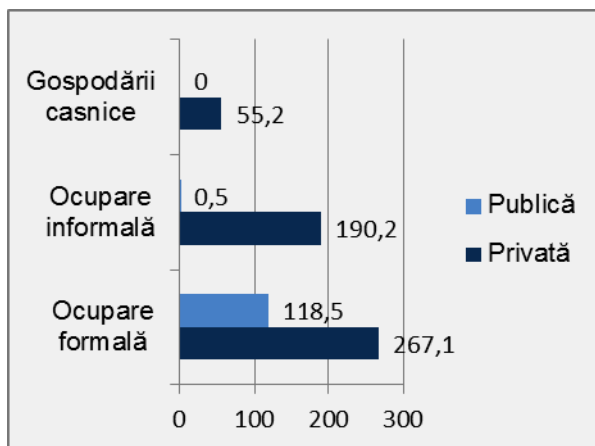

Figura 4. Persoane ocupate după tipul unității de producție, natura locului de muncă, pe bărbați și medii, anul 2012

Sursa: elaborată în baza datelor Biroului Național de Statistică

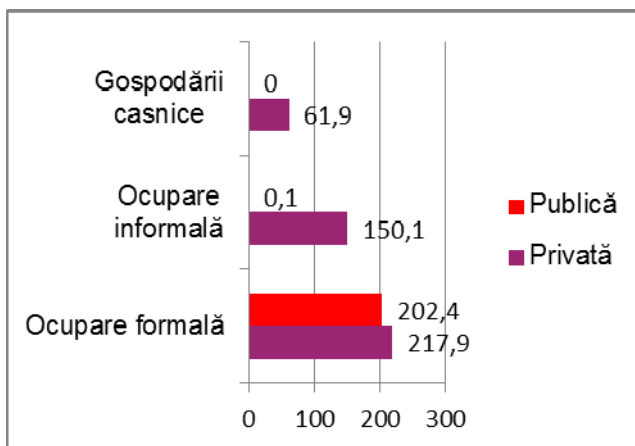

Figura 5. Persoane ocupate după tipul unității de producție, natura locului de muncă, pe femei și medii, anul 2012

Sursa: elaborată în baza datelor Biroului Național de Statistică

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Majoritatea populației ocupate lucrează la întreprinderile *sectorului formal* (patru din cinci femei și trei din patru bărbați) sau/și are un loc de muncă formal (72% la femei și 66% la bărbați). În toate regiunile țării, ponderea femeilor în *ocuparea formală* înregistrează valori mai mari în comparație cu bărbații. În ocuparea după forme de proprietate, atât în rândul femeilor, cât și în rândul bărbaților predomină forma de proprietate privată, doar că ocuparea formală în sectorul public are mai mult „aspect feminin”. De asemenea, percepția generală despre implicarea majoră a femeilor în gospodăria casnică are fundamentare statistică.

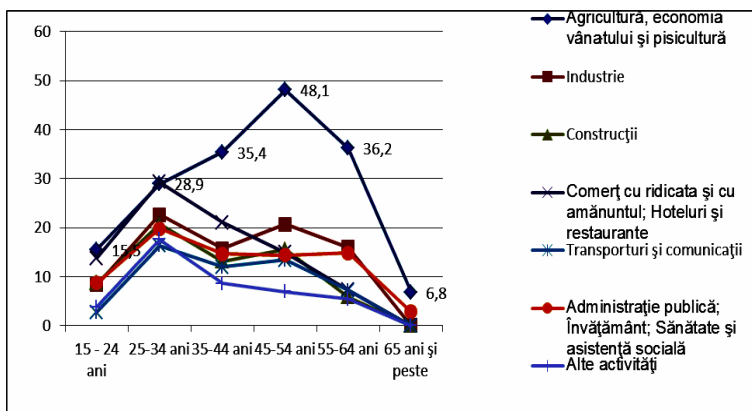

Figura 6. Populația ocupată pe activități, grupe de vârstă, bărbați și medii, anul 2012

Sursa: elaborată în baza datelor Biroului Național de Statistică

Analizând activitățile de bază ale bărbaților observăm că are loc „masculinizarea” următoarelor domenii: agricultura, economia vânatului și piscicultura; industrie; construcții; transporturi și telecomunicații.

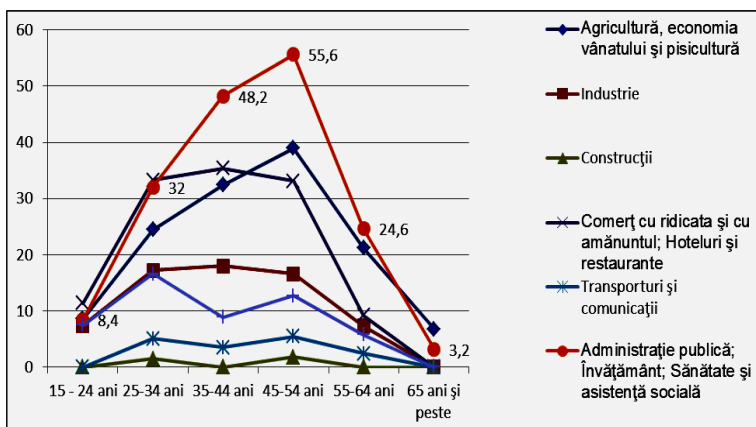

Figura 7. Populația ocupată pe activități, grupe de vârstă, femei și medii, anul 2012

Sursa: elaborată în baza datelor Biroului Național de Statistică

Structura populației ocupate pe sectoare economice, pe grupe de vârstă, pentru femei, relevă faptul că, în totalul ocupării feminine, predomină serviciile. Femeile salariate predomină în sănătate și asistență socială, în învățământ, hoteluri și restaurante, comerț cu ridicata și cu amănuntul. Totodată, nivelul de angajare în construcții, transporturi și comunicații a femeilor este foarte redus.

Conform datelor BNS, printre femei predomină munca salariată (de la 67% în zona Centru la 95% în mun. Chișinău). În rândul bărbaților, activitățile salariate constituie de la 55% în Centru la 86% în mun. Chișinău. Totuși, femeile câștigă, în medie, cu un sfert (24%) mai puțin față de bărbați (76,1% din salariul mediu al bărbaților). Asemenea discrepanțe salariale se înregistrează în toate municipiile și raioanele țării. Singura excepție o constituie raionul Nisporeni din regiunea Centru, unde salariul mediu lunar la femei, în anul 2010, a constituit 106,3% în raport cu cel înregistrat la bărbați, dar și numărul de bărbați ocupați în raionul respectiv înregistrează minima la nivel de stat.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

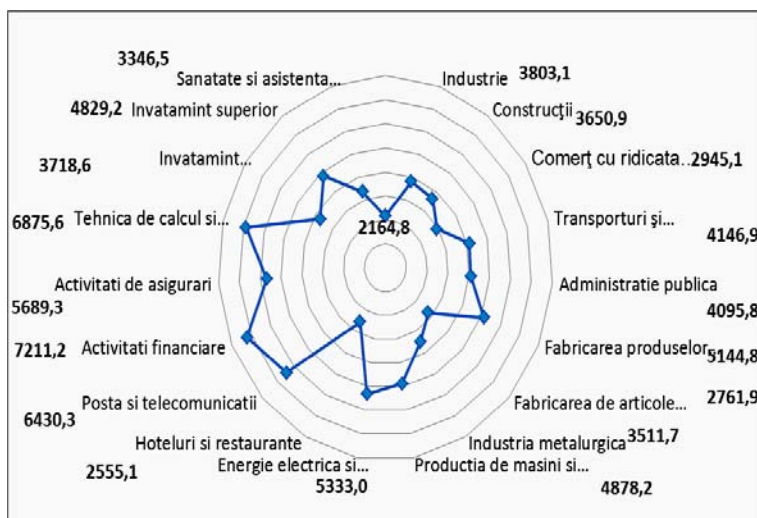

Figura 8. Salariul mediu anual pe domenii de activitate, anul 2012

Sursa: elaborată în baza datelor Biroului Național de Statistică

Uitându-ne, mai atent, la distribuția salariaților pe domeniile economice, de la bun început, facem următoarea constatare – domeniile în care femeile constituie mai mult de jumătate din efectivul salariaților sunt acele consumatoare de forță de muncă cu calificare superioară (studii superioare și anume sănătate, învățământ, servicii hoteliere, finanțe). Și invers, domeniile cu cea mai mare predominanță numerică a salariaților-bărbați sunt: pescuitul (doar 14,3% salariați femei), construcțiile (16,8% femei), transporturile și telecomunicațiile (32,3%), acestea fiind domeniile care necesită preponderent forță de muncă cu studii medii profesionale/de specialitate. Conform BNS femeile câștigă, în medie, cu 12,2% mai puțin decât bărbații (salariul mediu al femeilor, în anul 2011, a constituit 87,8% din salariul mediu al bărbaților).

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Ce stă la baza unei orientări diferențiate a bărbaților și a femeilor către sferele economiei, altfel spus „feminizării” unor domenii ale economiei și „masculinizării” altor domenii? Mai întâi de toate, constatăm că o asemenea orientare este determinată de studiile ca nivel, profil și domeniu, pe care le deține o persoană. Deci, urmează să vedem care este specificul de gen în urmarea studiilor.

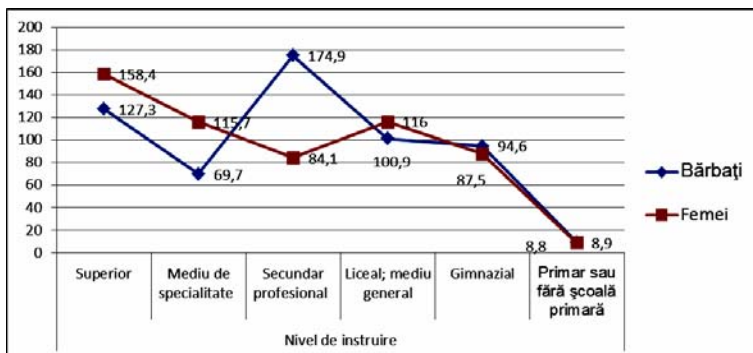

Figura 9. Populația ocupată după nivelul de instruire, pe grupe de vârstă, sexe și medii, anul 2012

Sursa: elaborată în baza datelor Biroului Național de Statistică

Analizând figura de mai sus, constatăm că:

1. forța de muncă feminină deține, într-o măsură mai mare, studii superioare (21,7% femei ocupate față de 18% în cazul bărbaților) și studii medii de specialitate (21,3% față de 12,5% respectiv);
2. în cazul bărbaților, este net superioară cota forței de muncă cu studii secundar profesionale (31,7% față de doar 17,8%);
3. la nivelele inferioare cota mai mare a femeilor față de bărbați o constatăm doar în grupul persoanelor cu studii liceale/medii generale (21,2% față de 19,4%). Cât privește

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

grupurile cu studii gimnaziale și primare/fără școală, acestea dețin o pondere mai mare în cazul bărbaților decât în cazul femeilor.

Astfel, observăm că nivelul de instruire al femeilor ocupate este mai ridicat, predominând cele cu studii superioare (25,5%), urmate de studii liceale și medii generale (22,2%), apoi cu studii medii de specialitate (20,2%). Cei mai mulți bărbați ocupați au studii secundare profesionale (32%), urmați de cei cu studii superioare (20,5%) și cei cu studii liceale și medii generale (19,2%).

Accesul populației la servicii educaționale de calitate reprezintă un drept fundamental al omului și un bun public, care-i permite individului pe viitor să se realizeze ca personalitate, inclusiv profesional, asigurându-și un loc decent în societate. Femeile reprezintă mai mult de jumătate din totalul elevilor/studentilor încadrați în sistemul național de învățământ (50,6%).

Tabelul 1

Gradul de cuprindere Brut/Net cu elevi/studenti după ani, nivele educaționale și sexe

		Învățământul preșcolar			Învățământul primar			Învățământul gimnazial		
		Ambele sexe	Băieți	Fete	Ambele sexe	Băieți	Fete	Ambele sexe	Băieți	Fete
Brut	2009/10	75,5	76,1	74,9	93,5	93,7	93,3	88,8	89,5	88,2
	2010/11	77,1	77,4	76,9	93,6	94,0	93,2	88,1	88,4	87,8
	2011/12	79,6	80,3	79,0	93,8	93,9	93,7	87,5	88,0	87,0
	2012/13	82,1	82,8	81,3	93,8	93,7	93,8	86,7	87,1	86,2
Net	2009/10	74,0	74,5	73,6	87,6	87,8	87,4	84,0	84,5	83,5
	2010/11	75,8	76,0	75,7	87,8	88,5	87,1	83,3	83,6	83,1
	2011/12	78,3	78,9	77,7	87,9	88,2	87,6	82,9	83,3	82,5
	2012/13	80,6	81,3	79,9	87,9	88,1	87,6	82,3	82,6	81,9

Sursa: BNS

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Prima treaptă a sistemului educațional o constituie învățământul preșcolar. În ultimii ani, situația privind accesul copiilor la învățământul preșcolar s-a îmbunătățit considerabil atât la nivel de țară, dar și în regiuni. Remarcăm o creștere a ratei brute de cuprindere în învățământul preșcolar, de la 75,5% în anul 2009/2010 până la 82,1% în anul 2012/2013. Tradițional, gradul de cuprindere cu educația preșcolară este mai mare la băieți față de fete.

Sistemul național de educație parcurge o perioadă de reformare și restructurare. Rețeaua școlară existentă este supradimensionată și, în contextul involuției demografice, apare necesitatea corelării cu numărul existent de copii. În urma optimizării rețelei instituțiilor de învățământ primar și secundar general, numărul acestor instituții, în ultimii 5 ani, s-a redus. Paralel, s-au produs schimbări și în structura instituțiilor de învățământ primar și secundar general pe tipuri: au apărut mai multe licee, dar s-a redus numărul școlilor primare și al școlilor medii de cultură generală. Totodată, gradul de cuprindere/școlarizare în cadrul învățământului primar este cu mult mai mare, atât în mărime brută cât și netă, iar nivelul școlarizării fetelor îl atinge pe cel al băieților. Această tendință se păstrează și la nivel gimnazial. Cea mai înaltă pondere a femeilor - cadre didactice se atestă în învățământul primar și secundar general (84,3%).

După absolvirea învățământului gimnazial, copiii au posibilitatea să-și continue studiile la liceu sau să se orienteze spre învățământului secundar profesional și mediu de specialitate. Conform datelor BNS distribuția teritorială a instituțiilor ce oferă pregătire profesională relevă faptul că majoritatea raioanelor au cel puțin o instituție abilitată în instruirea profesională a populației. Cel mai bine este

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

dezvoltată rețeaua unităților de învățământ secundar profesional în regiunea Nord. În cazul colegiilor, se atestă o supradimensionare a mun. Chișinău și a regiunii Nord față de celelalte regiuni. Odată cu creșterea nivelului educațional pe care îl oferă instituția, crește și nivelul de concentrare a acestor instituții în mun. Chișinău și Bălți. Din totalul instituțiilor din învățământul superior, 80 la sută sunt amplasate în mun. Chișinău.

În învățământul liceal, fetele dețin o pondere de 57 la sută, iar în colegii și instituții de învățământ superior, constituie respectiv 55,3% și 56,3% din total studenți.

Odată ce orientarea profesională concretă este realizată la treptele de învățământ mediu de specialitate și cel superior, să vedem cum se distribuie fetele și băieții elevi sau absolvenți pe specialități.

Învățământul secundar profesional este nivelul educațional solicitat preponderent de către băieți, iar studiile medii de specialitate sunt solicitate mai mult de fete. O explicație constă în faptul că băieții optează pentru studii de o durată mai scurtă, pentru ca, eventual, mai repede să se integreze pe piața muncii. Vedem că încă de la momentul succedării la studii are loc orientarea diferențiată. În învățământul secundar profesional, fetele constituie o minoritate (34,3%), în schimb în învățământul superior o majoritate (59,7% și 57,4%).

Învățământul secundar profesional este solicitat mai mult de către băieți, datorită ofertei de formare profesională specifică acestui nivel, preponderent profilului tehnic, preferat, în special de către băieți. Totodată, și în cazul învățământului mediu de specialitate și a celui superior, se constată, la fel, o anumită polarizare, în funcție de criteriul gen: fetele din colegii manifestă un interes mai mare pentru următoarele profiluri: pedagogie

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

(92,4%), științe administrative (84,9%), servicii (84,0%), medicină și farmacie (83,2%), asistență socială (81,2%); iar în cazul învățământului superior cele mai „feminizate” domenii sunt tehnologie chimică și biotehnologii, asistență socială, științe ale educației, științe sociale, științe ale comunicării, științe umanistice, sănătate. Cu referire la sănătate, femeile reprezintă mai mult de jumătate din total medici 61,3%, iar la 100 mii de locuitori revin 412,1 medici femei și 309,6 bărbați; personalului medical mediu este feminizat în proporție de 94,0%, conform datelor BNS.

Desprindem cu claritate tendința constatând că învățământul și sfera ocrotirii sănătății sunt domeniile cele mai „feminizate” atât ca efectiv de salariați, cât și ponderea elevelor. Și invers, agricultura și industria fiind de o „masculinizare moderată” ca efectiv de salariați, sunt „masculinizate moderat” și ca efectiv de femei în rândul studenților.

Studiile superioare sunt solicitate, de asemenea, preponderent, de fete. Unul din factorii care determină o mai mare participare a fetelor la învățământul superior, ar putea fi faptul că mai multe fete optează pentru învățământul liceal și mediu de specialitate, nivele care oferă posibilitatea de a continua studiile în instituțiile de învățământ superior.

Rețeaua instituțiilor de învățământ superior este formată din 32 de unități, inclusiv 19 instituții de stat și 13 – nestatale (cu 2 unități mai puțin comparativ cu anul de studii precedent). Două din cele 19 instituții de stat au doar Ciclul II – studii superioare de masterat.

Tabelul 2

Studenți în învățământul superior pe forme de învățământ și forme de proprietate, în anii de studii 2012/13–2013/14, persoane

	2012/13			2013/14		
	Total studenți	din care:		Total studenți	din care:	
		femei	în bază de contract		femei	în bază de contract
Total	102458	57371	74118	97285	55067	69187
la zi	70253	39851	43794	64352	36852	38223
frecvență redusă	32205	17520	30324	32933	18215	30964
Instituții de stat	83008	47639	54668	78919	45586	50821
la zi	57982	33511	31523	53656	31084	27527
frecvență redusă	25026	14128	23145	25263	14502	23294
Instituții nestatale	19450	9732	19450	18366	9481	18366
la zi	12271	6340	12271	10696	5768	10696
frecvență redusă	7179	3392	7179	7670	3713	7670

Sursa: BNS

Analizând informația prezentată de Biroul Național de Statistică din punct de vedere al abordării gender, observăm o tendință accentuată de preponderență a femeilor - 56,6% din total studenți. Cu toate că numărul total de studenți cât și numărul total al femeilor este în descreștere, cel de la studiile cu frecvență redusă este în creștere cu 2,5% și în special din

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

contul femeilor care evident sunt nevoite să îmbine studiile cu alte activități: familie sau/și angajare.

În instituțiile de învățământ superior, cele mai solicitate domenii de către femei sunt: asistența socială (81,6%), științe ale educației (81,3%), științe sociale (78,4%), științe ale comunicării (77,9%), medicină și farmacie (74,2%).

În învățământul superior, bărbații sunt majoritari la următoarele domenii: militarie (100%), servicii de transport (94,7%), inginerie și activități ingineresti (86,5%), cultură fizică și sport (71,4%). Cei mai mulți bărbați - cadre didactice activează în învățământul superior (47,0%).

Doar 67 de femei cercetător-doctor habilitat au realizat cercetări științifice (326 de bărbați) și 654 de femei cercetător-doctor în științe au fost implicate în cercetări științifice (705 bărbați).

Finanțarea învățământului se realizează din surse bugetare, mijloace speciale (taxe de școlarizare), fonduri speciale și finanțări/granturi pentru proiecte naționale și internaționale. Din motivul apartenenței patrimoniale diferite, precum și din cauza diferitelor obiective ce trebuie realizate de diferite trepte educaționale, instituțiile de învățământ din Republica Moldova sunt finanțate fie de la bugetul de stat, fie de la bugetul unității administrativ-teritoriale, de nivelul 1 sau 2, în funcție de prevederile Legii cu privire la Finanțele publice locale. Astfel, din BUAT, sunt finanțate instituțiile de învățământ preșcolar, primar, gimnazial, liceal, secundar profesional, unele școli de tip internat, iar celelalte sunt finanțate de la bugetul de stat.

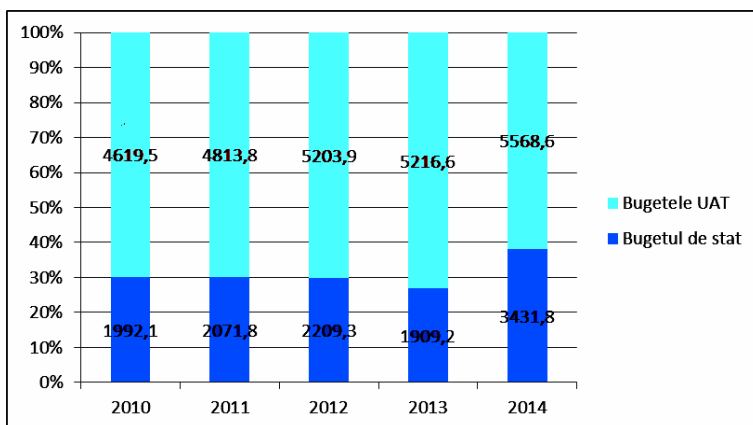

Figura 10. Evoluția și structura cheltuielilor pentru învățământ pe tipuri de bugete, milioane lei

Sursa: elaborat de autor în baza proiectului legii bugetului de stat pentru anul 2014, www.mf.gov.md

Evoluția cheltuielilor pentru învățământ are o tendință crescătoare continuă, ca valoare nominală, cu o fluctuație estimată ca negativă în 2013, dar, în total cheltuieli din Bugetul de stat, se înregistrează o descreștere lentă de la 10,6% în 2010, la 7,61% în 2013 estimat.

Un aspect și mai interesant, din punct de vedere al analizei finanțării sistemului educațional, îl prezintă modalitatea de bugetare a cheltuielilor prin stabilirea costului mediu de pregătire a unui elev/student ce servește drept bază de calcul al mărimii finanțărilor. Astfel, structura normativului respectiv derivă din clasificarea economică a cheltuielilor, ponderate conform prevederilor actelor normative în vigoare, doar că aspectul de gender nu este încadrat în această structură.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

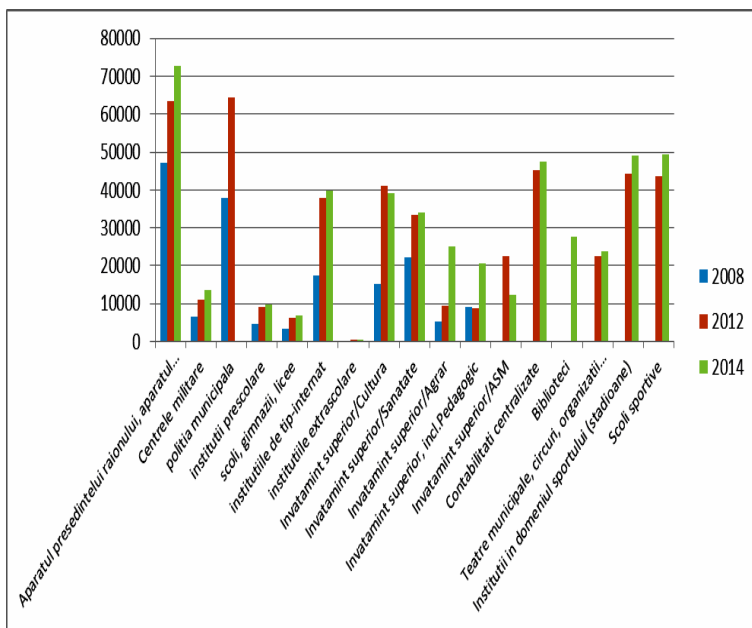

Figura 11. Costul mediu de întreținere a unui colaborator/elev/student în unitățile finanțate din component de bază, lei

Sursa: elaborat de autor în baza datelor www.mf.gov.md

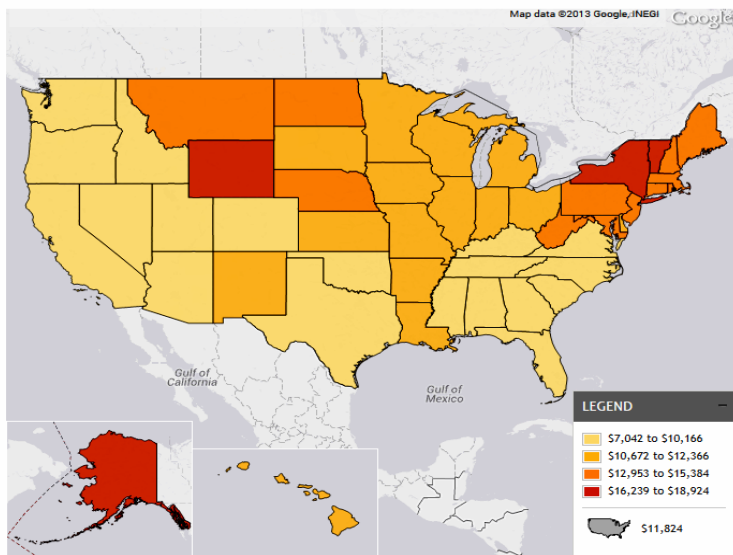
Observăm oscilația normativelor, dar și evoluția crescândă în perioada analizată, astfel este evidentă tendința de menținere a raportului dintre normativele stabilite pentru diferite instituții din sfera educației: învățământul preșcolar și mediu general înregistrând valori minime din sistem, ceea ce ne arată demotivarea angajării pentru bărbați, domeniile date rămânând a fi „feministe”. La fel, este evidentă și fundamentată financiar încadrarea mai masivă a bărbaților - cadre didactice în învățământul

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

superior, poliția municipală, școli și activități sportive și în calitate de funcționari ai APC și APL.

Experiența internațională de finanțare a cheltuielilor pentru educație prezintă aceeași metodă de determinare a cheltuielilor prin stabilirea costurilor de întreținere per elev/student. Astfel, în SUA, costul mediu pe țară, în 2010, a constituit \$11824, cel mai înalt nivel fiind în *Pennsylvania*. Cheltuielile per copil: \$13467, total cheltuieli au constituit: \$26,2 miliarde. Din acestea cca \$8,200 miliarde au fost cheltuite pentru salariile profesorilor, care, de altfel, sunt cele mai mari din toate statele SUA, celelalte cheltuieli au fost efectuate pentru întreținerea administrației școlare și mentenanța utilajului și clădirilor. 53,3% de finanțare a venit din bugetul local. În consecință, aprox. 88,6% din populația adultă are studii superioare. Cel mai jos nivel de finanțare a fost înregistrat în statul *Colorado*. Cheltuielile per copil: \$8724, total cheltuieli au constituit: \$8,6 miliarde.

De asemenea, în țările UE, evoluția cheltuielilor, atât publice, cât și private, pentru educație sunt în permanentă creștere înregistrând la nivelul UE 5,41% din PIB pentru cele publice și 0,79% pentru cele private, ceea ce denotă finanțare preponderent de stat a învățământului. O altă evoluție înregistrată în statele UE la capitolul finanțarea învățământului este creșterea cheltuielilor de întreținere per elev/student înregistrând, în medie, pe UE – 6504 euro, considerabil mai puțin în comparație cu SUA – 11370\$ și cu Japonia - 7484 euro.

PER-PUPIL EDUCATIONAL EXPENDITURES ADJUSTED FOR REGIONAL COST DIFFERENCES (CURRENCY) - 2010

National KIDS COUNT
KIDS COUNT Data Center, datacenter.kidscount.org
A project of the Annie E. Casey Foundation

Figura 12. Cheltuielile pentru educație per copil pe state și la nivel național, SUA, 2010

States Spending the Most on Education - 24/7 Wall St.
<http://247wallst.com/special-report/2013/05/31/states-that-spend-the-most-on-education/#ixzz2nA9drH1t>.

Încadrarea dimensiunii de gen în domeniul financiar este posibilă doar în cadrul Bugetelor pe bază de program și performanță, a căror componentă obligatorie o constituie indicatorii de performanță: de produs, de rezultat și de eficiență, care pot conține și indicatori de gen, ce ar permite reevaluarea și eficientizarea cheltuielilor statului în funcție de necesitățile femeilor și a bărbaților și ca rezultat implicarea

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

acestora prin aplicarea și extinderea potențialului atât al femeilor, cât și a bărbaților.

	Public expenditure (% of GDP)		Private expenditure (% of GDP)		Expenditure on public & private educational institutions per pupil/student (PPS for full-time equivalents)	
	2004	2009	2004	2009	2004	2009
EU-27	5.06	5.41	0.65	0.79	5 487	6 504
Belgium	5.95	6.57	0.34	0.38	6 251	7 659
Bulgaria	4.40	4.58	0.62	0.66	1 810	2 874
Czech Republic	4.20	4.38	0.58	0.58	3 664	4 621
Denmark	8.43	8.72	0.32	0.33	7 645	9 114
Germany	4.62	5.06	0.92	0.80	6 184	7 299
Estonia (2)	4.92	6.09	0.38	0.36	2 823	4 172
Ireland	4.65	6.50	0.32	0.37	5 723	.
Greece	3.83	.	0.19	.	4 148	.
Spain	4.25	5.01	0.61	0.72	5 258	6 953
France	5.80	5.89	0.55	0.61	6 121	6 988
Italy	4.56	4.70	0.42	0.45	5 916	6 275
Cyprus	6.77	7.98	1.18	1.53	5 960	8 590
Latvia	5.08	5.64	0.82	0.58	2 403	3 722
Lithuania	5.17	5.64	0.47	0.66	2 356	3 509
Luxembourg (3)	3.87	3.15	.	.	.	.
Hungary	5.44	5.12	0.52	.	3 642	.
Malta (4)	4.79	5.46	0.44	1.36	4 076	6 836
Netherlands	5.46	5.94	0.97	1.01	7 016	8 359
Austria	5.48	6.01	0.39	0.51	7 804	8 945
Poland	5.41	5.10	0.59	0.77	2 723	3 928
Portugal	5.10	5.79	0.13	0.38	4 233	5 298
Romania (2)	3.28	4.24	0.40	0.11	1 437	2 386
Slovenia	5.74	5.70	0.83	0.68	5 527	6 610
Slovakia	4.19	4.09	0.75	0.72	2 594	3 985
Finland	6.42	6.81	0.13	0.16	6 242	7 085
Sweden	7.09	7.26	0.19	0.18	7 130	7 950
United Kingdom	5.16	5.67	0.93	1.87	6 046	7 847
Iceland	7.47	7.82	0.74	0.74	7 375	7 702
Liechtenstein (5)	2.43	2.05	.	.	.	.
Norway	7.42	7.32	0.05	0.11	8 629	10 179
Switzerland	5.72	5.55	0.58	0.60	.	.
Croatia (6)	3.87	4.33	0.28	0.36	.	4 103
Turkey	3.07	.	0.08	.	.	.
Japan	3.59	3.61	1.21	1.60	6 820	7 484
United States	5.32	5.47	2.33	2.03	9 948	11 370

(1) Refer to the internet metadata file (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/educ_esms.htm).

(2) Data for 2005 instead of 2004 other than for public expenditure.

(3) Excludes tertiary education; data for 2007 instead of 2009.

(4) Break in series between 2004 and 2009.

(5) Data for 2008 instead of 2009.

(6) Data for 2005 instead of 2004 for private expenditure.

Source: Eurostat (online data codes: educ_figdp, tps00068 and tps00067), UNESCO, OECD

ANTREPRENORIATUL FEMININ: VIZIUNE ȘI PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE

*Angela SOLCAN, dr., conf. univ., ASEM,
Marina COBAN, dr., conf. univ., ASEM*

Abstract: *Entrepreneurship is a factor of economic growth and social welfare. This article reflects women's motivations for their involvement in entrepreneurship, the socio-economic factors in the decision to start a business, the opportunities that offer women the entrepreneurial thinking, the attractive fields for women entrepreneurs, impediments that arise in the process of starting a business, the necessary measures for the development of female entrepreneurship.*

Key words: *women entrepreneurs; entrepreneurship; development of female entrepreneurship; small business; opportunities for women entrepreneurs .*

Antreprenoriatul este recunoscut tot mai mult ca un factor de creștere economică și al bunăstării sociale. Politicile privind dezvoltarea antreprenoriatului reprezintă o prioritate pentru programele Uniunii Europene. Monitorul Antreprenoriatului Global (GEM) 2012 arată că participarea femeilor la antreprenoriat diferă în întreaga lume, la fel ca și impactul lor asupra creării locurilor de muncă și inovare. Totuși, aproape în fiecare țară, există mai puține femei-antreprenori decât bărbați. În anul 2012, 126 de milioane de femei din 67 de țări au început afaceri creând noi întreprinderi. Aceste femei au creat locuri de muncă pentru ele însuși, dar și pentru alții.

Dezvoltarea antreprenoriatului feminin este unul dintre principalele obiective ale Tratatului de la Lisabona, în pofida faptului că demararea unei afaceri nu este ușor de realizat, deși are o importanță majoră pentru crearea locurilor de muncă. Statele membre ale UE au propus diverse modalități de impulsionare a femeilor în a-și deschide propria afacere,

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

dar se poate afirma că niciun stat membru nu are toate răspunsurile și soluțiile în acest domeniu. Cu siguranță, tema antreprenoriatului feminin este destul de complexă. Îmbunătățirea situației solicită acțiuni de modificare a legislației, precum și de construire a unui spațiu de dialog în care să se realizeze schimbul de experiență dintre state.

Antreprenorii sunt *persoanele care urmăresc să genereze valoare prin crearea și extinderea activității economice, prin identificarea și exploatarea noilor produse, procese și piețe*, persoane care sunt dispuse să își asume riscuri și să facă angajamente în demararea afacerii [1]. Doar 30% dintre antreprenorii din Europa sunt femei, chiar și în condițiile actuale de emancipare a acestora din urmă pe piața muncii [1].

Principala motivație a femeilor pentru implicarea lor în antreprenoriat o reprezintă posibilitatea de a-și îmbunătăți calitatea vieții, urmată de posibilitatea de a câștiga bani și de a se realiza pe plan personal.

Cercetările au arătat că vârsta, statutul ocupațional, educația, venitul, legăturile și percepțiile sociale reprezintă niște factori socio-economici semnificativi pentru luarea deciziei de a lansa o afacere.

În studiul global realizat de Monitorul Antreprenoriatului Mondial (GEM), sunt menționate următoarele constatări [2]:

- Femeile sunt mai puțin optimiste, au mai puțină încredere în sine decât bărbații, atunci când e vorba despre lansarea unei afaceri. Dar, odată implicate în activitatea de antreprenoriat, încrederea femeilor sporește și ele încep să cunoască ceilalți antreprenori și să exploateze toate oportunitățile, așa cum o fac partenerii lor bărbați.

- Femeile trebuie să fie încurajate pentru a crea rețele și de a împărtăși cunoștințele și experiența.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- Educația și formarea profesională. Educația și formarea profesională se referă nu numai la creșterea nivelului de calificare, dar și la consolidarea încrederii în forțele proprii, mai ales că, în multe țări, pentru a deveni antreprenori, femeile merg împotriva valorilor culturale din țările respective.

- Gradul de participare în antreprenoriat. Participarea femeilor la antreprenoriat variază semnificativ în întreaga lume. În Pakistan, femeile antreprenori reprezintă doar 1% din populația acestui gen, în timp ce în Zambia 40% dintre femei sunt implicate în această activitate. În țările dezvoltate din Europa, de asemenea, este o rată scăzută de participare - 5%.

- Profilul de afaceri: în economiile bazate pe factori, accentul este pus în sectorul consumului, iar în economiile dezvoltate - în sfera serviciilor.

- Vârsta și educația. În multe țări, femeile cu vârsta cuprinsă între 18-34 de ani au aceeași proporție la participare în antreprenoriat ca și femeile cu vârstă între 35-64 de ani. Aceasta se referă la țările din America Latină, țările dezvoltate din Asia și Europa, SUA. Deci, în cele mai multe țări ale lumii, antreprenoriatul este la fel de popular în rândul femeilor tinere, cât și printre cele mai în vârstă.

- Percepția oportunităților. În țările din America Latină, sunt cele mai înalte percepții de oportunități. 69% din femeile adulte cred că există o mulțime de oportunități pentru antreprenoriat în zonele lor. Cele mai mici percepții sunt în țările dezvoltate din Asia (19%) și țările în curs de dezvoltare din Europa (26%). În comparație cu bărbații, femeile au percepții ale oportunităților mai mici în toate țările.

- Intențiile antreprenoriale. În țările dezvoltate din Europa, 8% dintre femei intenționează să înceapă o afacere în

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

următorii trei ani. În aproape toate țările, ponderea bărbaților cu intenții antreprenoriale este mai mare decât a femeilor.

- Necesitate sau oportunitate. Antreprenorii pot fi motivați de a începe afacerile din necesitatea pentru un loc de muncă, sau din dorința de a avea o altă oportunitate. Motivația de oportunitate este mai predominantă în toate țările și reprezintă $\frac{3}{4}$ sau mai mult din numărul femeilor-antreprenori. În țările dezvoltate din Europa, 73% dintre femei au început afacerile lor, în primul rând, pentru a urmări o oportunitate.

- Teamă de eșec. În toate țările, femeile au un nivel mai mare de temeri în ce privește eșecul decât bărbații. Astfel, acest indicator constituie 31% în țările din America Latină, 47% - în țările dezvoltate din Asia, 52% - în Israel, 45% - în țările dezvoltate din Europa.

- Întreruperea afacerii. În țările dezvoltate din Europa femeile întrerup activitatea în proporție mai mare decât bărbații și o fac din motivul lipsei de rentabilitate.

- Nivelul de inovare. Nivelul de inovare este cel mai ridicat în rândul femeilor antreprenori din SUA, 36% din produsele sau servicii oferite în 2012 au fost noi. Nivelul de inovare în rândul femeilor din SUA a fost puțin mai mare decât cel al bărbaților. În țările dezvoltate din Europa, de asemenea, este un nivel ridicat de inovare în rândul femeilor antreprenori - 32%, și este egal cu cel al bărbaților. În țările în curs de dezvoltare din Asia, este cel mai scăzut nivel de inovație în rândul femeilor-antreprenori - 17%, și o rată mai mică decât a bărbaților.

- Numărul de angajați. În toate țările, cu excepția noilor antreprenori din țările dezvoltate din Europa, este o probabilitate mai mare că femeile-antreprenori își desfășoară activitatea fără implicarea altor angajați. Cele mai ridicate rate de persoane juridice unice, în special în rândul femeilor, sunt în America Latină. În țările dezvoltate din Europa, mai

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

mult de 80% dintre femeile-antreprenori activează cu implicarea angajaților.

- Internaționalizarea afacerii. În general, femeile antreprenori din țările în curs de dezvoltare (cu excepția celor din Europa) au niveluri mai scăzute de internaționalizare a afacerii decât antreprenorii-bărbați. În țările dezvoltate din Europa, este cel mai înalt nivel de internaționalizare a afacerilor în rândul femeilor-antreprenori și constituie 24%, în Israel - 27%, în Statele Unite și America Latină este cel mai mic, constituind 7%.

Femeile au nevoie nu atât de business, cât de gândire antreprenorială, dar cea din urmă poate fi dezvoltată doar prin afaceri. Gândirea antreprenorială oferă femeilor:

- În primul rând. *Capacitatea de a transforma problemele ce apar în obiective necesare pentru realizare.* În problemele apărute, femeia poate găsi laturi pozitive, precum acumularea de experiență și posibilitatea de dezvoltare.

- În al doilea rând. *Abilitatea de a gândi strategic.* Ea nu reacționează la evenimente, ea le creează și le planifică cu câțiva pași înainte.

- În al treilea rând. *Obținerea satisfacției de la activitate.* Activitatea ce aduce satisfacție le oferă și multă energie pentru noi realizări.

- În al patrulea rând. *Independența financiară.* Femeia-antreprenor are un venit mult mai mare decât persoanele angajate. Dar bunăstarea ei este doar o reflectare a capacității sale de a crea și de a atinge obiectivele propuse. Ea știe cum să găsească idei și să le realizeze în lumea materială.

- În al cincilea rând. *Un alt mediu.* Femeia-antreprenor are un alt mediu de comunicare - alți parteneri și prieteni. Ea își dezvoltă bine abilitățile de comunicare, pentru că are nevoie permanent de a negocia, de a stabili noi

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

contacte. Toate acestea o fac mai flexibilă, contribuind la dezvoltarea unor relații de parteneriat.

„În afaceri, nu există bărbați și femei – sunt parteneri de afaceri” – spun englezii. Și totuși, există caracteristici de comportament masculin și feminin în afaceri.

Bărbații și femeile-antreprenori posedă competențe profesionale asemănătoare: capacitatea de a acționa în situații de conflict și de incertitudine, promptitudinea permanentă pentru schimbare și inovare, capacitatea de a utiliza în mod eficient competențele și abilitățile altor persoane, capacitatea de a-și apăra poziția.

Sigur că sunt trăsături ce fac diferență între comportamentul antreprenorilor în funcție de gen. Capacitatea de a lucra cu oamenii, diplomația, răbdarea, capacitatea de a analiza detaliile, adaptabilitatea – acestea sunt calitățile femeilor antreprenori. Ele mult mai bine percep și analizează detaliile evenimentelor, sunt capabile să divizeze întregul în părți componente și să efectueze o analiză logică a elementelor de ansamblu. O astfel de exactitate a analizei diferențiale este irealizabilă pentru majoritatea bărbaților, însă bărbații sunt mai capabili să prezente evenimentul în ansamblu, să evalueze tendințele strategice, să stabilească corelația între părțile unui tot întreg.

În activitatea lor femeile, deseori, folosesc o gândire creativă, modele și scheme inovatoare. În privința membrilor echipei, femeia se manifestă într-un mod special. Ea este mai mult interesată de relațiile interpersonale dintre membrii echipei. O femeie reacționează mai subtil la climatul moral și psihologic în echipă, manifestă înțelegere față de starea de spirit și de trăsăturile morale ale personalității. De aceea, în situații dificile, femeia-manager construiește strategia de ieșire din criză pe o mare motivare a personalului.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Dar, din cauza emotivității feminine, există și dezavantaje: femeia ia mereu „aproape de suflet” tot ce ține de locul de muncă, și o perioadă destul de lungă rămâne în vâltoarea emoțiilor. Ea este mai sensibilă la critici, la grosolănie, care nu îi permite să fie obiectivă și să se comporte în mod constructiv. Emotivitatea excesivă reprezintă un dezavantaj serios, deoarece este sursa de nesiguranță și cauza multor conflicte.

Însă, în situații de criză, femeile manifestă o flexibilitate înaltă și stabilitate la stres. În general, femeile în afaceri sunt mult mai pragmatice, mai puțin merg la risc.

Bărbații sunt mai insistenți, mai bine fac față proiectelor pe termen lung, gestionării sistemelor complexe. Femeile sunt mai intuitive, mai impulsive, sunt mai atente la detalii. Acest lucru le permite să se orienteze rapid în mediul schimbător.

Principalele domenii de activitate atractive pentru bărbați în scopul începerii unei afaceri sunt: reparații auto, servicii de transport, construcții și reparații, comerțul și activități de intermediere, cultură fizică și sport. Pentru femei, domeniile atractive sunt: activități comerciale și de intermediere, alimentația publică, producerea bunurilor de larg consum, educație și cultură. Ar trebui de remarcat ponderea mică a afacerilor în sfera productivă. Această sferă de activitate este considerată mult mai dificilă decât activitățile de intermediere comercială și furnizarea de servicii pentru populație.

În raportul Comisiei Europene în ceea ce privește femeile inovatoare și antreprenoare, sunt identificate impedimentele care apar în procesul de demarare a afacerii. Aceste impedimente sunt repartizate în trei mari categorii: obstacole contextuale, obstacole financiare și obstacole soft (cele care țin de profilul psiho-moral și temperamental) [3]:

1. Obstacole contextuale

Femeile-antreprenor sunt adesea privite cu scepticism de către potențialii clienți și de către partenerii de afaceri și, de aceea, trebuie să fie mai insistente în a-și dovedi cunoștințele, priceperea și competențele.

Studiul Comisiei Europene arată că succesul antreprenorial nu depinde doar de măsurile economice (performanța afacerilor, creșterea gradului de ocupabilitate) sau de cele care garantează satisfacția experienței antreprenoriale (mulțumire de statusul său, mulțumire de relațiile de la locul de muncă). În afară de acestea, relația pe care femeia o are cu familia sa constituie o sursă de energie și de echilibru.

2. Obstacole economice

Impedimentele de ordin financiar sunt printre cele mai importante bariere cu care se confruntă femeia care își dorește o carieră antreprenorială.

3. Obstacole soft

În afară de lipsa suportului financiar și a factorilor externi care influențează decizia femeilor de a deveni antreprenor, mai există și piedici de natură personală, cum ar fi lipsa abilităților, a competențelor profesionale.

Pentru a putea accesa rețele sociale și pentru a iniția și a menține contactul cu partenerii, trebuie ca femeia să aibă un anumit profil psihologic. Există opinii că spiritul antreprenorial este o trăsătură înăscută.

Mediul de afaceri este unul dur, care masculinizează femeia, prin urmare, aceasta are nevoie de un echilibru care să îi permită să facă față solicitărilor provenite atât din sfera profesională, cât și din sfera personală. Femeile-antreprenori trebuie să întrunească o serie de calități psiho-morale, printre cele mai importante fiind ambiția și tăria de caracter.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Referindu-ne la Republica Moldova, putem menționa că, în noiembrie 2012, la Chișinău, a fost lansat proiectul „Antreprenoriatul feminin – un motor de creare a locurilor de muncă în Europa de Sud-Est”, finanțat de Comisia Europeană și de Agenția Suedeză pentru cooperare internațională și dezvoltare (SIDA). Acest proiect va fi pus în aplicare până la finele anului 2015. Scopul proiectului este ca Republica Moldova și încă opt țări din Europa de Sud-Est, să creeze un cadru legal ce ar încuraja dezvoltarea antreprenoriatului feminin.

Republica Moldova deține locul 10 în topul țărilor europene în ce privește participarea femeilor la afaceri, ponderea femeilor în numărul total al oamenilor de afaceri fiind de 25% [4].

În prezent, în Moldova, sunt înregistrate peste 38 000 de întreprinderi mici și mijlocii, care asigură ocuparea în câmpul muncii a circa 334 000 de persoane [5]. Fiecare a patra întreprindere mică aparține femeilor. Actualmente, antreprenoriatul feminin se axează pe următoarele domenii: industria ușoară, medicină, cosmetologie, servicii de consultanță și audit, turism.

Succesul în afaceri poate fi obținut în cazul:

- disponibilității capitalului inițial;
- garanției și suportului din partea autorităților publice;
- creditării preferențiale de către bănci.

În concluzie, putem menționa că, pentru dezvoltarea antreprenoriatului feminin, sunt necesare următoarele:

- aplicarea unei politici mai active de susținere a antreprenoriatului, inclusiv a celui feminin;
- oferirea programelor educaționale și de formare pentru femeile-antreprenori;
- asigurarea accesului la sursele de finanțare, precum creditele bancare mai ieftine;

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- includerea în strategiile de dezvoltare a întreprinderilor a măsurilor privind dezvoltarea antreprenoriatului feminin.

Bibliografie:

1. <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/#h2-1>.
2. http://www.gemconsortium.org/about.aspx?page=special_topic_women.
3. *Femeia în costum de antreprenor*.
<http://platforma.promoveazafemeia.com>.
4. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=3785>.
5. www.undp.md/prescentre/2010/statistics-06August/studiu-MR-final.pdf

REFLECTAREA ACTIVITĂȚII ADMINISTRAȚIEI PUBLICE PRIN PRISMA INDICATORILOR GENDER

*Elena CARA, conf. univ., dr., ASEM
Ion PÂRȚACHI, prof. univ., dr. ASEM*

Abstract: *The involvement of government and non-governmental structures in highlighting and solving gender issues in recent years has grown. Today we have a number of indicators sexospecificați allowing policy makers at both local and national in composition and implementation of economic and social policies take into account the gender factor. Systemic gender integration strategies at the policy level and the internal culture of the organization can be verified through gender indicators.*

Key words: *gender indicators, the ability of women, business administration, empowering women heads of household expenses.*

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

În societatea contemporană, dezvoltarea și progresul nu pot fi concepute fără asigurarea egalității tuturor membrilor, fără deosebire de rasă, naționalitate, religie, gen. Una din prioritățile politicilor promovate de către administrația publică o constituie asigurarea egalității de gen. Măsura eficienței activităților administrației publice locale și naționale este dată de către un șir întreg de indicatori, printre care îi menționăm pe cei ai abilitatului.

Abilitatea este un termen prin care se descrie procesul de conștientizare de către personale marginalizate a situației în care se află, precum și organizarea lor colectivă pentru a avea acces la serviciile publice și la avantajele survenite ca rezultat al progresului economic.

Abilitatul presupune două laturi ale unuia și aceluiasi proces:

- Schimbarea gradului de conștientizare individuală, care se manifestă în creșterea controlului și încrederii în sine, prin recunoașterea dreptului de a lua decizii și de a alege.
- Organizarea orientată spre schimbări sociale și politice.

Indicatorii abilitatului trebuie să includă una din aceste laturi sau ambele în funcție de scopurile urmărite de administrația publică. Chiar dacă procesul de abilitare e bine definit, totuși, cuantificarea lui întâmpină unele dificultăți, deoarece e greu de măsurat o stare de spirit. De exemplu, sentimentul de imposibilitate de a accede la abilitat. Indicatorii ce măsoară abilitatea pot fi de natură juridică, politică, economică, socială.

Felul în care sunt definite „cunoașterea”, „respectul de sine” și alte elemente ale abilitatului pot să difere de la un caz la altul, după grupe socio-economice, origine etnică și vârstă. Aceste dificultăți sunt reale, însă există un set de indicatori ce ar putea măsura abilitatul. O bună parte din acești indicatori atât

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

cantitativ, cât și calitativ, în special cei de ordin economic și social, pot fi evaluați utilizând datele din cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice. Informația din Bugetele Gospodăriilor Casnice și dinamica evolutivă a controlului femeilor și bărbaților asupra proprietăților astăzi a devenit un indicator destul de important în elucidarea progresului în problemele gender. După formele de activitate în diferite unități de producție se observă micșorarea numărului de femei și bărbați ce activează în sectorul formal al economiei, astfel, în 2007, 494,9 mii de femei lucrau în acest sector, iar în 2010 – 461 mii, la bărbați acest indicator fiind de 468,5 mii în 2007 și 427,3 de mii persoane în 2010. În 2010, față de 2007, s-a micșorat considerabil numărul persoanelor ocupate în gospodăriile casnice de la 83,9 mii la 58,9 mii la femei și de la 69,8 mii la 50,8 mii la bărbați. Alt indicator este decalajul dintre salariile bărbaților și ale femeilor. Există o diferență destul de mare între aceste salarii. De pildă, în 2007, remunerarea femeilor a constituit 72,7% din cea a bărbaților, iar în 2010 – 76%. Micșorarea în timp a acestui decalaj este un semnal pozitiv în ceea ce privește politicile promovate de către guvernanți, dar menționăm faptul că reducerea acestui decalaj este prea lentă. Cheltuielile medii ale capilor de gospodărie femei și bărbați pentru educație și sănătate în dependență de locul de reședință, numărul de copii și vârsta capului de familie, de asemenea, poate fi utilizat în aceste scopuri. În Republica Moldova, comportamentul feminin în ce privește structura cheltuielilor nu se deosebește radical de cel al bărbaților. În 2010, în jur de 40% din venit, gospodăriile casnice cheltuiau pentru produse alimentare. Structura veniturilor disponibile însă diferă de la bărbați la femei. Cota-parte a veniturilor salariale la femei, în 2010, era de 37,5%, iar la bărbați, ele constituiau 45,1%. Remitențele în venitul disponibil la femei pentru aceeași perioadă erau de 22,4%, iar la bărbați doar 14%.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

În rândul economiștilor, dezbaterile metodologice cu privire la abilitatul femeilor încă continuă. Evaluarea situației în materie de gen de către administrația publică este, deseori, percepută ca un exercițiu tehnic, însă deciziile cu privire la măsurarea progresului ce a avut loc în materie de disparitate de gen e o problemă politică și domeniul acesta, deseori, este considerat marginal. Deciziile de a măsura cutare sau cutare aspect al disparității de gen, de asemenea, constituie o problemă politică. În ultimul timp, numeroase agenții de dezvoltare și subdiviziuni guvernamentale din cadrul administrației publice au adoptat strategii de integrare sistemică a genurilor, însă procedurile ce ar verifica dacă angajamentele la nivel de politică sunt prezente în structura, în cultura internă a organizației, în practicile de programare lipsesc.

Femeile reprezintă mai mult de jumătate din populația unei țări, în Republica Moldova, în anul 2010, femeile constituiau 51,9% din toată populația, deci nu poate fi concepută din start promovarea de către administrația publică și guvernanți a unei politici ce neglijează disparitățile de gen. Decidenții politici atât locali, cât și cei la nivel statal dau dovadă de miopie politică în caz că nu investesc din plin în potențialul de mai mult de jumătate a societății lor, nu folosesc resursele umane la justa lor valoare și compromis competitivitatea lor.

Indicatorii sensibili la gen pot fi utili în evaluarea rezultatelor intervențiilor și politicilor tradiționale axate pe egalitatea între genuri și să identifice obstacolele ce trebuie înlăturate. Ei pot, de asemenea, să permită ajustarea programelor și activităților pentru a răspunde mai bine la obiectivele egalităților de gen și pentru a reduce efectele nefaste asupra bărbaților și femeilor a perioadei tranzitionale. Strategiile în domeniul evaluării emancipării feminine trebuie să ia în considerație că acesta este un proces de lungă durată, deci

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

instrucțiunile în acest domeniu necesită angajamente din partea decidenților politici, de asemenea, pe termen lung.

Luând în considerație Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, Guvernatorii din Republica Moldova și-au pus sarcini destul de ambițioase, astfel prima sarcină din ODM3 propusă de către Guvernanții din Republica Moldova presupunea sporirea reprezentării femeilor în funcții decizionale, în orizontul anului 2005, până la 40% în consiliile locale, 25% - în cele regionale, 30% - femei deputați în Parlament și 25% - femei primari. Realitatea însă e de așa natură că prezența femeilor în structurile administrației publice centrale și locale este destul de modestă. În 2011, 19,8% dintre deputați erau femei. În Guvern, din 16 miniștri, unul singur este femeie, iar printre viceministri avem 27 de bărbați și 6 femei. În Consiliile municipale și locale numai 27,3% din consilieri sunt femei, iar, printre primarii aleși în 2011, 18,1% sunt femei (în 2005, această pondere era de 14,8%), se observă anumite progrese de implicare a femeilor în procesele de luare a deciziilor la nivel local, însă procesul nu se desfășoară așa de rapid, cum au presupus Guvernanții din Republica Moldova.

Ca indicatori pentru măsurarea atingerii sarcinilor puse în afară de cota mandatelor deținute de femei în Parlament și numărul femeilor alese în organele administrației publice locale, se mai propune și calcularea cotei femeilor la nivelul de luare a deciziilor și acelor ce au funcții executive în structurile administrației publice. Spre deosebire de activitatea administrativă, participarea femeilor la luarea deciziilor economice este destul de evidentă, femeile fiind un factor motrice al economiei Republicii Moldova. Numărul femeilor în multe activități ocupaționale este mai mare decât al bărbaților, ceea ce într-un mod corespunde și cu structura demografică a țării.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Pentru categoriile de vârstă activă de la 15 până la 54 de ani, structura denotă o predominare a femeilor printre salariați, pentru categoria de vârstă cuprinsă între 25- 54 de ani – 51,9% în 2010 , pentru vârsta de 55 de ani și peste ponderea de 55,8 % a bărbaților printre salariați se explică prin faptul că o bună parte dintre femei de vârsta 55 de ani și peste sunt de acum în statut de pensionare.

Rata de ocupare, în perioada activă 25-54 de ani, este aproximativ aceeași, constituind, în 2010, 53,9% la femei și 53,4% la bărbați. Numărul femeilor ce prestează servicii și nu sunt salariate s-a micșorat, în 2010, comparativ cu 2007, cu 48,7 de mii persoane, iar a celor salariate cu 6,9 mii. La bărbați, în aceeași perioadă, numărul lucrătorilor salariați s-a micșorat cu 26,3 mii ,iar a celor non-salariați cu 31,9 mii. Micșorarea numărului lucrătorilor non-salariați printre femei nu tot timpul trebuie privită ca un factor pozitiv, deoarece în această categorie se includ patronii, lucrătorii pe cont propriu, ajutorii familiari neremunerați, membrii ai cooperativelor de producție, care sunt tot niște activități ce aduc anumite venituri, sau contribuie la prezervarea lor.

În structura ocupațională a femeilor ce se ocupă cu munca de ajutor familial, cota-parte este una considerabilă printre lucrătorii non-salariați în situația actuală din Republica Moldova nu poate fi privită ca un factor pozitiv, mai degrabă ca unul negativ, care o dată în plus indică asigurarea slabă, din punct de vedere social, a femeilor, care sunt nevoite să combine activitatea economică cu cea familială de creștere și educare a copiilor, deseori, în defavoarea ultimei.

Perioada de fertilitate la femei coincide după vârsta biologică cu perioada de activitate economică cea mai eficientă, de aici imposibilitatea pentru o bună parte din femei de a se afirma pe plan profesional, în special la posturi și activități de rang înalt. Astfel, din toate femeile ce

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

exercitau anumite activități ocupaționale în 2010, numai 5,3% erau conducători ai autorităților publice, conducători și funcționari superiori în unitățile economico-sociale și politice, iar printre bărbați – 9,2%.

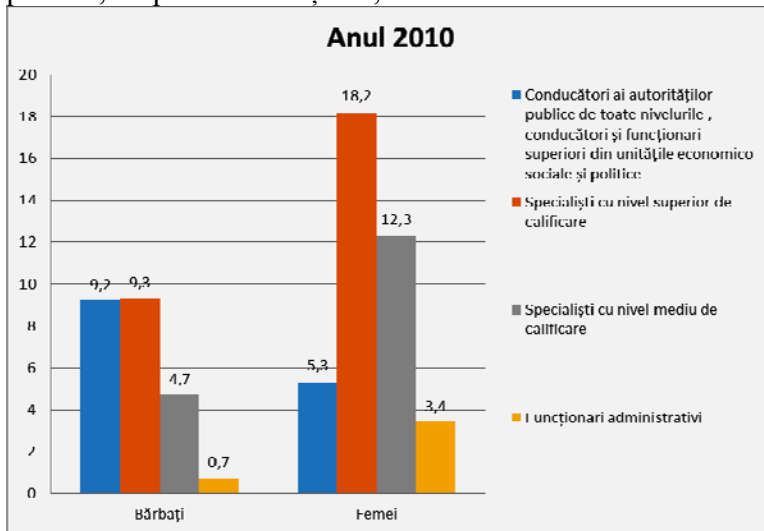

Figura 1. Repartizarea unor activități cu caracter decizional și executiv între bărbați și femei în Republica Moldova.

Sursa : datele sintetizate de către autori conform [2, p.126]

Funcțiile executive, însă sunt mai des prestate de către femei. Cota-parte a specialiștilor cu nivel superior de calificare constituie 18,2% (bărbați – 9,3%), cu nivel mediu – respectiv 12,3% (4,7%) iar funcționari administrativi sunt 3,4% din toate femeile ocupate, la bărbați această cotă fiind de doar 0,7% (figura 1). Structura ocupațională a femeilor și bărbaților, o dată în plus, confirmă faptul că în activități de conducere, în Republica Moldova, predomină bărbații, femeile fiind, în majoritatea cazurilor, în funcția de executanți deși după nivelul de instruire al populației ocupate, femeile cu studii superioare erau, în 2010, cu

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

28,2 mii mai multe decât bărbații. Dacă e să analizăm structura după nivelul de educație al femeilor care lucrează astăzi în economia națională, observăm că și în acest caz cea mai mare cotă de 22,% le revine femeilor cu studii superioare, spre deosebire de bărbați, unde o parte mai mare – 32% le revine celor cu studii secundare profesionale (figura 2).

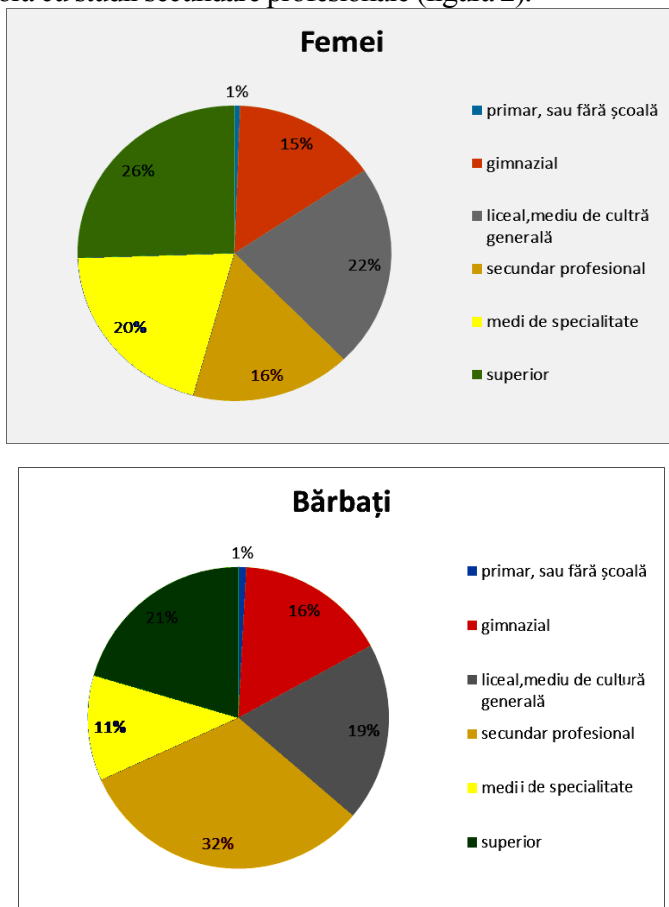

Figura 2. Structura populației ocupate în Republica Moldova după nivelul de educație în anul 2010

Sursa : datele sintetizate de către autori conform [2, p.123]

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Potențialul educațional al femeilor din Republica Moldova trebuie valorificat. Astăzi, în aparatul administrativ, deși sub aspect structural prioritate au femeile, însă munca necalificată oferită de către femei și aici este mai mare decât cea oferită de către bărbați.

Aplanarea inegalităților de gen, în mare măsură, depinde de emanciparea femeilor.

Procesul de emancipare a femeilor este ireversibil, însă ca el să fie eficient sunt necesare schimbări în mentalitatea întregii societăți atât a bărbaților, cât și a femeilor.

Pentru multe din organismele mondiale și guverne, indicatorii sensibili la gen sunt niște ustensile majore care permit aprecierea faptului cât de bine funcționează programele elaborate și implementate de către ei. Se vorbește mult despre lupta pentru egalitatea de gen și drepturile femeilor la nivel național și internațional. Îndeplinirea acestor obiective, în mare măsură, depinde de activitatea administrației publice. Evaluările sensibile la gen pot releva decalajele între angajamente și punerea lor în funcțiune și impactul real, pot fi utilizate pentru a-i obliga pe responsabili politici să răspundă de acțiuni sau de lipsa de acțiune. Ele pot, de asemenea, să servească la măsurarea rezultatelor diverselor obiective și activități din alte domenii asupra relațiilor și inegalităților de gen. E foarte important ca aceste evaluări să fie luate în considerație de către decidenții politici, iar măsurile întreprinse în baza lor să aibă acoperire financiară, fiindcă o bază de date bună nu tot timpul duce la acțiuni utile. Decizia de a utiliza sau nu datele delimitate pe gen și în ce mod este un act politic. Administrația publică trebuie să-și asume responsabilitatea în ceea ce privește difuzarea lor, tratarea în mod obiectiv, dând dovadă de voință politică, chiar și în cazul când aceste date nu sunt favorabile deoarece recunoașterea problemei este primul pas spre soluționarea ei.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

În practica cotidiană, efortul depus în soluționarea problemelor de tip gender de către administrația publică și guvernatori se amplifică de ajutorul acordat de agențiile de dezvoltare și structurile informale ce se ocupă de disparitățile de gen. Ca procesul să fie eficient, schimbările trebuie să se producă simultan la 4 nivele: la nivelul individual pentru femei și bărbați, la nivelul societății în ansamblul său, în latura formală și cea informală de activitate [4, p. 60]. În lucrarea lor, Rao A. și Kelleher D. se referă la egalitatea genurilor în muncă, însă diagrama de mai jos poate fi atribuită la orice obiectiv ce ține de diminuarea și/sau excluderea disparității de gen.

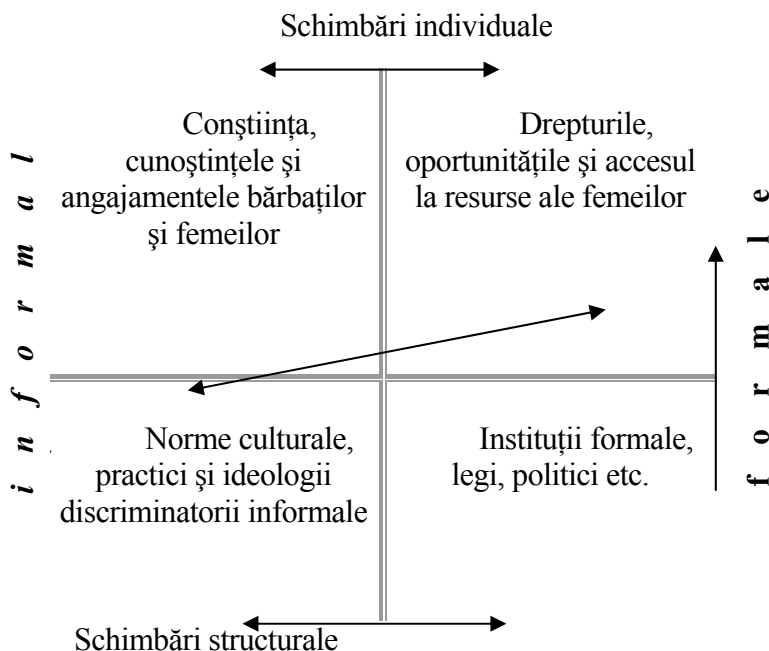

Figura 3. Nivelul de eficientizare a procesului de reducere a disparităților de gen

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

La nivel de țară, pentru guvernanți, o importanță destul de mare o are măsurarea și evaluarea situației gender, aceasta ar permite delimitarea acțiunilor politice pe niveluri de priorități, precum și ar oferi guvernanților posibilitatea să cunoască situația în care se află la moment țara și termenele în care ar putea fi reduse decalajele existente și atinse obiectivele-țintă.

Bibliografie:

1. BAURCIULU, Angela, BELOSTECINIC, Marina, CASIAN, Angela, PÂRȚACHI, Ion, PETROIA, Andrei. *Bugetare sensibilă la gen*. ASEM, Chișinău, 2009, 200 p. ISBN 978-9975-75-484-2.
2. *Femei și bărbați în Republica Moldova. Analiza în aspect teritorial*. Biroul Național de Statistică. Chișinău: Bons Offices, 2012. 304 p. ISBN 978-9975-80-584-1.
3. PÂRȚACHI, Ion, CARA Elena, PÂRȚACHI, Ileana. *Inegalitatea de gen în venituri și alți indicatori de bunăstare a populației*. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2008. 111 p. ISBN 978-9975-75-412-5.
4. RAO, A., KELLEER, D. *Is there life after gender mainstreaming?* In: *Gender and Development*, Vol. 13, N. 02, 2005, p. 57 -69.

ASPECTE JURIDICE PRIVIND ASIGURAREA ACCESULUI EGAL LA EDUCAȚIE

*Alexandra TIGHINEANU,
drd. AȘM, lector superior, ASEM*

Abstract: *When speak about equal opportunities in education and culture, it is important to be aware that this means giving all children or young people the best possible opportunities to achieve their potential in the classroom.*

This will not necessarily mean treating all children „equally” or every child achieving „the same”. Some will need special, or different, levels of support or challenge. For teachers, this means planning for effective learning for all pupils - irrespective of disability, heritage, special educational needs, social group, gender, physical or emotional needs, race or culture.

Key words: *children with disabilities, equal opportunities, access to education, gender, special educational needs.*

Dreptul la educație este un drept esențial al omului. Comitetul ONU privind drepturile economice, sociale și culturale înaintea patru caracteristici principale dreptului la educație: disponibilitatea, accesibilitatea (nediscriminare, acces fizic și economic), acceptabilitate și adaptabilitate a educației, și, de asemenea, indică faptul că „dreptul la educație poate fi realizat numai în prezența libertății academice a profesorilor și studenților”.

Egalitatea șanselor de instruire este teoretic garantată în aproape toate țările lumii, dar realizarea practică a acestui principiu generos continuă să rămână una din cauzele de importanță majoră ale reformelor. Conceptul de „egalitate” înseamnă astăzi ceva mai mult decât drepturile egale pe care democrații secolului trecut le revendicau cu entuziasm pentru toți cetățenii; ea înseamnă o egalitate reală a șanselor individuale de promovare socială, iar educația este

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

instrumentul cel mai important în dezvoltarea la maximum a acestor șanse.

Specia umană se conformează și ea aceluși principiu director al evoluției speciilor – variabilitatea; indiferent de numărul indivizilor pe care îi luăm în considerație, educația lor trebuie să fie diferențiată și specializată, în funcție de „echipamentul natural-genetic” al fiecăruia, de aptitudinile și interesele fiecărei persoane, corelate cu nevoile de cadre competente ale societății.

Acest nou principiu de politică școlară a căpătat o expresie practică, la începutul secolului al XX-lea, când, în Franța și în Germania, s-au creat acele școli unice („Ecole unique”, respectiv „Einheitsschule”), în care obiectivul principal era acela ca toți copiii să treacă printr-o școlarizare minimă, comună și identică, care să asigure, pentru cel puțin 4-6 ani, un trunchi general de instruire. Din păcate, acestei școlarizări inițitoare îi urma o școlarizare postgenerală specializată spre care trecerea era marcată de un riguros examen de selecție și de aspre bariere birocratice, astfel încât învățământul general obligatoriu, marea speranță a secolului trecut „nu oferea decât o egalitate aparentă”.

Dreptul la educație este declarat într-un șir de acte normative internaționale, adoptate de-a lungul timpului. În acest context, putem aminti:

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 10.12.1948 (articolul 26);
2. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat la 16.12.1966 (articolele 13 și 14);
3. Convenția cu privire la Drepturile Copilului, adoptată la 29.11.1989 (articolele 28-29);

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

4. Primul protocol al Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4.11.1950 (art. 2);
5. Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului (1960);
6. Carta socială europeană revizuită, din 3.05.1996 (articolul 17);
7. Protocolul de la San Salvador la Convenția americană privind drepturile omului, din 22.11.1969 (articolul 13);
8. Carta africană a drepturilor omului și popoarelor, din 26.06.1981 (articolul 17);
9. Carta africană privind drepturile și bunăstarea copilului, din 1990 (articolul 1) ș.a.

Problema accesului la educație este una primordială pentru comunitatea internațională, de aceea a determinat statele lumii să se întrunească în repetate rânduri, la cel mai înalt nivel, în cadrul unor conferințe mondiale privind educația, pentru stabilirea unor obiective educaționale comune, dar și pentru a elabora strategii de asigurare a accesului egal la educație pentru toți, fără vreo deosebire.

Astfel, în 1990, în Thailanda, a fost convocată **Conferința Mondială privind Educația pentru Toți**, în cadrul căreia a fost redactată Declarația Mondială privind educația pentru toți, care face referire la accesul general la învățământul primar de calitate și eliminarea inegalităților bazate pe sex.

În 1994, la Geneva, în cadrul **Conferinței Internaționale privind Educația**, a fost adoptată o Declarație, prin care au fost stabilite obiectivele privind educația pentru pace, drepturile omului și democrație.

În 2000, la Dakar, și-a desfășurat lucrările o altă **întâlnire mondială privind educația**, axată în special pe

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

problema învățământului primar universal. În Declarația adoptată în cadrul acestei conferințe se menționează: „Educația este cheia pentru pace și stabilitate în și între țări și astfel, este un mijloc indispensabil de participare eficientă la societățile și economiile secolului XXI”.

Pentru prima dată în lume, dreptul la educație a fost reglementat, la nivel de constituție, în anul 1917, în Constituția Mexicului.

Odată cu proclamarea independenței, în Republica Moldova au fost inițiate transformări politice, economice și sociale radicale, orientate spre crearea unei economii de piață bazate pe proprietatea privată și publică, pe libera inițiativă și concurență. În 1994, Parlamentul a adoptat Constituția Republicii Moldova, în care este consfințit dreptul la studii pentru toți cetățenii, fără vreo limitare sau discriminare, iar învățământul obligatoriu a fost declarat laic și gratuit în toate instituțiile de stat.¹

Prevederile Constituției sunt completate de un șir de acte normative care garantează accesul egal la educație din diferite aspecte: Legea privind drepturile copilului (15.12.1994); Legea cu privire la tineret (11.02.1999); Legea cu privire la asigurarea egalității (din 25.05.2012); Proiectul Codului educației, (2013); Strategia Națională „Educație pentru toți” pentru anii 2004-2015 ș.a.

Proiectul Codului educației, în art.11 reglementează că „cetățenii Republicii Moldova au drepturi egale de acces la educație și formare profesională inițială și continuă prin sistemul național de învățământ”.

Legea cu privire la asigurarea egalității, în art. 9, interzice discriminarea în domeniul învățământului: „Instituțiile de învățământ asigură respectarea principiului

¹ Constituția RM din 29 iulie 1994, art.35

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

nediscriminării: a) prin oferirea accesului la instituțiile de învățământ de orice formă și nivel; b) în procesul educațional, inclusiv la evaluarea cunoștințelor acumulate; c) în activitatea științifico-didactică; d) prin elaborare de materiale didactice și programe de studii; etc.”.

Strategia Națională „Educație pentru toți” pentru anii 2004-2015 reglementează printre obiectivele sale și accesul la educație și șanse egale.

Și totuși, trăind în epoca tehnologiilor informaționale, a unei game diverse de posibilități în domeniul educației, având un suport legislativ consistent în domeniul accesului egal la educație, nu a fost soluționată problema discriminării în acest domeniu. Până în prezent, avem cazuri de limitare a accesului la educație, de discriminare în plan educațional și alte fenomene ce pun în pericol posibilitatea de dezvoltare a personalității.

Din acest punct de vedere, putem identifica următoarele forme de discriminare în domeniul educației:

- Discriminare pe bază de sex;
- Discriminare pe bază de apartenență socială;
- Discriminarea persoanelor cu dizabilități;
- Discriminarea persoanelor ținând cont de mediul de trai din care fac parte;
- Discriminarea pe bază de apartenență națională;
- Discriminarea copiilor bolnavi de SIDA; ș.a.

Făcând referire la **discriminarea pe bază de sex**, nu aș fi foarte categorică la acest capitol, deoarece demult deja nu se mai pune problema accesului la educație în egală măsură și pentru fete și pentru băieți nici la nivel de legislație, nici la nivel de societate, deoarece trăim în secolul XXI, când fetele, femeile sunt destul de emancipate în acest sens. Totuși, acolo unde există astfel de cazuri, aș spune că este mai mult din vina nemijlocită a persoanei în cauză sau a familiei acesteia, care consideră de exemplu că „fata trebuie să învețe, dar

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

băiatul se va descurca el cumva” sau dimpotrivă „băiatul trebuie să fie învățat, dar fata trebuie să se mărite, să nască copii și să aibă grijă de casă”.

În plus, acest tip de discriminare este mai mult caracteristic statelor musulmane, sau rromilor, care au o atitudine specifică față de rolul și locul femeii în societate.

Astfel, conform datelor statistice, în 2011, din numărul total de elevi – 119748, 57681 erau fete și 62067 – băieți.¹

Cel de-al doilea aspect este **discriminarea pe bază de apartenență socială**. Experiența țărilor industrializate dovedește faptul că, în pofida diminuării inegalităților socio-economice de la nivelul diferitelor categorii de populație, prelungirii progresive a duratei obligatorii de școlarizare, creșterii calității educației oferite de către școală, inegalitățile de acces la educație dintre copiii aparținând unor medii socio-familiale și economice diferite nu s-au diminuat semnificativ.

Acest fapt se referă, în primul rând, la copiii din familiile social-vulnerabile, precum și la cele cu posibilități financiare reduse. Pe de o parte, mă refer la posibilitățile reduse ale acestor copii de a frecventa școala din motivul că nu dispun de rechizite, haine, încălțăminte pentru orice sezon, dar și din motivul că părinții nu dispun de bani pentru a asigura necesitățile neoficiale ale școlii. Asociațiile părintești existente în cadrul școlii, colectarea banilor pentru cadouri sau chiar și pentru material didactic, fac ca acești copii să refuze frecventarea școlii. Această problemă pare să nu existe la nivel oficial, deoarece legislația reglementează că educația este gratuită, administrația publică locală este obligată să întreprindă măsuri în vederea îmbunătățirii situației materiale a acestor copii, astfel încât ei să poată frecventa școala (asigurarea cu rechizite, haine, obiecte strict necesare), să fie scutiți de plata lunară în cadrul asociațiilor sau de plata lunară

¹ Neagu G., Educația în RM, publicație statistică, 2012, p.13

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

la grădiniță, dar, cu toate acestea, acești copii refuză să meargă la școală, deoarece se confruntă cu condamnarea din partea colegilor, chiar și a profesorilor, în cazul în care nu contribuie de rând cu toți la anumite cheltuieli. În plus, deseori, copiii din familiile social-vulnerabile nu frecventează, sau frecventează prost, deoarece sunt nevoiți să muncească pentru a-și asigura o bucată de pâine.

Totuși, trebuie să menționăm că și în acest caz, deseori, părinții acestor copii își găsesc o motivație intenționat sau, pur și simplu, consideră că a face studii oricum nu ajută la nimic, sau că pentru ca să ajungi undeva este nevoie de mulți bani (este un mit născocit de ei și insuflat copiilor). În acest caz, este necesară schimbarea atitudinilor, comportamentelor populației vizavi de educație.

Discriminarea persoanelor cu dizabilități. Acest aspect este unul cel mai dureros și cel mai des întâlnit, probabil, în domeniul discriminării privind accesul la educație. La moment, în țară, sunt luați în evidență 735 de copii cu dizabilități locomotorii și 545 de tineri.¹

Persoanele cu dizabilități din cauza problemelor cu care se confruntă, a acțiunilor insuficiente din partea autorităților în reducerea obstacolelor de ordin cultural, fizic, social, economic, care le-ar permite un mod de trai decent, rămân printre cele marginalizate.

Educația este un factor esențial al integrării sociale și de independență pentru toți indivizii, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități.

Crearea șanselor pentru ca persoanele cu dizabilități să participe la structurile învățământului general este importantă nu doar pentru aceștia, dar și pentru persoane fără dizabilități,

¹ www.statistica.md

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

care vor percepe handicapul ca pe un element al diversității umane.

Asigurarea, către anul 2015, a accesului tuturor copiilor, în special al celor ce locuiesc în condiții dificile, la o educație completă, liberă, obligatorie și de calitate; promovarea politicilor de integrare a copiilor cu cerințe educaționale speciale în sistemul educațional comun, elaborarea suportului metodic adecvat, în special pentru instruirea copiilor în situații deosebit de dificile de dezvoltare și/sau sociale - sunt obiectivele majore care se regăsesc în documentul strategic național, Strategia națională „Educație pentru toți”.

Una dintre primele probleme cu care se confruntă copiii/tinerii cu dizabilități locomotorii în realizarea dreptului la educație, în cadrul sistemului general de învățământ, o constituie accesul limitat din cauza barierelor arhitecturale, transportului public neadaptat, ceea ce implică ajutor permanent din partea altei persoane.

O altă problemă constă în asigurarea copiilor/tinerilor cu deficiențe ale aparatului locomotor cu mijloace speciale pentru deplasare, care este una foarte gravă și stringentă.

Dar chiar și acei copii și tineri, care dispun de cărucioare sau mijloace speciale de deplasare, nu au posibilitatea de acces în instituțiile de învățământ din cauza inadaptabilității acestora. Astfel, din numărul total de 1882 de instituții de învățământ din țară, doar 30 dispun de rampe și doar 16 de ascensoare care ar facilita accesul acestor persoane în sălile de studii. În plus, nici nu mai vorbim despre accesul acestor copii în centrele de creație, școli de muzică sau de pictură etc.

Astfel, din numărul total de copii cu dizabilități – 804, 469 sunt încadrați în învățământul general și special, iar 363

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

sunt instruiți la domiciliu, 107 rămânând în afara sistemului educațional.¹

La fel este și situația în instituțiile superioare de învățământ, unde, din 14 instituții, doar 9 dispun de rampe și doar 7 de ascensoare, ASEM fiind lider la acest capitol, iar celelalte motivând că nu au studenți cu necesități speciale.

La moment, la ASEM își fac studiile 33 de studenți cu dizabilități, dintre care 4 studenți cu necesități speciale.

Problema se referă și la autoritățile publice locale sau centrale care nu creează condiții pentru accesul acestor persoane în transportul public de exemplu ș.a.

Discriminarea persoanelor ținând cont de mediul de trai din care face parte. În acest context, aș vrea să fac referire la posibilitățile diferite de a face studii pentru copiii care trăiesc la sat sau la oraș. Mai ales, în prezent, când în țară a demarat reforma în învățământ, iar aceasta include printre măsurile de optimizare și închiderea mai multor școli în sate, copiii sunt nevoiți să facă naveta pentru a ajunge la școală. Deși, în majoritatea cazurilor, transportul le este asigurat, acești copii trebuie să se trezească mai devreme dimineața pentru a ajunge la școală, după terminarea orelor unii copii sunt nevoiți să aștepte și 2-3 ore până când elevii mai mari finalizează lecțiile pentru a merge acasă. Pe de altă parte, chiar având posibilitatea să studieze în școala din localitate, deseori, aceștia nu dispun de profesori îndeajuns sau calificați, pentru a face studii de calitate. Tot aici aș aminti și despre dotarea discriminatorie a instituțiilor de învățământ. Astfel, o bună parte din școlile de la sate nu dispun de săli de sport, cantină sau chiar de o bibliotecă.

Așadar, din numărul total de instituții de învățământ primar și secundar general - 1457, doar 97,5% dispun de

¹ <http://www.ombudsman.md> , p.11-12

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

biblioteca, 79,9% de sală de sport și 93,7% de cantine. În plus, trebuie să mai menționăm și despre dotarea sălilor de sport sau a bibliotecilor care, de multe ori, lasă de dorit.

Discriminarea pe bază de apartenență națională. În Republica Moldova, este asigurat accesul la educație fără deosebire de naționalitate. Totuși, românii din țară se plâng că le sunt discriminați copiii pe motiv de apartenență națională. Acest fenomen este întâlnit, deși în realitate înșiși părinții romi sunt cei care refuză să-și dea copiii la școală.

În urma celor analizate, putem concluziona că, în mare parte, în Republica Moldova, accesul egal la educație este reglementat de legislația în vigoare. Totuși, neasigurarea accesului pentru persoanele cu nevoi speciale în instituțiile de învățământ constituie una dintre cauzele care generează numărul redus de tineri cu dizabilități locomotorii încadrați în învățământul superior. Or, în atare circumstanțe, aceste persoane necesită permanent însoțire fie din partea unuia dintre părinți, fie din partea altei persoane.

Totodată, consider că copiii/tinerii cu dizabilități ale aparatului locomotor nu dispun de șanse în egală măsură cu ceilalți membri ai societății în ceea ce privește valorificarea capacităților lor în procesul educațional.

În acest context, este necesară evaluarea problemelor și necesităților copiilor cu cerințe educaționale speciale pentru a putea adapta programele educative adecvate intereselor acestora.

Bibliografie:

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 10.12.1948
2. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat la 16.12.1966
3. Convenția cu privire la Drepturile Copilului, adoptată la 29.11.1989

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

4. Primul protocol al Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4.11.1950
5. Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului din 1960
6. Carta socială europeană revizuită, din 3.05.1996
7. Protocolul de la San Salvador la Convenția americană privind drepturile omului, din 22.11.1969
8. Carta africană a drepturilor omului și popoarelor, din 26.06.1981
9. Carta africană privind drepturile și bunăstarea copilului, din 1990
10. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994
11. Legea privind drepturile copilului din 15.12.1994
12. Legea cu privire la tineret din 11.02.1999
13. Legea cu privire la asigurarea egalității din 25.05.2012
14. Proiectul Codului educației (în proces de adoptare 2013)
15. Strategia Națională „Educație pentru toți” pentru anii 2004-2015, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.410 din 04.04.2003
16. Strategia de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități (2010-2013), aprobată prin Legea nr.169-XVIII din 09.07.2010
17. GRIGORIU, Aurelia. *Raport tematic „Accesul la educație a copiilor și tinerilor cu dizabilități locomotorii*. Chișinău: 2011.
<http://www.ombudsman.md>
18. NEAGU, Gabriela. *Accesul la educație al copiilor din medii defavorizate*. In „Educația în RM”: Publicație statistică. Chișinău: 2011/2012.
19. www.statistica.md

VÂRSTA ȘI SEXUL – INDICI CE INFLUENȚEAZĂ MĂRIMEA PRIMEI DE ASIGURARE LA ASIGURĂRILE DE PERSOANE

*Anatol ȚUGULSCHI, lector superior, ASEM;
Liviu LUCA, lector superior, ASEM;
Sabina LUCA, lector superior, ASEM*

Abstract: *In life insurance, the rights and obligations of the agreement are dependent on the probability of survival of the insured. Its most important tasks is to determine the insurance premium, establish mathematical reserves, a redemption value for capitalization products, new product development, calculating the present value, and more.*

Key words: *life insurance, annuity, benefit, actuary, tables premiums, mortality tables, premium rate, single premium, payment by installments, gross premium, net premium, additional fee.*

Actualmente, există o practică judiciară a Curții de Justiție a Uniunii Europene, care impune tuturor statelor membre UE să ajusteze cadrul normativ intern și, totodată, să implementeze principiul egalității în ceea ce ține de tratamentul unic între femei și bărbați, precum și în ceea ce ține produsele de asigurări de viață. Cu alte cuvinte, se renunță la tarifarea diferențiată în funcție de gen a primelor și beneficiilor contractelor de asigurare – o practică îndelungată și justificată.

În cazul asigurărilor de sănătate, femeile apelează mai des la medic, prezintă riscuri mai mari de boli cronice, iar tratamentele necesare sunt mai costisitoare. Prin urmare, costurile unor astfel de produse sunt mai ridicate pentru femei. Dacă ne referim la asigurările de viață, costul corespunzător clienților-femei este mai redus decât cel al bărbaților. Motivația este dată de faptul că speranța de viață a femeilor este semnificativ mai mare decât cea a bărbaților. Anuitățile (plățile) lunare corespunzătoare acestor tipuri de produse erau până acum mai mici pentru femei din cauza faptului că, statistic, acestea trăiesc mai mult, iar suma

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

acumulată trebuia împărțită pe un număr mai mare de ani. În sistemul de tarifarare uni-sex, aceste *anuități (beneficii)* sunt mai *consistente pentru femei* și mai *reduse pentru bărbați*.

În asigurările de viață, drepturile și obligațiile specifice în acord sunt dependente de probabilitatea de supraviețuire a asiguratului.

Într-o societate de asigurări de viață, rolul cel mai important în calcularea primelor de asigurare îl are **actuarul**, numit și matematicianul asigurărilor de viață. Cele mai importante sarcini ale sale constau în determinarea primei de asigurare, stabilirea rezervelor matematice, a valorii de răscumpărare pentru produsele cu capitalizare, dezvoltarea de produse noi, calcularea valorii actualizate și altele.

Tabelele de primă se calculează pe baza statisticilor demografice, în principal, a tabelelor de mortalitate. Matematica asigurărilor de viață operează cu probabilitățile de supraviețuire și de moarte. În cazul asigurărilor de persoane, altele decât cele de viață, se folosesc și alte date statistice, precum: morbiditatea, frecvența accidentelor, tipul de activitate etc. Pentru estimare, se consideră că ceea ce s-a petrecut se va repeta și în viitor în condiții similare.

În unele țări, deoarece durata medie de viață diferă destul de mult între bărbați și femei, primele de asigurare pot fi diferite pentru persoane de sex opus având aceeași vârstă. De obicei, femeia va plăti prime de asigurare la același nivel cu un bărbat cu 3-5 ani mai învârstă. Principalele elemente care influențează nivelul primei de asigurare au caracter general, cum ar fi *tabelele de mortalitate*, pe baza cărora se calculează primele de asigurare la nivelul unei populații determinate, *starea generală de sănătate a populației* respective, dar și caracter special, precum *vârsta* și *sexul* asiguratului, *starea sănătății acestuia*, *durata* contractului, nivelul *sumelor* asigurate ce vor fi plătite la producerea decesului sau la maturitatea contractului în cazul asigurărilor cu

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

capitalizare, rata dobânzii obținute în urma investirii primelor, *cheltuielile legate de emiterea contractului de asigurare, profitul societății de asigurări*. Determinarea corectă a primelor se bazează pe respectarea unor principii clare:

- **Ratele de primă trebuie să fie adecvate**, ceea ce înseamnă că, pentru un grup de contracte, suma banilor colectați de la asigurați, la care se adaugă dobânda câștigată din investirea acestora, trebuie să fie suficientă pentru achitarea tuturor sumelor asigurate promise și să acopere și cheltuielile de asigurări;
- **Ratele de primă trebuie să fie echitabile**, adică trebuie să aibă în vedere riscul fiecărei persoane asigurate. Aprecierea riscului reprezintă responsabilitatea principală a departamentului de subscriere a unei societăți de asigurări. Astfel, riscul este apreciat ca fiind standard sau sub-standard, în funcție de probabilitatea medie de viață a persoanei în cauză. Pentru riscurile sub-standard se pretinde solicitantului plata unei extra-prime de asigurare;
- **Ratele de primă trebuie să fie excesive** în comparație cu suma asigurată promisă.

Primele de asigurare pe care societățile de asigurări de viață le percep de la clienții lor sunt calculate în funcție de criteriile menționate. Dat fiind faptul că sunt asigurări pe termen mediu sau lung, riscul de deces crește de la un an la altul datorită îmbătrânirii naturale, ceea ce înseamnă că societatea ar trebui să perceapă, în fiecare an, o primă de asigurare din ce în ce mai mare, denumită ***prima de risc***, ce reprezintă valoarea probabilă a riscului asumat de-a lungul fiecărui an de asigurare. Acest lucru nu este convenabil pentru asigurat și este dificil pentru asigurator. Se calculează o primă anuală, constatată pe toată perioada asigurării, numită *primă nivelată*, care are aceeași valoare pe toată

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

durata de plată a primelor, situându-se între valorile extreme ale primei de risc (naturale). Astfel, asigurătorul va încasa, în primii ani ai perioadei de asigurare, o primă mai mare decât cea necesară pentru acoperirea riscului, iar ulterior, datorită înaintării în vârstă a asiguratului, va încasa o primă mai mică decât cea corespunzătoare riscului. Asigurătorul colectează anumite sume din primele de asigurare, neutilizate un timp și care, împreună cu dobânzile aferente, vor fi utilizate atunci când primele nivelate nu vor mai fi suficiente pentru acoperirea riscului asiguratului.

Ca modalitate de plată a primei de asigurare în asigurările de viață, aceasta se poate achita o singură dată sub forma unei **prime unice**, sau în tranșe periodice, **eșalonat**.

Prima unică este astfel calculată, încât să acopere riscul pe întreaga perioadă asigurată. În acest fel, asigurătorul va beneficia de întreaga sumă de bani de la început, pentru toată durata. Prima unică încasată, la care se adaugă dobânda rezultată din investirea ei, va fi utilizată pentru acoperirea plății sumei asigurate, indiferent la ce dată ar interveni decesul, sau la expirarea contractului. Această modalitate de plată este foarte puțin utilizată în practică, mai frecvent pentru asigurările de viață pe termen lung.

Asigurările cu **plată eşalonată** a primei sunt cel mai frecvent utilizate de către instituțiile specializate din domeniul asigurărilor de persoane, în special în cazul unei asigurări pe termen lung, deoarece suma ce ar reprezenta prima unică ar constitui un efort financiar foarte mare al contractantului asigurării. Calculul primelor eşalonate are în vedere faptul că asigurătorul poate accepta încasarea aceleiași prime - sub aspectul nivelului - eşalonat în timp, deși riscul de deces este diferit de la un an la altul datorită îmbătrânirii persoanei asigurate. În consecință, valoarea actuală a ratelor de primă va fi egală cu prima netă unică. Ca

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

urmare, apare necesitatea constituirii unui fond de rezervă, la care se adaugă dobânda rezultată din investirea banilor și primelor viitoare ce se vor încasa. Acesta trebuie să fie suficient pentru plata sumei asigurate, indiferent de momentul la care se produce decesul asiguratului.

Primele nete calculate în asigurarea de viață iau în calcul:

- Probabilitatea de producere a evenimentului asigurat;
- Vârsta și sexul persoanei asigurate;
- Valoarea actuală a primelor;
- Valoarea actuală a sumei asigurate;
- Dobânda tehnică.

Toate aceste cheltuieli trebuie acoperite din activitatea societății de asigurări și singura modalitate o reprezintă adăugarea unui **supliment (adaos) de primă** la prima netă, obținându-se astfel **prima brută**, aceasta fiind, de fapt, prima efectiv plătită de asigurat.

Cheltuielile reprezintă, astfel, un factor important în funcție de care se calculează prima de asigurare. Aceste cheltuieli pot fi inițiale sau permanente și sunt mai mari, în timp ce cheltuielile permanente se efectuează în fiecare an, având un nivel redus.

Suplimentul de primă include următoarele elemente:

- **Cheltuielile de achiziție** a poliței de asigurare, care se fac la încheierea contractului și cuprind salariile și/sau comisioanele agenților de vânzări, cheltuielile pentru examinarea medicală a clienților (dacă este cazul) pentru o evaluare corectă a riscului, alte cheltuieli de evaluare a riscului, cheltuieli de încasare a primelor etc.
- **Cheltuieli de reclamă, publicitate, tipărituri**, calculate ca o anumită cotă procentuală din primele de asigurări.
- **Cheltuieli de automatizare.**
- **Cheltuielile de încasare a primei de asigurare și gestionare**, care se stabilesc sub forma unei cote

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

procentuale din prima netă, **cheltuielile cu comisioanele de reînnoire a polițelor.**

- **Cheltuielile administrative și gospodărești ale asiguratorului** respectiv cheltuielile legate de întreținere, chirie, telefon, cheltuieli de reprezentare etc., care se eșalonează pe toată perioada de valabilitate a asigurării.

Depozitul pentru cheltuieli este destinat acoperirii cheltuielilor inițiale și celor permanente. Astfel, asiguratorul plătește la fiecare primă o parte din sumă constituind cheltuielile inițiale, la care se adaugă sumele care reprezintă cheltuielile permanente pentru perioada respectivă.

Un aspect important se referă la **reducerile de primă** pe care asiguratorul le poate oferi și, în special, în practică, se întâlnesc două tipuri de reduceri: *reduceri de frecvență* (care se acordă atunci când plata primelor de asigurare se face la intervale mai mari de timp (plata unică sau anuală, semestrială) și *reduceri de mărime*, care au ca scop principal încurajarea asiguraților pentru încheierea unor polițe de valori mari. În general, ele se acordă atunci când primele de asigurare anuale depășesc un anumit nivel stabilit de asigurator.

În **concluzie**, e mai dificil de afirmat dacă tarificarea unui sex prezintă mai multe avantaje sau dezavantaje.

Bibliografie:

1. VEREJAN, Oleg, PÂRȚACHI, Ion *Statistica actuarială în asigurări*. București: Editura Economică, 2004. ISBN 973-590-935-9
2. LUNGU, Nicolae Constantin, *Asigurările de viață și modernizarea acestora*. Iași: Editura Sedcom Libris, 2003. ISBN 973-8353-91-2
3. BĂIESCU, Alin Tudor, *Asigurările de viață la debutul mileniului III*. Cluj-Napoca: Editura „Dacia”, 2005. ISBN 973-35-1934-0

DIMENSIUNEA SOCIALĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR ÎN CONTEXTUL ECONOMIEI BAZATE PE CUNOAȘTERE

Ecaterina ȘIȘCAN, lector superior, ASEM

Abstract: *Given that knowledge, skills and competencies acquired in higher education represent a special importance in providing competitive advantage, expanding access to higher education for all population groups becomes a social imperative. This paper aims to study the problem of the social dimension of higher education in the Republic of Moldova in the transition to the knowledge economy.*

Key words: *social dimension, equal access, social equity, higher education participation rate.*

Învățământul superior este una din cele mai importante instituții sociale și, grație acestui fapt, este flexibil sub influența tuturor schimbărilor și proceselor, reacționând prompt pentru a servi cât mai bine societatea. În ultimele decenii, sistemul de învățământ din Republica Moldova a trecut prin mai multe reforme, având drept obiectiv modernizarea și democratizarea învățământului, crearea unui sistem de învățământ superior performant, adaptat contextului european. Unul din factorii ce caracterizează performanța sistemului de învățământ superior îl reprezintă modul în care statele au reușit să asigure accesul echitabil la un sistem de educație superioară diversificat și de calitate, care le-ar permite cetățenilor să-și dezvolte și să-și valorifice potențialul. Această sarcină devine cu atât mai actuală cu cât economiile naționale avansează în direcția constituirii unei economii bazate pe cunoaștere.

În condițiile în care cunoștințele, aptitudinile și competențele dobândite în învățământul superior capătă o importanță deosebită în asigurarea avantajului competitiv, extinderea accesului la învățământul superior al tuturor

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

grupurilor de populație devine un imperativ social. În această ordine de idei, este firesc faptul că egalitatea de șanse în educație, a ajuns să fie nu doar un subiect discutat de comunitatea științifică, dar și un obiectiv major al politicilor și strategiilor educaționale la nivel național și european.

Odată cu adoptarea Comunicatului de la Leuven și Louvain-la-Neuve (2009), dimensiunea socială a învățământului superior este declarată prioritate pentru Spațiul European al Învățământului Superior în deceniul de până la 2020. În textul Comunicatului, se menționează că „Accesul la învățământ superior ar trebui să fie extins prin promovarea potențialului studenților din grupuri subreprezentate și prin oferirea condițiilor adecvate pentru finalizarea studiilor. Aceasta implică îmbunătățirea mediului de învățare, eliminarea tuturor barierelor în procesul de studii și crearea condițiilor economice adecvate pentru ca studenții să poată beneficia de oportunitățile de studii la toate nivelurile. Fiecare țară participantă la Procesul Bologna va stabili obiective măsurabile pentru extinderea participării globale și sporirea participării grupurilor subreprezentate în instituțiile de învățământ superior, obiective ce urmează să fie atinse până la sfârșitul următorului deceniu” [7]. Aceste obiective au fost reiterate, ulterior, în Comunicatul de la București (2012).

Cu aderarea la Procesul de la Bologna, Republica Moldova și-a asumat anumite angajamente politice care privesc accesul echitabil și nediscriminatoriu la învățământ superior de calitate, precum și adoptarea unor strategii guvernamentale pentru largirea accesului și creșterea participării.

Deși politicile care garantează echitatea socială nu se rezumă doar la cele educaționale, ci la o gamă mult mai extinsă de politici sectoriale, cert este faptul că politicile educaționale sunt mult mai deschise față de multiplele probleme și inechități sociale.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Progresele realizate de sistemele naționale de învățământ în domeniul dezvoltării dimensiunii sociale pot fi reflectate printr-o serie de indicatori, atât de ordin cantitativ, cât și calitativ. Deși nu există un model unic de evaluare a performanțelor la acest capitol, statisticile naționale prezintă un set de indicatori relevanți pentru problematica studiată.

Astfel, unul din indicatorii considerați la evaluarea dimensiunii sociale a învățământului superior este gradul de participare a populației la educația terțiară. Este incontestabil faptul că persoanele cu un nivel de instruire mai înalt și cu multiple specializări sunt mai adaptabili schimbărilor de ordin economic și social, în timp ce persoanele cu nivel redus de instruire sunt mult mai vulnerabile șomajului și excluziei sociale.

În prezent, una din cele mai remarcabile tendințe, înregistrate în majoritatea țărilor lumii, este masificarea învățământului superior. Astfel, doar în țările UE numărul de studenți, în primul deceniu al sec. XXI, a crescut, în medie, cu 25% [4, p.59]. Procesul de expansiune a contingentului de studenți este un fenomen global asociat, de regulă, evoluției economiilor naționale pe coordonatele societății bazate pe cunoaștere. Potrivit datelor Băncii Mondiale există o corelație directă între nivelul participării populației la educația terțiară și dezvoltarea economică a țărilor lumii, iar capacitatea de a oferi acces cetățenilor lor la învățământul superior a devenit o precondiție pentru astfel de parametri ai societății, precum: mediu favorabil de afaceri, investiții publice mărite, coeziune socială stabilă, siguranță personală etc. [6, p. 25].

Liberalizarea accesului la învățământul superior a declanșat procesul de masificare și în Republica Moldova. Analizând evoluția acestui indicator în ultimele două decenii, se observă că timp de 15 ani numărul studenților cuprinși în învățământul superior a crescut de aproape trei ori (figura 1).

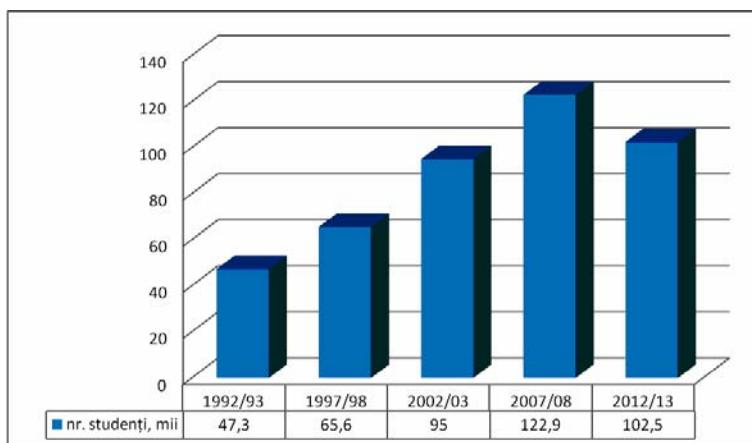

Figura 1. Numărul de studenți în instituții de învățământ superior în perioada 1992-2013

Sursa: [3].

Totodată, după o perioadă de expansiune semnificativă, numărul studenților în instituțiile de învățământ din R. Moldova înregistrează o tendință de diminuare. Ca rezultat al declinului demografic, cauzat de sporul negativ al populației și emigrarea masivă a populației tinere, în ultimii cinci ani, numărul studenților s-a redus cu aproape 11%. Mai mult ca atât, potrivit prognozelor demografice, până în anul 2050, această tendință se va păstra [5, p.8]. În aceste condiții, se impune necesitatea operării unor modificări la nivel strategic în direcția facilitării procesului de învățare pe tot parcursul vieții. Astfel, în proiectul Strategiei Sectoriale de Dezvoltare pentru anii 2014–2020, este prevăzut obiectivul extinderii și diversificării sistemului de învățare pe tot parcursul vieții, astfel încât, până în 2020, 10% din populația adultă (25-64 de ani) să fi participat la programe de instruire [5, p.33].

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Tendința de creștere a contingentului de studenți poate fi abordată ținând cont de două aspecte. Pe de o parte, accesul liberalizat la învățământul superior face parte dintr-un pachet de drepturi civice, de dezvoltare socială și de prosperitate economică. Pe de altă parte, expansiunea învățământului superior, după cum arată experiența multor universități, nu întotdeauna este asistată de schimbări de ordin calitativ, fapt ce duce la discreditația învățământului superior. Acest fapt a condus la schimbarea de accente, care poate fi observată în politicile și strategiile educaționale - de la acces liber și necondiționat la educația terțiară, la acces echitabil și nediscriminatoriu la învățământ superior de calitate.

Creșterea participării, per ansamblu, a populației în învățământul superior nu este singurul obiectiv pe care și le propun sistemele de învățământ superior. Rezultatele unor studii și analize, publicate recent în spațiul european, denotă faptul că problematica lărgirii accesului și creșterii participării în învățământul superior este abordată de diverse state în mod diferit. Unele țări se axează asupra creșterii participării, per ansamblu, a populației în speranța că acest lucru va determina și creșterea participării grupurilor dezavantajate, altele se concentrează asupra promovării potențialului studenților din grupuri subreprezentate, sau, în cele mai multe cazuri, o combinație a celor două [4, p. 15].

Chiar dacă Constituția Republicii Moldova și Legea învățământului garantează dreptul la educație, indiferent de naționalitate, sex, vârstă, origine și stare socială, trebuie să recunoaștem că acest drept nu este asistat de asigurarea condițiilor egale de acces. Nu poate fi neglijat faptul că, până în prezent, există categorii de persoane marginalizate sau chiar excluse din viața socială. Statutul socio-economic, sexul, prezența dizabilităților și etnia sunt termenii cel mai frecvent utilizați pentru a identifica astfel de grupuri.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Așadar, un indicator relevant pentru a caracteriza dimensiunea socială a învățământului superior este repartiția în funcție de gen a studenților. Egalitatea de șanse între femei și bărbați rămâne a fi un obiectiv de importanță majoră a politicilor la nivel european, dar și național. O retrospectivă asupra acestui subiect denotă faptul că femeile, de-a lungul anilor, erau subreprezentate în învățământul superior, situație regăsită și în prezent în unele țări. Urmărind situația din Republica Moldova din ultimii zece ani, se poate observa că ponderea populației feminine în numărul total de studenți a fost superioară celei masculine (figura 2), deși în anul de studii 2012-2013, acest indicator a înregistrat cel mai redus nivel (56,0%).

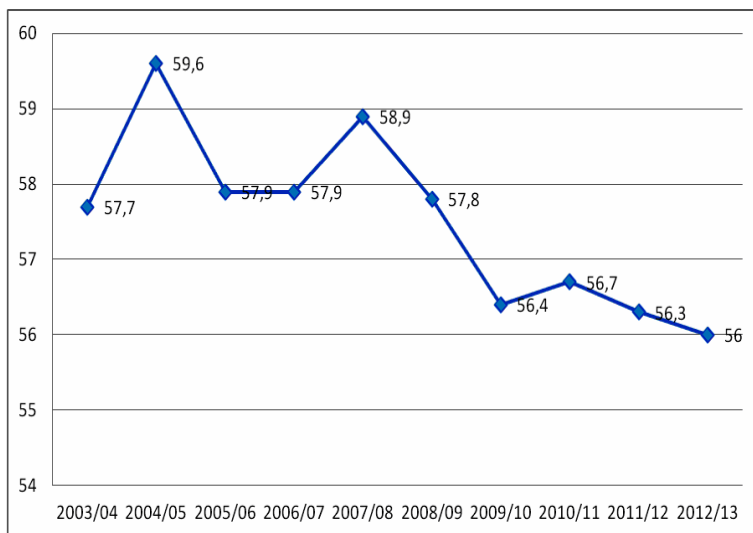

Figura 2. Ponderea femeilor în numărul total de studenți în perioada 2003-2013

Sursa: [3]

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Cu toate că femeile predomină în numărul total de studenți, precum și în rândul populației ocupate cu un nivel înalt de calificare, acestea continuă să beneficieze de niveluri salariale și de ocupare inferioare, în comparație cu bărbații. Astfel, potrivit datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2012, femeile au avut câștiguri, în medie, cu circa 13% mai puțin ca bărbații, ceea ce este cu 0,8 p.p. mai mult față de anul 2011. Totodată, femeile rămân a fi subreprezentate în funcții de conducere, bărbații deținând ponderi superioare în rândul conducătorilor de toate nivelurile [3].

Aceste statistici denotă faptul că, deși femeile beneficiază, în deplină măsură, de oportunitatea accesului liber la educația universitară, posibilitățile de valorificare a potențialului lor rămân a fi limitate.

Situația este mult mai dramatică în cazul persoanelor cu nevoi speciale. Deși politicile ce vizează incluziunea socială a persoanelor cu nevoi speciale sunt activ promovate atât la nivel european, cât și la nivel național, accesul acestor grupuri la învățământul superior rămâne a fi mai degrabă formal. Concluzia este evidentă atâta timp cât infrastructura instituțiilor de învățământ superior nu corespunde cerințelor specifice de acces al persoanelor cu dizabilități: lipsa rampelor de acces, a ieșirilor largi, lifturilor, echipamentelor adecvate etc. Infrastructura subdezvoltată limitează șansele la incluziune socială, dar și economică, a acestor categorii de persoane.

O altă problemă importantă ce creează bariere de acces la educația terțiară este abandonul școlar. Așa cum învățământul universitar este treapta superioară a sistemului educațional, inechitățile sociale din nivelele precedente sunt transpuse la acest nivel. Analizând fenomenul abandonului școlar, se poate observa că rata de înrolare scade de la o treaptă de instruire la alta.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Astfel, în anul de studii 2012-2013, rata brută de cuprindere în învățământul primar a constituit 93,8%, iar în învățământul gimnazial 86,7%. După absolvirea gimnaziului, 12,9% dintre absolvenți au rămas în afara școlarizării. Disparități semnificative a prezentat rata brută de cuprindere în învățământul primar pe medii, fenomenul abandonului școlar fiind mai pronunțat în mediul rural [3]. Totodată există un număr de copii care nu au fost deloc înscriși în învățământ.

Obiectivul largirii accesului și creșterii participării trebuie analizat și prin prisma barierelor de ordin financiar. Astfel, cea mai mare parte a tinerilor excluși și cu acces limitat la educație sunt cei afectați de sărăcie. În prezent, patru din zece copii sub vârsta de zece ani trăiesc în sărăcie extremă, iar ponderea cheltuielilor pentru educație în totalul cheltuielilor de consum ale populației este cea mai mică din toate categoriile de cheltuieli [2]. Această situație va contribui la reducerea pretendenților la studii superioare în viitor. În condițiile unui nivel înalt al cererii pentru educația terțiară și nivelului scăzut al finanțării publice, decalajul de finanțare este, din ce mai mult, acoperit din contribuțiile private ale pretendenților la studii superioare. Doar în anul de studii 2012-2013, ponderea studenților ce-și făceau studiile pe bază de contract în instituțiile de stat atingeau cifra de 65,9% [3]. Transferul sarcinii financiare asupra studenților, în lipsa unor măsuri de sprijin, pot avea un impact negativ asupra tendinței grupurilor cu venituri mici să participe la învățământul superior.

Potrivit unor publicații în domeniu, există un consens general asupra faptului că contribuțiile studenților la învățământul superior, trebuie să fie însoțite de măsuri de sprijin pentru a asigura echitatea socială. Practica unor țări arată că cea mai bună modalitate de a stimula participarea grupurilor

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

defavorizate socio-economic și cu venituri mici este combinația taxelor de școlarizare cu plățile amânate. Aceasta înseamnă că studenții nu trebuie să plătească pentru studiile lor în timpul studiului, ci numai după ce au terminat și câștigă un venit în general, mai mare decât venitul mediu [4].

În concluzie, se poate menționa că, deși politicile și strategiile naționale în domeniul educației au ca obiectiv lărgirea accesului și creșterea participării, acestea comportă, mai degrabă, un caracter formal. Însă, recunoașterea oficială și garantarea egalității șanselor la educație prin legislație nu pot fi considerate condiții suficiente pentru eliminarea inechităților. Declarațiile politice nu sunt sprijinite de măsuri concrete și fonduri pentru realizarea acestora.

Referințe bibliografice:

1. Legea învățământului nr. 547 din 21.07.1995. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 62-63
2. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020: nr. 523 din 11.07.2011. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 114-116.
3. *Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova* [online]. Disponibil: <http://www.statistica.md>.
4. *Modernizarea învățământului superior în Europa: Finanțare și dimensiune socială 2011* [online]. Bruxelles: Eurydice, 2011, 116 p. ISBN 978-92-9201-330-1. Disponibil: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/131RO.pdf
5. *EDUCAȚIA – 2020. Strategia Sectorială de Dezvoltare pentru anii 2014 – 2020* (proiect pentru discuții) [online]. Disponibil: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=1112>.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

6. KORCA, M. *Universitățile românești în fața integrării în spațiul european de învățământ superior*. București: Politeia – SNSPA, 2002, 96 p. ISBN 973-85635-2-6.

7. *Procesul Bologna 2020 - Spațiul european al învățământului superior în noul Deceniu*: Comunicatul miniștrilor responsabili de învățământul superior, Leuven și Louvain-la-Neuve, 28-29 aprilie 2009 [online]. Disponibil: <http://bologna.ro/a/upfolders/Comunicatul%20de%20la%20Leuven-Louvain-la-Neuve.pdf>.

8. *Strategia consolidată pentru dezvoltarea învățământului pentru anii 2011 – 2015*: Ordinul Ministrului Educației nr. 849 din 29.11.2010 [online]. Disponibil: <http://www.edu.md/file/Admiterea%202013/Politici%20nationale%20si%20sectoriale.pdf>.

**CADRUL LEGAL AL REPUBLICII MOLDOVA
PRIVIND ASIGURAREA EGALITĂȚII DE ȘANSE,
PREVENIREA ȘI COMBATerea DISCRIMINĂRII**

***Ala SUSARENCO,
licențiat în drept,
șef secție, Biblioteca Științifică a ASEM***

Abstract: *The right to equality before the law and protection against discrimination is essential to all of the international law on human rights. Note that in certain systems of national and regional equality legislation has evolved in the past few decades. It contains legal concepts, definitions, approaches and case law, and some of them went protection against discrimination and achieve equality at a higher level. In this article analyzed the legal framework Republic of Moldova on equality. It is harmonized European standards.*

Key words: *law on human rights, equality, legislation, gender, combating discrimination.*

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Declarația universală a Drepturilor Omului înscrie principiul nediscriminării și proclamă că toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și drepturi, și că fiecare om poate să se prevaleze de toate drepturile și libertățile enunțate în acest document, fără nicio deosebire, îndeosebi de sex.

Carta Națiunilor Unite reafirmă încrederea în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și valoarea persoanei umane, în egalitatea în drepturi a femeii cu bărbatul.

Dreptul la egalitate în fața legii și protecția tuturor împotriva discriminării reprezintă norme fundamentale ale legislației internaționale în materia drepturilor omului. De menționat că, în anumite sisteme legislative naționale și regionale, legislația pentru egalitate a evoluat în ultimele câteva decenii. Aceasta conține concepte legale, definiții, abordări și jurisprudență, iar unele dintre acestea au adus protecția împotriva discriminării și realizarea egalității la un nivel mai înalt. Cu toate acestea, disparitatea dintre legislația internațională, în materia drepturilor omului și abordările naționale, cât și cele regionale împiedică progresul. Prin urmare, se impune un efort major pentru a moderniza și integra standardele legale ce țin de protecția împotriva discriminării și promovarea egalității.

Uniunea Europeană și Consiliul Europei promovează drepturile fundamentale, nediscriminarea și egalitatea de șanse pentru toți. Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene cer ca statele să întreprindă măsuri în această direcție în vederea asigurării unei participări depline a fiecărei persoane la viața politică, economică și socială. Uniunea Europeană a adoptat un șir de directive în acest domeniu:

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- *Directiva 75/117 CE privind aplicarea principiului egalității de remunerare pentru femei și bărbați;*
- *Directiva 76/207/CE privind aplicarea principiului egalității de tratament între femei și bărbați în privința accesului la angajare, formare profesională și promovare, precum și în ceea ce privește condițiile de muncă;*
- *Directiva 92/85/CE privind introducerea măsurilor de încurajare a îmbunătățirii securității și sănătății în muncă a lucrătoarelor gravide, lăuze sau care alăptează;*
- *Directiva 97/80/CE privind sarcina probei în cazurile de discriminare pe bază de sex;*
- *Directiva 79/7/CE privind aplicarea progresivă a principiului egalității de tratament între bărbați și femeile care execută o activitate independentă, inclusiv agricolă, precum și a protecției maternității;*
- *Directiva 96/34/CE referitoare la concediul parental;*
- *Directiva 78/2000/ CE privind egalitatea de tratamente în domeniul ocupării forței de muncă și condițiile de muncă;*
- *Directiva 43/2000/CE cu privire la implementarea principiului tratamentului egal între persoane, indiferent de originea rasială sau etnică.*

Cadrul legal al Republicii Moldova, în acest domeniu, garantează drepturi egale cetățenilor de a participa la viața economică și socială, de a se pregăti pentru o anumită profesie, de a avea acces egal la ocuparea funcțiilor publice, de a se promova și participa la distribuirea

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

beneficiilor, bucurându-se de protecția statului. .Legea fundamentală a Republicii Moldova, Constituția, proclamă în articolul 16: „Toți cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, opinie, apartenență etnică, avere și origine socială”.

Având în vedere cele expuse anterior, dar și aspirațiile europene ale Republicii Moldova și tendința de a se integra în Uniunea Europeană, țara noastră a adoptat un șir de documente și acte normative, privind egalitatea de gen și de șanse, dintre care, cele mai prioritare sunt:

- Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați nr. 5-XVI din 09.02.2006;
- Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012.
- Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW);
- Programul Național de asigurare a egalității de gen în Republica Moldova pentru anii 2010-2015;
- Strategia de dezvoltare a țării, obiectiv 3 „Asigurarea egalității de șanse pentru bărbați și femei”.

Prin Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați au fost introduse :

- Noțiunile de bază ce țin de egalitatea de gen;
- Specificarea acțiunilor nediscriminatorii;
- Determinarea acțiunilor discriminatorii ale angajatorului;
- Specificarea mecanismului național de asigurare a egalității de șanse;
- Specificarea rolului avocatului parlamentar;

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- Colectarea statisticii de gender.

Scopul acestei legi constă în asigurarea egalității drepturilor egale de către femei și bărbați în sfera politică, economică, socială, culturală și în alte sfere ale vieții, drepturi garantate de Constituția RM, în vederea prevenirii tuturor formelor de discriminare după criteriul de sex. În sensul Legii nr. 5-XVI din 09.02.2006, prin egalitate de șanse între femei și bărbați se înțelege luarea în considerare a capacităților, nevoilor și aspirațiilor diferite ale persoanelor de sex masculin și, respectiv, feminin și tratamentul egal al acestora. Legea tratează egalitatea de șanse drept un concept conform căruia toate ființele umane sunt libere să-și dezvolte capacitățile personale și să aleagă fără limitări impuse de roluri stricte; faptul că diferitele comportamente, aspirații și necesități ale femeilor și bărbaților sunt luate în considerare, evaluate și favorizate în mod egal înseamnă că femeile și bărbații se bucură de aceeași libertate de a-și realiza aspirațiile.

Egalitatea între femei și bărbați este un drept fundamental, o valoare comună a UE, și o condiție necesară pentru realizarea obiectivelor UE de creștere economică, ocupare a forței de muncă și a coeziunii sociale. Aceste aspecte vizează accesul la ocuparea forței de muncă, egalitatea salarială, protecția maternității, concediul parental, asigurările sociale și profesionale, securitatea socială, sarcina probei în cazurile de discriminare și de auto-ocupare a forței de muncă.

Principiul egalității de șanse între femei și bărbați a început să fie transpus în legislația și în politicile UE, urmărindu-se reglementarea vieții sociale a statelor membre din perspective economice. Astfel, egalitatea între femei și bărbați pe piața muncii s-a dovedit de importanță crucială în spațiul comunitar, plasând problematica egalității de șanse în

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

centrul Strategiei Europene pentru Ocupare. Strategia Comunitară urmărește să combine integrarea perspectivei de gen în toate politicile și programele Comunității Europene concomitent (complementar) cu promovarea acțiunilor specifice în favoarea femeilor.

Asigurarea egalității într-o societate democratică și tolerantă presupune participarea tuturor persoanelor, fără deosebire de rasă sau origine etnică în toate sferele vieții. În anul 2012, RM adoptă controversata lege organică cu privire la asigurarea egalității, lăudată de unii și huiduită de alții, care, în esență, este o lege antidiscriminare.

Scopul *Legii cu privire la asigurarea egalității* constă în prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar. Adoptarea acestei legi a fost o condiție a Uniunii Europene pentru aprobarea regimului de vize cu țările europene care creează cadrul necesar aplicării Directivei 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr.L180 din 19 iulie 2000, și Directivei 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L303 din 2 decembrie 2000.

Prezenta lege, în articolul 4, denumeste formele grave ale discriminării, după cum urmează:

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- a) promovarea sau practicarea discriminării de către autoritățile publice;
- b) susținerea discriminării prin intermediul mijloacelor de informare în masă;
- c) amplasarea mesajelor și simbolurilor discriminatorii în locurile publice;
- d) discriminarea persoanelor pe baza a două sau mai multe criterii;
- e) discriminarea săvârșită de două sau mai multe persoane;
- f) discriminarea săvârșită de două sau mai multe ori;
- g) discriminarea săvârșită asupra unui grup de persoane;
- h) segregarea rasială.

Legea nu numai că interzice discriminarea, dar și stabilește, prin art. 5, modalitățile de eliminare a discriminării:

- a) prevenirea oricăror fapte discriminatorii prin instituirea unor măsuri speciale, inclusiv a unor măsuri pozitive de protecție a persoanelor aflate în condiții dezavantajoase față de alte persoane. Măsurile pozitive se vor aplica până la instituirea egalității și includerea socială a persoanelor sau grupurilor de persoane aflate într-o poziție dezavantajată față de alte persoane;
- b) medierea prin soluționarea pe cale amiabilă a conflictelor apărute în urma săvârșirii faptelor discriminatorii;
- c) sancționarea comportamentului discriminatoriu;
- d) repararea prejudiciului material și moral cauzat ca urmare a actului de discriminare.

Se interzice discriminarea în câmpul muncii (art.7). Se interzice orice deosebire, excludere, restricție sau preferință

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

pe baza criteriilor stabilite de prezenta lege, care au drept efect limitarea sau subminarea egalității de șanse sau tratament la angajare sau concediere, în activitatea nemijlocită și în formarea profesională. Interzicerea discriminării pe bază de orientare sexuală se va aplica în domeniul angajării în muncă și al ocupării forței de muncă.

Sunt considerate discriminatorii următoarele acțiuni ale angajatorului: plasarea anunțurilor de angajare cu indicarea condițiilor și criteriilor care exclud sau favorizează anumite persoane; refuzul neîntemeiat de angajare a persoanei; refuzul de angajare, de admitere la cursurile de calificare profesională sau de promovare a persoanelor este considerat neîntemeiat, dacă: se solicită prezentarea unor documente suplimentare față de cele legal stabilite; se pretinde că persoana nu corespunde unor cerințe care nu au nimic în comun cu calificarea profesională solicitată pentru exercitarea profesiei sau se solicită corespunderea cu oricare alte cerințe ilegale cu consecințe similare; remunerarea inegală pentru același tip și/sau volum de muncă; distribuirea diferențiată și neîntemeiată a sarcinilor de lucru, fapt ce rezultă din acordarea unui statut mai puțin favorabil unor persoane; hărțuirea.

Se interzice discriminarea privind accesul la serviciile și bunurile publice (art.8). Este interzisă orice formă de discriminare privind accesul persoanelor la:

- a) serviciile oferite de autoritățile publice;
- b) serviciile de asistență medicală și alte servicii de sănătate;
- c) serviciile de protecție socială;
- d) serviciile bancare și financiare;
- e) serviciile de transport;
- f) serviciile culturale și de agrement;

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

g) vânzarea sau închirierea de bunuri mobile sau imobile;

h) alte servicii și bunuri disponibile publicului.

Se interzice discriminarea în domeniul învățământului (art.9). Instituțiile de învățământ asigură respectarea principiului nediscriminării:

a) prin oferirea accesului la instituțiile de învățământ de orice tip și nivel;

b) în procesul educațional, inclusiv la evaluarea cunoștințelor acumulate;

c) în activitatea științifico-didactică;

d) prin elaborarea de materiale didactice și programe de studii;

e) prin informarea și instruirea cadrelor didactice privind aplicarea metodelor și mijloacelor de prevenire a actelor de discriminare și de sesizare a autorităților competente.

Instituțiile de învățământ nu pot stabili principii de admitere la studii bazate pe anumite restricții, cu excepția cazurilor stipulate de legislația în vigoare.

Refuzul instituției de învățământ de a admite la studii o anumită persoană ale cărei calificări nu corespund nivelului necesar pentru a fi admisă nu constituie o limitare a dreptului la învățământ.

Cine sunt cei care trebuie să prevină și să combată discriminarea și asigurarea egalității în RM, cu alte cuvinte, în limbaj juridic, care este cadrul instituțional pentru prevenirea și combaterea discriminării și asigurarea egalității.

Subiecții cu atribuții de prevenire și combatere a discriminării (art.10).

1. Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității;

2. Autoritățile publice;

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

3. Instanțele judecătorești.

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității (în continuare – *Consiliu*) este un organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public, instituit în scopul asigurării protecției împotriva discriminării și al asigurării egalității tuturor persoanelor care se consideră a fi victime ale discriminării. Consiliul acționează în condiții de imparțialitate și independență față de autoritățile publice.

Consiliul este constituit din 5 membri, care nu au apartenență politică, sunt numiți de Parlament pe o perioadă de 5 ani, 3 dintre membri fiind reprezentanți ai societății civile. Cel puțin 3 dintre membrii Consiliului trebuie să fie specialiști licențiați în drept.

Consiliul are următoarele atribuții:

- a) examinează corespunderea legislației în vigoare cu standardele privind nediscriminarea;
- b) inițiază propuneri de modificare a legislației în vigoare în domeniul prevenirii și combaterii discriminării;
- c) adoptă avize consultative cu privire la conformitatea proiectelor de acte normative cu legislația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării;
- d) monitorizează modul de implementare a legislației în domeniu;
- e) colectează informații despre dimensiunile, starea și tendințele fenomenului discriminării la nivel național și elaborează studii și rapoarte;
- f) remite autorităților publice propuneri de ordin general referitoare la prevenirea și combaterea discriminării și ameliorarea comportamentului față de persoanele ce cad sub incidența prezentei legi;

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- g) contribuie la sensibilizarea și conștientizarea societății în vederea eliminării tuturor formelor de discriminare în contextul valorilor democratice;
- h) conlucrează cu organisme internaționale cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii discriminării;
- i) examinează plângerile persoanelor care se consideră victime ale discriminării;
- j) intervine pe lângă organele corespunzătoare cu demersuri de intentare a proceselor disciplinare în privința persoanelor cu funcții de răspundere care au comis, în activitatea lor, fapte discriminatorii;
- k) constată contravențiile cu elemente discriminatorii în conformitate cu prevederile Codului contravențional;
- l) sesizează organele de urmărire penală în cazul săvârșirii unor fapte discriminatorii ce întrunesc elemente ale infracțiunii;
- m) contribuie la soluționarea amiabilă a conflictelor apărute în urma săvârșirii faptelor discriminatorii prin concilierea părților și căutarea unei soluții reciproc acceptabile;
- n) exercită alte atribuții stabilite prin prezenta lege și prin regulamentul său de activitate.

La începutul fiecărui an, până la data de 15 martie, Consiliul prezintă Parlamentului un raport general privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării. Raportul se publică pe pagina web a Consiliului.

Competența autorităților publice. În scopul prevenirii faptelor discriminatorii, autoritățile publice, conform competențelor lor funcționale, exercită următoarele atribuții: examinează plângerile persoanelor care se consideră victime ale discriminării; coordonează activitatea în domeniul

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

combaterii discriminării a structurilor descentralizate și desconcentrate; contribuie la educarea și sensibilizarea populației în vederea interzicerii discriminării în domeniile de competență; exercită alte atribuții în conformitate cu legislația în domeniu.

Răspunderea pentru faptele de discriminare. Faptele de discriminare sunt pasibile de răspundere disciplinară, civilă, contravențională și penală, conform legislației în vigoare.

Orice persoană care se consideră victimă a discriminării are dreptul să înainteze o acțiune în instanța de judecată și să solicite:

- a) stabilirea faptului încălcării drepturilor sale;
- b) interzicerea încălcării, în continuare, a drepturilor sale;
- c) restabilirea situației anterioare încălcării drepturilor sale;
- d) repararea prejudiciului material și moral ce i-a fost cauzat, precum și recuperarea cheltuielilor de judecată;
- e) declararea nulității actului care a condus la discriminarea sa.

Sarcina probațiunii îi revine persoanei care înaintează o acțiune în instanța de judecată, ea trebuie să prezinte fapte care permit prezumția existenței unui fapt de discriminare. Sarcina de a proba că faptele nu constituie discriminare revine pârâtului, cu excepția faptelor ce atrag răspundere penală.

Termenul de prescripție pentru intentarea unei acțiuni în instanță în baza prezentei legi este de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care persoana putea să ia cunoștință de săvârșirea ei. Persoanele care înaintează o

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

acțiune în instanța de judecată privind fapte de discriminare se scutesc de plata taxei de stat.

Cum se respectă legislația privind egalitatea șanselor în Republica Moldova? Respectarea legislației vin s-o confirme indicatorii Raportului Global Gender Gap. Republica Moldova este situată pe locul 52 din 133 de state într-un top mondial privind egalitatea de șanse între sexe, informează site-ul www.bbc.co.uk, în timp ce Rusia se situează pe locul 62, Ucraina - 64, Kazahstan - 32, România - 70, Tadjikistan - 90. Raportul „Global Gender Gap” clasează Islanda, Finlanda și Norvegia pe primele locuri, iar Siria, Yemen și Pakistan - pe ultimele locuri.

Conform datelor raportului, 86 de țări, din cele 133, au prezentat date mai bune decât în anii precedenți privind egalitatea de șanse între sexe. Cu toate acestea, schimbarea este una lentă.

În cadrul studiului, ierarhizarea țărilor este determinată de 14 indicatori, printre care se numără accesul la resurse și oportunități, analizele asupra ratei mortalității infantile, speranța de viață din țara respectivă și numărul de femei care ocupă poziții importante în stat.

În ceea ce privește educația, respectiv accesul la educație atât în rândul femeilor, cât și în rândul bărbaților, datele raportului clasează țara noastră pe locul 74, în timp ce Ucraina este pe poziția a 27-a, iar România - 50. La capitolul economiei și al prezenței egale în piața muncii, Republica Moldova ocupă locul 32, România - 55, Ucraina - 30. Politica și rata de femei implicate în acest domeniu situează Republica Moldova pe locul 87, România pe locul 91, Ungaria - 120.

Prin adoptarea Legii cu privire la asigurarea egalității, statul Republica Moldova vine să reglementeze activitatea autorităților competente, indiferent de forma de proprietate

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

întru redresarea cazurilor de neadmitere a actelor de discriminare, precum și autoritățile abilitate cu prevenirea și combaterea unor astfel de cazuri și mecanismul de protecție a persoanelor care au suferit în urma actelor discriminatorii. Iar *Legea cu privire la asigurarea de șanse între bărbați și femei, nr. 5 din 09.02.2006* abilitază cu atribuții și competențe în domeniul egalității între femei și bărbați următoarele autorități: Parlamentul, Guvernul, Comisia guvernamentală pentru egalitate între femei și bărbați, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (în cadrul căruia funcționează Direcția politici de asigurare a egalității de gen și prevenirea violenței), autoritățile publice centrale și locale, avocații parlamentari.

Avocații parlamentari asigură garantarea și respectarea egalității între femei și bărbați ca parte integrantă a drepturilor și libertăților constituționale ale omului. Acte decisive în impulsionarea instaurării egalității de drepturi între femei și bărbați sunt *Convenția asupra eliminării oricăror forme de discriminare față de femei – CEDAW* din 18 decembrie 1979 și *Convenția Internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială* din 21 decembrie 1965, adoptate de Adunarea Generală a ONU. Republica Moldova a aderat la aceste acte internaționale recunoscând rolul excepțional al instrumentelor internaționale care configurează drepturile și libertățile fundamentale ale omului și intensifică eforturile de a dezvolta și de a încuraja respectarea acestor drepturi fără deosebire de origine etnică, limbă, sex sau religie.

În concluzie, putem afirma că standardele naționale cu referire la prevenirea, interzicerea și eliminarea discriminării sunt în conformitate cu cele internaționale (Carta Națiunilor Unite, Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional privind drepturile economice,

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

sociale și culturale etc.), care asigură cooperarea în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și al practicilor discriminatorii, care evidențiază responsabilitățile statului în ceea ce privește promovarea, respectarea și asigurarea protecției drepturilor omului prin implementarea unor strategii în domeniu.

Cadrul legal existent specifică egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor în Constituția Republicii Moldova, Codul penal, Codul de procedură penală, Codul civil, Codul de procedură civilă, Codul familiei, Legea cu privire la drepturile copilului, Legea ocrotirii sănătății, Legea cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor, Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, alte acte normative, care prevăd anumite baze juridice și organizaționale ale activității de prevenire și combatere a fenomenului discriminării, stabilesc procedura de sesizare și soluționare a cazurilor de discriminare.

Bibliografie:

1. *Constituția RM din 29.07.1994*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. nr. 1 din 12.08.1994.
2. *Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 103 din 29.05.2012.
3. *Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați nr. 5-XVI din 09.02.2006*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 47-50/200 din 24.03.2006.

SESIUNEA II. ROLUL BIBLIOTECII ÎN PROMOVAREA EGALITĂȚII DE ȘANSE

EGALITATEA DE ȘANSE DIN PERSPECTIVA ACCESULUI LA EDUCAȚIE ȘI LA INFORMAȚIE

Silvia GHINCULOV, dr., conf. univ.
Director al Bibliotecii Științifice a ASEM

Abstract: *The article is devoted to issues of equal opportunities in terms of access to education and information. Services for educational institutions and libraries are focused on the individual, are changing dynamically depending on your needs, and is based on democratic values. University libraries have accumulated a large arsenal of forms and methods of work with users and as a social institution specific focus on current and potential values for each user becomes a translator of these values for others, social groups and society as a whole.*

Key words: *equality, partnership gender, education, educational institution, library, European values, users of information.*

De-a lungul timpului oamenii au luptat pentru libertate, dreptate și egalitate în drepturi, aceste idealuri formând, în prezent, normele care reglementează viața într-o societate democratică. Valorile democratice nu se pot realiza cu ușurință în viața de zi cu zi. Legislația națională garantează drepturi egale cetățenilor de a participa la viața economică și socială, de a se pregăti pentru o anumită profesie, de a avea acces egal la ocuparea funcțiilor publice, de a se promova și participa la distribuirea beneficiilor, bucurându-se de protecția statului.

Pe 25.05.2012, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea cu privire la asigurarea egalității, chemată să reglementeze activitatea autorităților competente, indiferent de forma de proprietate întru redresarea cazurilor de

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

neadmitere a actelor de discriminare, precum și autoritățile abilitate cu prevenirea și combaterea unor astfel de cazuri și mecanismul de protecție a persoanelor care au suferit în urma actelor discriminatorii [1].

Instituțiile statului reglementează și promovează legislația și activitățile de promovare a valorilor și principiilor democratice.

Parlamentul constituie cadrul legislativ care asigură egalitatea între femei și bărbați în toate domeniile; monitorizează implementarea principiului egalității între femei și bărbați în toate direcțiile și la toate nivelurile politicii de stat; examinează rapoartele Guvernului și ale avocaților parlamentari privind situația în domeniu.

Guvernul asigură integrarea în politici, strategii, programe, acte normative și investiții financiare a principiului egalității între femei și bărbați; aprobă planurile și programele naționale privind egalitatea între femei și bărbați, monitorizează realizarea lor; prezintă periodic Parlamentului rapoarte privind situația în domeniu.

Comisia guvernamentală pentru egalitate între femei și bărbați, organ consultativ, creat pe lângă Guvern, care activează în temeiul unui regulament aprobat de acesta, având următoarele atribuții:

- promovarea egalității între femei și bărbați, abordarea ei complexă;
- coordonarea activității autorităților administrației publice centrale și locale în problemele egalității între femei și bărbați;
- dezvoltarea colaborării structurilor de stat cu societatea civilă în problemele egalității între femei și bărbați;

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în cadrul căruia funcționează Direcția politici de

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

asigurare a egalității de gen și prevenirea violenței, abilitată cu:

- elaborarea și avizarea proiectelor de acte normative în baza principiului egalității între femei și bărbați, propunerea de amendamente la actele normative pentru aducerea lor în concordanță cu legislația în vigoare;
- coordonarea și monitorizarea implementării la nivel național a instrumentelor internaționale;
- prezentarea de propuneri privind integrarea principiului egalității între femei și bărbați în strategii, programe și investiții financiare, precum și de rapoarte în domeniu.

Autoritățile administrației publice locale, de competența cărora ține: asigurarea integrării principiului de egalitate între femei și bărbați în politici, programe, acte normative și investiții financiare la nivel local.

Avocații parlamentari asigură garantarea și respectarea egalității între femei și bărbați ca parte integrantă a drepturilor și libertăților constituționale le omului.

În RM, se derulează activități și proiecte care au ca subiect promovarea egalității de șanse: ***Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare”*** a dezvoltat un șir de proiecte. Abilitarea femeilor este una dintre prioritățile fundamentale pentru acest centru, fiind și unul din obiectivele principale stabilite în strategia de dezvoltare. CPD a încurajat grupuri de femei, în comunitățile locale, să colaboreze pentru a deveni mult mai active în promovarea drepturilor lor [2].

Programul de Dezvoltare în Liderism pentru Femeile din Localitățile Rurale s-a derulat în parteneriat cu Fundația Soros Moldova, în scopul de a încuraja și de a infiltra liderism în rândul femeilor din mediul rural pentru a participa cu succes la alegerile locale [3].

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Programul *Europa pentru cetățeni* este un program comunitar derulat de Direcția Generală Comunicare din cadrul Comisiei Europene, care își propune să promoveze cetățenia europeană activă prin implicarea societății civile în construirea unei Europe unite, bazată pe valori istorice și rememorarea unui trecut comun, pe aprofundarea dialogului intercultural și pe concepte, precum toleranța, solidaritatea, democrația, egalitatea de șanse și înțelegerea reciprocă. Obiectivul general al Programului este acela de a acorda tuturor cetățenilor europeni posibilitatea de a se cunoaște, de a interacționa și de a se implica în proiecte comune, în vederea consolidării ideii de apartenență la spațiul comunitar [4].

Interesul pentru o asemenea temă este stimulat de o serie de factori ce țin de tendințele de reconsiderare a problematicii de gen în educație din perspectiva egalității de șanse:

- inițiativele curente la nivel european de instituționalizare și dezvoltare a educației în spiritul promovării echității și parteneriatului de gen, la toate nivelurile de învățământ;
- interesul în creștere în țara noastră pentru abordarea unor teme specifice problematicii de gen în sistemul de educație și cultură.

Criteriul gen a constituit un aspect important în domeniul educației, de la primele forme de instrucție în familie și în comunitate, până la sistemele de învățământ din societatea contemporană. În perioade istorice și în contexte social-economice și culturale diferite, în planul social și al educației s-au înregistrat modalități diferite de raportare la problematica de gen. Aceste modalități au oscilat între principiul separării pe sexe (educația fetelor/educația băieților) și cel al integrării (co-educație – educație comună pentru ambele sexe). Învățământul separat pe sexe a fost atestat pentru prima dată în secolul al XVI-lea, în

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Transilvania: Johannes Honterus a întemeiat o școală de fete la Brașov, în anul 1544. Primele legi tipărite în Moldova (Pravila lui Vasile Lupu, 1646) și în Țara Românească (Îndreptarea Legii, 1652) se refereau la educația fetelor, care învățau carte și meșteșuguri de la „dascălițe muiare”. Începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, instrucția a devenit o preocupare oficială a statului în Moldova și în Țara Românească.

Încă de la primele regulamente școlare și legi ale învățământului, au fost prevăzute elemente specifice pentru educația fetelor și a băieților în sistemul public sau privat. Regulamentele școlare aplicate în Țara Românească (1833) și în Moldova (1835) propuneau înființarea de școli mixte („școale încăpătoare pentru amândouă sexurile”), precum și de școli pentru fete și școli pentru băieți. În diferite localități, au fost înființate școli publice și școli particulare cu denumiri variate: „orfanotrofia fetelor”, „așezământul de fete sărmăne”, „școala de copile”, „pensionatul de fete”, „pensionatul de băieți”, „institutul pentru nobile demoazele” etc. Accesul la aceste școli era asigurat, în primul rând, pentru copiii de nobili, dar și pentru cei proveniți din rândurile populației sărace [5].

Sistemul actual al învățământului moldovenesc își propune ca principiu de organizare echitatea și egalitatea de șanse. La nivelul măsurilor de politică educațională, Legea învățământului și alte reglementări legislative, inclusiv proiectul Codului Educației nu se fac referiri explicite la egalitatea de șanse, singura prevedere referindu-se la accesul egal la educație. Accentul pus pe formarea personalității, pe respectarea particularităților individuale și pe tratarea diferențiată constituie însă o prioritate a sistemului actual de învățământ, care promovează implicit respectarea particularităților de gen.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Perspectiva culturală poate fi împărțită în mai multe direcții principale: psihologică, psiho-sociologică, sociologică, antropologică, culturalistă. Ceea ce unește toate aceste perspective este centrarea pe ideea „colonizării biologicului de către social”. Cu alte cuvinte, biologicul este un dat, între altele, dar el este profund instrumentat, la nivel de gen, de latura socială. Identitatea de gen, relațiile intra și inter-genuri se produc pe parcursul unui proces continuu și laborios de comunicare și de negociere socială.

Pe lângă instituțiile guvernamentale, s-a dezvoltat o multitudine de organizații nonguvernamentale, care promovează și susțin egalitatea de șanse între femei și bărbați la nivelul societății civile. În ceea ce privește dimensiunea de gen în educație, procesul investigativ este abia la începuturi. Tematica educației pentru gen nu este o preocupare explicită și concertată. Instituțiile de învățământ nu asigură o pregătire suficientă a absolvenților pentru viața privată, accentul punându-se mai mult pe latura publică a vieții personale.

Republica Moldova duce lipsă de femei în marea politică. Este concluzia apărătorilor drepturilor omului, expusă recent în cadrul unui seminar internațional, desfășurat la Chișinău. Potrivit acestora, numărul femeilor cu funcții de răspundere este nesemnificativ din cauza instabilității politice. Experții în apărarea drepturilor omului susțin că situația se schimbă în bine - implicarea femeilor în politică este mult mai activă în comparație cu anii trecuți. La alegerile locale din 2011, în comparație cu scrutinul din 2007, numărul doamnelor alese în funcția de primar a ajuns la 166. Procentul femeilor alese în consiliile locale este de 28,6 la sută, iar în cele raionale și municipale - de 17,4. Cât privește reprezentarea în Parlament, specialiștii spun că la ultimele două scrutine, numărului femeilor care a ajuns în Legislativ sau Guvern a rămas practic neschimbat [6].

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Prezența modestă a femeilor în politică se întâmplă din cauza stereotipurilor, dar și a mentalității sovietice, afirmă experții. Președintele Comisiei Electorale Centrale, Iurie Ciocan, afirmă că, la viitoarele alegeri, partidele care vor avea mai multe femei pe listele sale vor fi stimulate. În cadrul pachetului de reformare a sistemului de finanțare a partidelor politice și campaniilor electorale, vor fi incluse stimulente financiare pentru partidele în cazul în care vor promova egalitatea de gen. Însă Ambasadorul Uniunii Europene la Chișinău, Pirkka Tapiola, declară că asigurarea egalității de gen necesită timp. „Va dura mai mult timp, există acest risc. Uitându-ne spre alte țări și la felul cum s-a schimbat situația din ani 70, până în 2000, se vede o schimbare majoră. Știm că suntem pe calea cea dreaptă”, afirmă el.

Biblioteca modernă aduce o contribuție importantă la îmbunătățirea diseminării informației și de educație pentru cultura informației, alături de alfabetizarea digitală, devenind una dintre cele mai importante condiții ale activității umane în calitate de membru cu drepturi depline al prezentului și viitorului societății. Productivitatea cunoașterii depinde, în mare măsură, de competența de diferențiere și concretizare a cunoștințelor prin intermediul instrumentelor de bibliotecă, inclusiv prin sistematizare. Odată cu introducerea tehnologiilor moderne, sarcina de educație a utilizatorilor pentru cunoașterea și folosirea metodelor de administrare a cunoștințelor, de „filtrare” a informației devine chiar mai urgentă, deoarece majoritatea lor nu sunt gata de a lucra independent în mediul informațional electronic.

Activitatea, îndreptată spre dezvoltarea spirituală liberă, introducerea valorilor culturii naționale și mondiale, crearea condițiilor pentru activități culturale (de reproducere și de producere), constituie funcția culturală de bibliotecă. Ca o parte integrantă și organică a culturii, vorbind ca și cele

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

mai mari valori ale culturii universale, biblioteca, în același timp, este unul dintre cei mai importanți factori de dezvoltare culturală, de distribuție, actualizare și creștere a patrimoniului cultural al națiunilor și popoarelor. În mod deosebit, crește rolul bibliotecii în asigurarea continuității patrimoniului cultural mondial.

Asigurând accesul la documentele păstrătoare ale valorilor umanității, care sprijină dezvoltarea durabilă a societății, caracterul său umanist, biblioteca contribuie la formarea sistemului de valori pentru întreaga societate și a individului în particular. Creșterea disponibilității informațiilor sporește rolul bibliotecilor ca factor social de stabilizare a securității sociale, a dezvoltării sociale, egalează oportunitățile de producere și consumul de informații a diferitelor categorii de populație.

Biblioteca modernă își propune ca scop să rezolve problemele și nevoile reale ale utilizatorilor săi. Serviciile moderne de bibliotecă, axate pe individ, sunt în schimbare dinamică în dependență de necesități, și se bazează pe principiul egalității dintre profesioniști și utilizatorii bibliotecii.

Practica modernă de bibliotecă a acumulat un arsenal mare de forme și metode de lucru cu utilizatorii individuali și nevoile lor. Fiind instituție socială specifică, biblioteca se concentrează pe valorile actuale și potențiale ale fiecărui utilizator, devine traducător al acestor valori pentru alte persoane, grupuri sociale și societate ca un întreg.

Biblioteca modernă susține principiul egalității tuturor membrilor. În special, aceasta este important pentru bibliotecile publice și din învățământ, păstrează și transmit patrimoniul cultural tuturor, indiferent de vârstă, statut social, rasă, etnie, religie, locul de reședință, sex, limbă și alte caracteristici de diferențiere. Aceasta promovează consolidarea societății, oferă utilizatorilor un minimum de informații de pornire, astfel, încât

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

aceștia să poată naviga în societate, să se adapteze la ea. De asemenea, ea contribuie la aplanarea conflictelor sociale, sprijină dezvoltarea cuprinzătoare a utilizatorului, și implică a comunității servite.

Sarcina bibliotecilor de orice tip și a celor universitare este de a contribui, ulterior, la dezvoltarea și promovarea principiului egalității de șanse și de gen în Republica Moldova. Educația este una din prioritățile Guvernului, iar toate investițiile făcute în acest domeniu sunt investiții pentru viitor.

Tinerii reprezintă viitorul, iar pregătirea lor este primordială. Formarea tinerelor generații în spiritul valorilor europene, a egalității de șanse și de gen constituie principii de bază pentru o societate democratică.

Referințe bibliografice:

1. Legea cu privire la asigurarea egalității. Nr. 121 din 25.05.2012 [online]. In: *Monitorul Oficial*. Nr. 103. Publicat: 29.05.2012. Disponibil: <http://lex.justice.md>.
2. Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare” [online]. Disponibil: <http://www.progen.md/>.
3. *Programul de Dezvoltare în Liderism pentru Femeile din Localitățile Rurale* [online]. Disponibil: <http://soros.md/event/2010-10-15-1>.
4. *Programul Europa pentru cetățeni*. [online]. Disponibil: <http://www.europapentru cetateni.eu/>.
5. *Perspective asupra dimensiunii de gen în educație*. Institutul de Științe ale Educației, UNICEF-Reprezentanța în România. București: MarLink, 2004. 144 p. ISBN: 973-8411-30-0.
6. Experții bat alarma: prea puține femei în politica moldovenească [online]. In: *Pagina oficială a postului TV Prime*. Disponibil: <http://www.prime.md/rom/news/politics/item4729/>.

BIBLIOTECA - SPAȚIU DE FORMARE A TOLERANȚEI

***Natalia CHERADI, Director adjunct al Bibliotecii
Științifice a ASEM***

***Elena RAILEAN, specialist principal al Bibliotecii
Științifice a ASEM***

Abstract: *The article is devoted to issues of cultural diversity and tolerance in society based on the collective existence in local communities and the global society. Modern libraries serving diverse interests and communities work as centers of learning, culture and information. Library services should take into consideration of fundamental principles of liberty and equality in terms of access to information and knowledge for all, respecting the identity and cultural values.*

Key words: *tolerance, cultural diversity, equality, university library, public library, information needs, information service.*

Globalizarea, modernizarea și informatizarea sunt factori-cheie care determină necesitatea de formare a culturii de toleranță în societate. Biblioteca, conservând patrimoniul cultural al diverselor țări și popoare, reprezintă teritoriul fertil pentru a forma o societate modernă și tolerantă. Însăși prin natura sa de existență, biblioteca oferă societății colecții, care includ cele mai valoroase documente din diferite epoci și culturi.

Operele marilor scriitori și poeți, reprezentând diverse grupuri sociale, rase sau origini etnice, religii sau convingeri, sunt plasate în același loc pe rafturile bibliotecii și, în același mod, influențează formarea unei personalități multilaterale și armonioase.

Toleranța este o problemă actuală, reflectată în diverse cercetări, analizată în psihologie, sociologie și în alte domenii ale cunoașterii. Sensul semnificațiilor conceptului de toleranță este variat și o abordare conceptuală generalizată pentru

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

definirea acestui concept încă nu a fost găsită. În dicționarele explicative, termenul „toleranță” este interpretat după cum urmează: 1. indulgență pentru ceea ce nu se poate împiedeca sau nu trebuie să fie împiedicat; 2. permisiune ce un guvern acordă a se practica alte culturi în afară de cele recunoscute de Stat; 3. principiu de a nu persecuta din cauza religiei; 4. dispozițiunea celor ce suportă cu răbdare opinii opuse la ale lor (Șăineanu, 1929); 5. faptul de a tolera; îngăduință, indulgență (DEX, 2009) [3].

Sunt foarte cunoscute citatele despre toleranță: „Cărțile m-au învățat toleranță” (Liviu Antonesei, 1997); „Discordia este marele rău al speciei umane, iar toleranța este singurul leac” (Voltaire); „Fii îngăduitor, căci toți avem nevoie de iertare” (Seneca); „Cel mai bun rezultat al educației este toleranța” (Helen Keller, 1903); „Toleranța este fiica îndoielii” (Erich Maria Remarque, 1946) [1]. Astfel, toleranța înseamnă acceptarea calmă a comportamentelor, gândurilor, modalităților de exprimare și stilurilor de viață ale altor persoane care sunt diferite de ale noastre. Prin urmare, toleranța este o categorie destul de delicată, care cu siguranță trebuie acceptată, deoarece aceasta determină dezvoltarea morală, socială și democratică a societății [7].

Înțelegerea și acceptarea lumii ca o realitate diversă la fel de frumoasă în diversitatea ei este o condiție prealabilă pentru o coexistență pașnică și armonioasă a societății. Această coexistență condiționează formarea unui comportament tolerant, care devine o importantă provocare pentru toate organizațiile implicate în activitatea educativă și, în special, instituțiile din cultură și învățământ.

Constituțiile statelor democratice moderne garantează diverse forme ale libertății individuale și de grup, ca, de exemplu, libertatea de opinie și cea religioasă. Toleranța este inclusă în „Declarația Universală a Drepturilor Omului” din

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

1948 a Organizației Națiunilor Unite. În această ordine de idei, una din caracteristicile societății moderne este pluralismul, precum și permanentul dialog între diverse convingeri spirituale, morale și religioase, pentru realizarea unei comunități în diversitate.

Toleranța are limitele sale în normele de drept, care reglementează conviețuirea membrilor societății, pentru apărarea demnității și libertății oamenilor. Declarația Universală a Drepturilor Omului proclamă că „orice persoană are dreptul la libertatea gândirii, conștiinței și religiei” (art. 18), „opinie și expresiei” (art.19) și că instruirea „trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate grupurile rasiale sau religioase” (art.26) [2].

Ziua Internațională a Toleranței este o sărbătoare anuală declarată pe 16 noiembrie 1995 de Organizația Națiunilor Unite pentru ca oamenii să conștientizeze pericolele intoleranței. Au fost identificate nu mai puțin de 16 tratate, convenții, declarații și recomandări, toate legate de nevoia de toleranță. Fiecare dintre acestea este relevantă și astăzi și fiecare dintre ele trebuie respectată în totalitate. Problemele de toleranță și modalitățile ei de formare sunt reflectate în documentele internaționale și naționale, care stau la baza activității în mai multe organizații din întreaga lume:

- Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice;
- Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale;
- Convenția internațională cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială;
- Convenția pentru prevenirea și pedepsirea crimei de genocid;
- Convenția privind drepturile copilului;

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și protocolul acesteia din 1967 și instrumentele regionale;
- Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare a femeii;
- Declarația asupra eliminării tuturor formelor de intoleranță și de discriminare fondate pe religie sau convingere;
- Declarația asupra drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice;
- Declarația și Programul de acțiuni de la Viena, adoptate de către Conferința mondială asupra drepturilor omului;
- Declarația de la Copenhaga și Programul de acțiune adoptat de către summitul mondial pentru dezvoltare socială;
- Declarația UNESCO asupra rasei și prejudecăților rasiale;
- Convenția și recomandarea UNESCO privind lupta contra discriminării în domeniul învățământului;
- Declarația Universală UNESCO privind diversitatea culturală, 2001;
- Manifestul bibliotecilor multiculturale IFLA „Biblioteca multiculturală - o poartă spre o societate culturală diversificată în dialog” etc.

Diversitatea culturală sau multiculturalismul se referă la coexistența armonioasă și interacțiunea diferitelor culturi, unde „cultura ar trebui privită ca set distinctiv de caracteristici spirituale, materiale, intelectuale și emoționale ale unei societăți sau ale unui grup social și pe care le integrează, pe lângă artă și literatură; modurile de viață, modurile de conviețuire, sistemele de valori, tradiții și credințe” [5]. Diversitatea culturală sau multiculturalismul este fundamentul forței noastre colective în comunitățile noastre locale și în societatea globală. Atâta timp cât bibliotecile servesc diverselor interese și comunități, ele

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

funcționează ca centre de învățare, culturale și de informare, serviciile de bibliotecă trebuie să țină cont de principiile fundamentale de libertate și echitate în ceea ce privește accesul la informație și cunoaștere exhaustivă, respectând identitatea și valorile culturale.

Misiunile serviciilor unei biblioteci multiculturale într-o societate diversificată din punct de vedere cultural, ar trebui să pună accentul pe următoarele puncte-cheie, care sunt legate de informație, alfabetizare, educație și cultură:

- promovarea conștientizării valorii pozitive a diversității culturale și încurajarea dialogului cultural;
- încurajarea diversității lingvistice și a respectului pentru limba maternă;
- asigurarea coexistenței armonioase între diferite limbi, lucru care presupune învățarea unor limbi străine de la o vârstă fragedă;
- apărarea moștenirii lingvistice și culturale, sprijinind exprimarea, creația și propagarea din cadrul fiecărei limbi;
- sprijinirea conservării tradiției transmise pe cale orală și intangibilitatea moștenirii culturale;
- sprijinirea integrării și participării persoanelor și grupurilor cu diferite fonduri culturale;
- încurajarea recunoașterii informației în era digitală și stăpânirea informației și tehnologiilor de comunicare a acesteia;
- promovarea diversificării lingvistice în spațiul virtual;
- încurajarea accesului universal în spațiul virtual;
- sprijinirea schimbului de cunoștințe și practici privind pluralismul cultural.

Scopul acestor documente este de a transmite tinerei generații că toleranța este o necesitate vitală, și

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

comportamentul tolerant promovează demnitatea personală și consolidează relațiile civilizate. Biblioteca, fiind o instituție socială stabilă, concepută pentru a asigura conservarea și transmiterea de cunoștințe documentare, păstrarea valorilor, normelor și regulilor societății, asigură dezvoltarea socială și stabilizarea acesteia. Prin bibliotecă se restabilește legătura în timp și spațiu, aceasta fiind o instituție care, prin natura ei, este apolitică, ideologică și neideologică, totodată. Biblioteca, fără îndoială, este tolerantă și deschisă la toate și pentru toți.

„Biblioteca deschisă” este un concept filosofic, însă biblioteca poate fi deschisă numai cu condiția că societatea în care aceasta funcționează nu este închisă. O societate, la rândul ei, nu poate fi închisă în cazul în care biblioteca asigură accesul deschis la cunoștințe și informații acumulate în timp. Și acest fenomen reprezintă nu un cerc vicios, ci un adevăr care este conform cu dialectica [6].

Promovarea unei culturi a toleranței în rândul tinerilor, pregătirea lor pentru viața adultă, pentru a înțelege valorile non-violenței, capacitatea lor de a respecta drepturile și libertățile fiecărei ființe umane, dezvoltă și îmbogățește culturile naționale. Este nevoie de a comunica tinerilor că toleranța reprezintă colaborare, non-dominare, respect față de alte persoane, umanism, empatie etc.

Astfel, bibliotecile publice, cât și cele universitate, se transformă în centre de comunicare interculturală, zona cea mai confortabilă pentru dialog cu tânăra generație. Bibliotecile de azi dețin instrumentele necesare tradiționale și inovatoare pentru acest dialog: colecții bogate de cărți; instrumente de căutare a informației și de referințe; personalul bibliotecii instruit; servire expozițională; festivaluri; prezentări și lansări de cărți; întâlniri cu

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

personalități marcante; studiouri de muzică; instruirea utilizatorilor; interfață multilingvă a bibliotecii etc.

Dezvoltarea activă a toleranței este reacția societății și, inclusiv, a bibliotecilor la schimbările din mediul extern, de adaptare la nevoile societății. În special, tema toleranței este relevantă statelor multinaționale. În acest context, Biblioteca Municipală B.P. Hasdeu este activ angajată în educarea toleranței, având o experiență bogată, punând accent pe servicii de informare pentru cetățeni de toate naționalitățile, minoritățile naționale și pentru persoanele dezavantajate. Experiența bibliotecii în acest domeniu este reflectată în lucrările Lidiei Kulikovski [4].

Succesul fiecărei biblioteci în parte depinde de capacitatea ei de a forma resursele informaționale astfel, încât să reflecte în mod egal valorile, interesele și aspirațiile diferitelor segmente. Personalul de bibliotecă ar trebui să dezvolte o strategie de detașare de la tot ce poate duce la confruntare în societate, utilizând fondurile de documente colectate pentru a furniza informații, reprezentând diversitatea culturală și valorile democratice.

Toleranța și diversitatea ca baza creării de identitate pot fi promovate în bibliotecă prin organizarea următoarelor activități: studiul stereotipurilor de gen; studiul consumului informațional din perspectiva de gen; voluntariat în sprijinul promovării egalității de șanse; campania „Fii european: implică-te în problemele comunității”; Săptămâna toleranței; acțiuni de instruire, traininguri „Limitele toleranței”, „Sporește-ți toleranța la stres prin învățarea unor tehnici de relaxare: program de dezvoltare a unor abilități personale” etc. Astfel, putem afirma că bibliotecile au un potențial imens pentru formarea toleranței în rândul utilizatorilor în următoarele direcții de activitate:

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- să dezvolte colecții și servicii diferite din punct de vedere cultural și lingvistic, incluzând resurse digitale și multimedia;
- să asigure accesului egal la informație a diferitelor grupuri sociale, culturale, de vârstă și de altă natură;
- să aloce resurse pentru conservarea exprimării și moștenirii culturale, acordând atenție sporită moștenirii culturale orale, indigene și intangibile;
- să includă programe care sprijină educarea utilizatorului, îndemânare în ceea ce privește alfabetizarea informației, resurse nou-apărute, moștenirea culturală și dialogul între culturi, popoare, ca părți integrante ale serviciilor;
- să extindă și să aprofundeze cunoștințele în rândul tinerilor în domeniile socio-umanitare (sociologie, psihologie, filosofie), care nu sunt acoperite de standardele Procesului de la Bologna;
- să furnizeze accesul la resursele electronice ale bibliotecii în limbile corespunzătoare prin intermediul organizării informației și a sistemelor de acces;
- să utilizeze metode și forme noi de organizare a activităților pentru tineret cu ajutorul noilor tehnologii informaționale;
- să dezvolte instrumente de marketing pentru a depăși barierele media și lingvistice cu scopul de a atrage diferite grupuri către bibliotecă;
- să sprijine adaptarea socială și culturală a utilizatorilor de informații;
- să dezvolte o cultură de dialog în procesul educațional.

Rolul bibliotecilor crește în condițiile actuale de formare a societății civile, manifestare a inițiativelor civice, depășirea situațiilor negative în societate. Biblioteca ajută la

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

depășirea inegalităților culturale, sexuale, de vârstă și sociale, compensând lipsa de atenție și grija din partea statului.

Serviciile bibliotecilor multiculturale sunt, în esență, globale. Toate bibliotecile implicate în activități în acest domeniu trebuie să participe în măsuri de dezvoltare semnificativă la nivel local, național sau al rețelelor internaționale. Cercetarea este îndreptată spre obținerea de informații necesare pentru a lua decizii de serviciu eficiente și a asigura alocarea corespunzătoare de fonduri. Constatările cercetărilor și practicile cele mai bune ar trebui să fie făcute cunoscute, în mare măsură, pentru a realiza servicii de bibliotecă eficiente din punct de vedere al serviciilor bibliotecii multiculturale.

Referințe bibliografice:

1. *Citate, aforisme, proverbe, replici, versuri... Citatepedia.ro.* [online]. Disponibil: <http://www.citatepedia.ro>.
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului [online]. In: *Legislație pentru democrație*. Disponibil: <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org>.
3. *Dex online. Dicționare ale limbii române* [online]. Disponibil: <http://dexonline.ro/>.
4. KULIKOVSKI, Lidia. *Biblioteconomie: Studii, cercetări, recenzii, prefete, eseuri, interviuri* / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. Ch.: Magna-Princeps SRL, 2008. 256 p.
5. Manifestul Bibliotecilor Multiculturale IFLA [online]. In: *Biblioteca multiculturală*. Disponibil: <http://bibliotecamulticulturala.wordpress.com/>.
6. ГЕНИЕВА, Е.Ю. *Библиотека как центр межкультурной коммуникации*. М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2008. 208 с.
7. Что такое толерантность? [online] In: *Этикет.org.ua*. Disponibil: <http://etyket.org.ua/>.

**STATUTUL SOCIOCULTURAL
AL BIBLIOTECARULUI MODERN
SAU PROFESIA CARE OBLIGĂ**

**Natalia SUVAC, șef secție,
Biblioteca Științifică a ASEM;
Ina NICUȚĂ, specialist principal
al Bibliotecii Științifice a ASEM**

Un discipol și-a întrebat învățătorul:

- Cât de mult trebuie să aștept schimbări spre bine?*
- Dacă să aștepți, atunci mult! - răspunse învățătorul.*

***Abstract:** The article is devoted to analysis of evolution of the social status of the librarian profession appearance until now. In the past the librarian profession was considered an exclusive one. When profession becomes mainstream, the status gradually decreases due to the fact shown librarian in literature, the media and the influence of public opinion. We are currently witnessing growth due to the active involvement of the state librarian profession on the communities served.*

***Key words:** librarian, social status, information manager, image librarian skills.*

Un rol important în formarea culturii spirituale și morale a personalității îl joacă bibliotecile ca instituții sociale și culturale, și nemijlocit personalitatea bibliotecarului. Crearea portretului sociocultural al bibliotecarului modern este posibilă numai pe baza analizei situației socioculturale a bibliotecii și prin determinarea locului ei în societate.

DEX definește statutul social ca locul, poziția indivizilor într-un grup social, a grupurilor în sistemul organizării sociale și la un anumit moment, definit de un număr de caracteristici de ordin economic, profesional, etnic ș.a., specifici sistemului; status. Statutul social poate fi:

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- **atribuit** (moștenit), care reprezintă poziția acordată de societate, urmare a dimensiunii psihosociale (vârstă, sex, religie, rasă, mediu familial);
- **dobândit**, care reprezintă poziția câștigată de o persoană prin învățare sau prin efort.

În acest context, putem analiza statutul social atribuit sau moștenit al bibliotecarului. Profesia de bibliotecar este una dintre cele mai vechi din lume. În perioade de timp diferite, imaginea bibliotecarului a fost diferită. Acesta a depins, în mare măsură, de starea și de valoarea bibliotecii în societate la acel moment.

Așadar, în timpurile de demult, în postul de bibliotecar erau numiți oameni de știință, învățați, academicieni. Condiție indispensabilă pentru bibliotecari era posedarea erudiției enciclopedice. Un fapt interesant este că bibliotecari au fost: Arhimede, matematician și fizician din Grecia antică, poetul și învățatul Callimachus, frații Grimm, fabulistul I.A. Krâlov, scriitoarea L. Seifullina, poeții Goethe, Mihai Eminescu, Anna Ahmatova și alții. În istoria bibliotecilor universitare, a existat o legitate: biblioteca era condusă de un savant. De exemplu, filozoful, matematicianul, fizicianul și inventatorul G.V. Leibniz (1646-1716) a condus biblioteca regală din Hanovra în secolele XVII-XVIII, a dezvoltat conceptul holistic al bibliotecii științifice. Rectorul Universității din Kazan, N.I. Lobachevsky (1792-1856), un matematician eminent, a fost în același timp și director al Bibliotecii Universitare. Profesorul de filologie franceză și greacă J. Belin de Ballu, la începutul secolului al XIX-lea, a fost numit bibliotecar principal al Universității din Harkov. Lucrul în bibliotecă pentru o lungă perioadă de timp a fost considerat drept o ocupație bărbătească și onorabilă, dar nu o profesie.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Formarea profesiei de bibliotecar este asociată cu numele lui M. Dewey. Anume el a făcut mult pentru recunoașterea și dezvoltarea ei, a creat o școală de bibliotecari, care instruia femeii-bibliotecari. M. Dewey cu greu și-ar fi putut imagina că, foarte curând, anume femeile vor constitui, practic, majoritatea absolută a bibliotecarilor. Profesia de bibliotecar devine o profesie de masă, accesibilă tuturor și, din păcate, prost plătită. De-a lungul timpului, a fost pierdut statutul social ridicat al bibliotecarului și exclusivitatea acestei profesii.

Bibliotecarii sunt printre grupurile profesionale care resimt cel mai acut impactul schimbărilor care au loc în societate. Imaginea bibliotecarului este foarte mult influențată de televiziune, cinematografie și de literatura modernă. În cultura de masă, este greu de găsit o bibliotecă ce ar fi asociată cu lumină, fericire, confort și bucurie. Biblioteca, de obicei, este înfățișată ca un labirint întunecat și plin de praf, unde vii doar când este absolut necesar, ca o instituție pustie.

În mass-media, literatură, cinematografie, s-a format o imagine neatractivă a bibliotecarului drept persoană care posedă o erudiție enciclopedică, dar nelipsită de unele ciudățenii, care devin un prilej de luare în derâdere: „șoarece de bibliotecă” sau „ciorap albastru” - astfel de asociații apar de multe ori în legătură cu cuvântul „bibliotecar”. În cele mai multe cazuri, se subliniază singurătatea bibliotecarului, eșecul în viața personală și în carieră, izolarea, lipsa preocupării cu privire la aspectul exterior, demodat etc. Presa, de foarte multe ori, arată profesia de bibliotecar drept una neprestigioasă, prost plătită, cea mai silențioasă din lume și legată cu un nivelul minim de risc. O astfel de situație contribuie la crearea unei imagini negative a profesiei de bibliotecar drept una neînsemnată și lipsită de importanță. În societate, există o impresie preconcepută asupra profesiei de bibliotecar și asupra bibliotecilor, în general, drept

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

lipsite de prestigiu, și, în consecință, rezultă statutul redus al lucrătorilor în acest domeniu, care se reflectă în salarii mici și condiții de muncă proaste.

Apare întrebarea, cum este el, bibliotecarul de azi, cum se comportă în condițiile moderne: se adaptează sau „schimbă lumea potrivit concepțiilor proprii”.

Scopul principal al unei biblioteci moderne este de a satisface necesitățile informaționale ale utilizatorilor săi. Serviciile moderne de bibliotecă se concentrează, în primul rând, pe utilizator, pe necesitățile informaționale aflate în schimbare dinamică și se bazează pe cooperarea de la egal la egal a bibliotecarului și a utilizatorului bibliotecii.

Principalele tendințe care determină astăzi transformarea bibliotecii ca instituție socială sunt:

- progresul tehnologic, care oferă un nivel ridicat de dezvoltare a tehnologiilor informaționale;
- informația și cunoștințele ca o putere majoră de transformare a societății moderne, care contribuie la dezvoltarea în continuare a omenirii;
- instruirea continuă, care ar trebui să conducă la capacitatea de a găsi, de a primi, de a percepe și de a utiliza productiv informația nouă;
- dezvoltarea nu numai a infrastructurii informaționale și de comunicații, dar și a educației, științei și culturii;
- ștergerea granițelor culturilor naționale și unificarea, ca urmare a adoptării standardelor internaționale unice.

Necesitățile informaționale ale omului modern și ale societății moderne devin tot mai complexe. În biblioteconomie, încep să se utilizeze calculatoarele și tehnologiile noi, oportunități care permit de a obține rezultate fără precedent. Noile tehnologii de creare a produselor

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

informaționale electronice, potențialul și necesitățile spațiului Internet demonstrează necesitatea migrării profesionale a bibliotecarilor în domenii de activitate noi, lărgirea și nu îngustarea domeniului de activitate.

Unul dintre principiile bibliotecii moderne constă în egalitatea tuturor utilizatorilor. Biblioteca păstrează și transmite patrimoniul cultural tuturor, indiferent de vârstă, statut social, rasă, etnie, religie, locul de reședință, sex, limbă și alte caracteristici de diferențiere. Ea contribuie la consolidarea societății, oferă utilizatorilor accesul la informații pentru ca ei să poată să se orienteze și să se adapteze în societate. Astfel, biblioteca contribuie la atenuarea conflictelor și la dezvoltarea multilaterală a membrilor societății.

Astăzi, bibliotecarului îi revine atât responsabilitatea de a instrui și de a oferi consultații utilizatorilor, cât și funcția de intermediar, deoarece cantitatea imensă de informații necesită, mai mult decât oricând înainte, un număr mare de specialiști cu abilități de căutare a informațiilor și capacități de a analiza și de a evalua resursele informaționale în corespundere cu necesitățile utilizatorilor. Prin utilizarea resurselor Internet, bibliotecarul modern își dezvoltă cultura informațională proprie, capătă deprinderi de căutare a informațiilor, utilizează aceste resurse pentru dezvoltarea profesională și pentru creșterea calificării.

În societatea informațională modernă, bibliotecarii ca diseminatori de informații și consultanți în utilizarea informației ar trebui să fie mai insistenți, mai vizibili în societate, să fie conștienți și să fie în măsură să dovedească faptul că ei se descurcă în masivele de informație mai mult decât oricine altcineva. Cu toate acestea, sarcina principală ar trebui să rămână servirea calitativă a utilizatorilor, care își creează imaginea despre bibliotecă, în primul rând, reieșind

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

din calitățile profesionale ale bibliotecarilor. Cunoștințele, abilitățile, competențele bibliotecarilor sunt factorii care influențează funcționarea cu succes a bibliotecii, de ele depinde calitatea serviciilor furnizate. În acest context, ar fi oportun să cităm savantul și gânditorul indian S. Ranganathan, care a spus: „În primul rând, trebuie să găsești un bibliotecar bun și apoi să deschizi o bibliotecă”.

Există o legătură semnificativă între felul cum arată bibliotecarul (vestimentația) și evaluarea de către utilizatori a calităților profesionale ale bibliotecarului. Profesia de bibliotecar, azi, implică, în mod necesar, respectarea etichetei în vestimentație și în felul de a arăta. Vestimentația ar trebui să corespundă culturii interioare a bibliotecarului, situației specifice, statutului social și vârstei. Stilul vestimentar corect ales ajută să te simți liber și să fii încrezător. Bibliotecarii nu ar trebui să fie indiferenți față de modul în care aceștia arată, deoarece impresia lăsată de ei și de bibliotecile în care lucrează determină statutul și rolul bibliotecilor în societate.

Încă nu demult, bibliotecarii care își făceau lucrul bine, puteau fi siguri de existența lor în viitor, astăzi însă, bibliotecile și bibliotecarii au nevoie de *marketing activ* (utilizând terminologia specifică managementului) pentru a demonstra că bibliotecarul joacă un rol-cheie în bibliotecă și în societate. Astfel, bibliotecarul modern este o persoană bine instruită, care deține cunoștințe în domeniul psihologiei, competențe pedagogice; se orientează liber în varietatea producției editoriale, în masivul de informație tradițională și electronică; poate utiliza mijloace tehnice în procesul de lucru, cunoaște elementele de bază ale informaticii; instruește utilizatorii privind Cultura Informației; participă la diverse proiecte naționale și internaționale; organizează diverse manifestări științifice, cultural-artistice, de instruire; participă activ în cadrul asociațiilor profesionale; organizează

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

cluburi, activități de petrecere a timpului liber pentru utilizatori; este activ pe Internet, promovând imaginea bibliotecii în rețelele de socializare, creează pagini web, bloguri etc. Toate acestea ne vorbesc despre revenirea la imaginea de mai devreme a bibliotecarului ca persoană cultă, înțelept, navigator, deschizător de drumuri în labirintul ignoranței. Și aceasta este statutul de azi al bibliotecarului – o femeie de afaceri, profesionist, manager informațional.

Și chiar dacă unii vor zâmbi cu indulgență auzind cuvântul „bibliotecar”, în timp ce alții vor sublinia că această specialitate este extrem de neprestigioasă – ei bine, fiecare are propria ierarhie de valori. Cu toate acestea, nimeni nu poate nega faptul că profesia de bibliotecar este o profesie a posibilităților nelimitate. Bibliotecarul deține cheile înțelepciunii, pentru că el este colector, păstrător și dirijor al gândirii umane. El deține și administrează informația, iar informația este resursa esențială în societatea modernă.

Poate că viitorul ne va oferi ceva nou, cum ar fi, de exemplu, nanobibliotecarul?!

Bibliografie:

1. МАТВЕЕВ, М.Ю. Психологические проблемы совершенствования имиджа библиотек. *Научные и технические библиотеки*. 2009, №1, 103-109.
2. МАТЛИНА С.Г. Глава 4. Профессия, обязывающая ко многому... In: *Публичная библиотека: Пути инновационного развития*. Санкт-Петербург: Профессия, 2009, с. 310-374.
3. РАССАДИНА, М.И. Библиотечное образование: ожидание перемен или время действий? *Научные и технические библиотеки*. 2013, №10., 15-25.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

4. САБУРОВА, Т.П. «Женская» история библиотечной профессии. *Библиотековедение*. 2007, №5, 126-129.
5. СУКИАСЯН, Э.Р. Найти свою специальность: Беседы о профессии. *Библиотека*. 2007, №4, 79-81.
6. ТИКУНОВА, И.П. *Концептуальная модель современной библиотеки: социально-философский анализ*. 2007. 129 с. [online]. Disponibil: http://tikunova-i.narod.ru/ni/koncept_dis.htm
7. <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/280814>

IMPLICAREA BIBLIOTECILOR ȘCOLARE ÎN PROMOVAREA EGALITĂȚII DE ȘANSE

***Liubov ARION,
specialist principal metodist DGETS***

*Femeia și bărbatul sunt îngerii care au câte o aripă
și doar îmbrățișându-se pot zbura*

Abstract: *This paper presents a series of measures that takes place in schools and school libraries in Chisinau on promoting equality, serving people with disabilities and the integration of students with disabilities in education and socio-cultural activities.*

Key words: *school libraries, equal opportunities, people with disabilities, gender equality, training librarians, inclusive education.*

În Republica Moldova, pe lângă școli primare, gimnazii și licee, există și instituții pentru persoane cu diverse dizabilități: locomotorii, de văz, de auz, mintale. În aceste instituții sunt bibliotecari bine instruiți, care mănuiesc tehnici de lucru și comunicare cu această categorie de cititori. Pe paginile edițiilor de specialitate, la întrunirile profesionale s-au făcut comunicări pentru a cunoaște și activitatea acestor

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

biblioteci. Unii bibliotecari școlari au participat la acțiuni de dezvoltare profesională la subiect organizate în țară.

Bibliotecile publice și universitare au încadrat în activitatea lor servicii pentru persoanele cu dizabilități. Problema egalității de șanse pentru toți, inclusiv pentru cei cu handicap, nu era sesizată în profunzime de către bibliotecarii școlari. Dar vremurile s-au schimbat, au loc schimbări în organizarea procesului educațional din Republica Moldova. În ultimii ani, se vorbește tot mai mult despre procesul de incluziune, de integrare a copiilor cu dizabilități în instituțiile de învățământ preuniversitar. Comunitatea școlară trebuie să creeze condiții de primire și de instruire a acestor elevi, să-și schimbe mentalitatea și comportamentul față de ei. Astfel, în mai multe instituții au fost construite pasaje de intrare, iar la necesitate clasa unde sunt copii în cărucior este plasată la etajul I.

Sunt în curs de pregătire 12 Centre de resurse, în care se creează condiții pentru primirea și instruirea persoanelor cu dizabilități. Ele se vor deschide oficial în luna ianuarie 2014 în câte 2 instituții din fiecare sector al municipiului Chișinău și în 2 instituții subordonate Direcției generale educație, tineret și sport.

În temeiul cadrului normativ de implementare a educației incluzive prin Decizia Consiliului municipal Chișinău nr. 6/10 din 27.06.2013 „Cu privire la reorganizarea Centrului de diagnostică și reabilitare „Armonie” a fost reorganizat, prin transformare, în „Centru psiho-socio-pedagogic”. În prezent, acest centru studiază contingentul de elevi din instituțiile de învățământ din municipiul Chișinău.

Subiecte ce țin de gender au fost incluse în mai multe discipline opționale și proiecte implementate în instituțiile de învățământ preuniversitar: Educația moral-spirituală, Cunoașterea de sine, Un viitor pentru copii noștri, Comunicarea și rezolvarea conflictelor etc. Curriculumul

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

școlar prevede mai multe ore de dirigiență care oglindesc subiecte ce țin de cunoașterea și formarea unui comportament corect în relațiile cu persoanele cu dizabilități, persoanele în etate, de alte etnii, religii și gen.

Biblioteca școlară trebuie să fie locul de insuflare a speranței și încrederii, de modelare morală a sufletelor cititorilor săi. Bibliotecarii trebuie să ofere timp, atenție, înțelegere, încurajare, conciliere. Sunt multe de descoperit și însușit. Metodistii responsabili de activitatea bibliotecilor școlare își propun pentru viitor formarea bibliotecarilor în materie de implementare a educației incluzive și egalitate de șanse prin organizarea unor ateliere cu implicarea specialiștilor DGETS și a centrelor metodice de specialitate din bibliotecile universitare și publice.

Conferința Internațională „Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor” organizată de Biblioteca Științifică a ASEM a precedat etapa de proiectare a activității noastre pentru noul an de studiu, a oferit un suport teoretic și analitic al problemei și a trasat direcții concrete pentru bibliotecile de orice tip.

În ultimii ani, bibliotecarilor școlari din municipiul Chișinău li s-a propus să-și reorganizeze activitatea spre sensibilizarea elevilor că, în jurul lor, sunt oameni mai deosebiți, dar care au aceleași drepturi să fie tratați egal. Ei s-au inclus în procesul de educare a utilizatorilor prin activități de aprofundare a cunoștințelor în următoarele domenii: toleranță, empatie, bunătate, recunoștință, etică, comunicare, cunoaștere de sine și a celui de aproape, altruism.

Bibliotecarii școlari s-au încadrat activ în susținerea documentară a cadrelor didactice pentru orele opționale și de dirigiență, au pregătit dosare informaționale tematice și liste de recomandare. Bibliotecarii școlari sunt îndrumați a pune în mâna beneficiarilor texte, opere literare, lucrări de folclor,

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

parabole, materiale video care au un efect educațional important pentru inima copiilor. Pilda textului rămâne în memorie mai mult decât partea teoretică a problemei relatate de către cei maturi. Să ne amintim de buneii și părinții noștri care ne educă prin pilde, întâmplări care au avut loc cândva, prin pilde învățându-ne că orice faptă are consecințe. Și aceste pilde ne-au rămas pentru toată viața. Buneii noștri nu cunoșteau multă pedagogie contemporană, dar aveau moștenită prin generații „pedagogia populară”, de care trebuie să ținem cont la organizarea activităților pentru copii.

Bibliotecarii depistează texte de valoare către Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități, Ziua Internațională pentru Toleranță, Ziua Internațională a Educației Copiilor Nevăzători, Ziua Internațională a Oamenilor în etate, Ziua Internațională a Drepturilor Copiilor și vin cu proiecte de animație, care ne atenționează pe noi toți, că asemenea persoane există, că ele sunt la fel ca noi, în multe cazuri mai buni ca noi și ei au nevoie de dragostea și de respectul nostru. Textele, înscenările, jocurile, materialele video mișcă până la lacrimi și lasă urme în formarea calităților moral-etice, precum bunătatea, toleranța, prietenia.

În martie 2012, la Liceul Teoretic „Petru Rareș”, în cadrul seminarului pentru bibliotecarii școlari cu genericul „Biblioteca și păstrarea curată a stării de suflet” am prestat o oră publică în clasa a VI-a către Ziua Mondială a persoanelor cu dizabilități „Aproapele tău are nevoie de iubire”.

În 2013, către Ziua Internațională a Oamenilor în etate la Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu”, bibliotecara Olga Marinescu a organizat o activitate - „De dragostea bunelor”, la care a vorbit despre semnificația acestei zile, s-au recitat versuri și s-au interpretat cântece și dansuri. Elevii împreună cu părinții și buneii au vizionat un filmuleț despre persoanele

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

în etate, iar bunicuțele au povestit multe lucruri interesante despre expoziția de lucruri manuale confecționate de ele.

Biblioteca Gimnaziului nr. 5 „Alec Donici”, Ala Bomaistriuc a pregătit pentru bibliotecarii școlari și cadrele didactice o listă de recomandare a operelor literare, a căror lectură oferă posibilitatea de a afla despre respectarea drepturilor copiilor.

Biblioteca Liceului Teoretic „Acad. C. Sibirski” și-a aprofundat cunoștințele în materie de toleranță venind în fața colegilor cu experiențe inedite de elaborare a pliantelor și de organizare a activităților de promovare a literaturii de valoare la acest subiect.

O frumoasă manifestare literară artistică a avut loc la Liceul Teoretic „Mihai Viteazul” cu genericul „Femeia și Bărbatul: Ce fericire că sunt!”. Biblioteca Tatiana Palamariuc a ghidat publicul-țintă spre conștientizarea mesajului egalității, unității și menirii de susținere reciprocă între bărbat și femeie, prin texte de valoare ale scriitorilor universali și români. S-a concluzionat că femeia și bărbatul sunt ființe egale, se deosebesc fizic și prin aceasta contribuie la armonizarea vieții. Acest lucru îl desprindem și din talmăcirea biblică a creării femeii:

„Dumnezeu a creat Femeia din coasta Bărbatului. Din coastă, și nu din cap, ca ea să nu-l conducă. Dumnezeu a creat Femeia din coasta Bărbatului. Din coastă și nu din picioare ca el să n-o calce în picioare. Dumnezeu a creat Femeia din coasta Bărbatului. Din coastă fiindcă-i aproape de braț ca s-o ajute și aproape de inimă ca să se iubească o viață întreagă”.

IMPLICAREA FEMEILOR ÎN DIALOGUL SOCIAL – PROMOVAREA EGALITĂȚII DE ȘANSE ÎN SOCIETATEA DEMOCRATICĂ

Aurelia CEBOTARI,
șef secție, Biblioteca Științifică a ASEM
Ala MOLDOVAN,
șef oficiu, Biblioteca Științifică a ASEM

*„Singurul pas important pe care îl poate face o țară,
companie sau organizație
care dorește să-și maximizeze potențialul, este să
realizeze egalitatea de gen”*
*Borge Brende, Director General al Forumului
Economic Mondial*

Abstract: *Equal opportunities between women and men impose the acceptance and improvement of their complementarity, as well as the different roles they play in society. In order to observe the equality between men and women in society, we suggest applying gender dimension as in the political and economic spheres, so in education and health, and in the areas considered to be only for men.*

Key words: *equal opportunities, gender, society.*

Egalitatea genurilor constituie un principiu fundamental al drepturilor omului, un indicator semnificativ al democrației și un imperativ al dreptății sociale. Egalitatea între femei și bărbați înseamnă vizibilitatea, autonomia, responsabilitatea și participarea egală a femeilor și a bărbaților în toate sferele vieții publice și private. Ea se opune inegalității - nu diferenței - între cele două sexe. Egalitatea șanselor între femei și bărbați impune acceptarea și valorificarea, în mod egal, a complementarității femeilor și bărbaților, precum și diversele roluri pe care le joacă în societate. Statutul juridic al femeilor, fără îndoială, s-a

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

îmbunătățit, dar egalitatea este departe de a fi o realitate. Chiar dacă femeile au aceleași drepturi ca și bărbații, ele nu au întotdeauna acces egal la oportunitățile oferite bărbaților, și deseori nu reușesc să își exercite drepturile.

Analizele și studiile care abordează relațiile de gen privesc femeile și bărbații din perspectiva rolurilor lor sociale construite prin procese materiale și simbolice și, de asemenea, compară femeile cu bărbații. În acest sens, D. Rossides ^[5] consideră că perspectiva de gen investighează relațiile de gen ca aspecte ale diferențierii și stratificării sociale, dar și ca relații de putere în sine, și face o diferență între inegalitățile cărora bărbații și femeile le sunt subiecți, și inegalitățile referitoare numai la femei, sau numai la bărbați. În același timp, autorul deconstruiește perspectiva „femeii” ca un punct de vedere omogen, și pentru a explica în ce fel este percepută și experimentată realitatea de a fi femeie, identifică diferențele înăuntrul acestei categorii. Analizând modul în care genul structurează ordinea socială și inegalitățile, perspectiva de gen ia în calcul și alți factori. Astfel, L. Lindsay ^[3] afirmă despre perspectiva de gen următoarele: „țelul este să înțeleagă cum colaborează simultan genul, rasa și clasa ca și categorii sociale”, și să explice modurile în care relațiile de putere construiesc diferența și diversitatea de toate tipurile. Cercetătorii au în vedere faptul că genul, clasa și etnicitatea se suprapun atunci când produc ierarhii și inegalități sociale, dar, în diferite contexte, oamenii își definesc identitatea socială mai mult în termeni de clasă decât de etnicitate sau de gen, ori viceversa ^[1]. De aceea, se consideră că atât dinamica politică, cât și cea culturală sunt responsabile pentru perceperea identităților sociale multiple ale oamenilor și, de asemenea, de diversele diviziuni sociale produse într-un moment sau altul.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Ordinea de gen caracteristică familiilor de azi este diversificată, iar stratificarea socială devine și ea tot mai accentuată. Astfel, cercetătorii consideră că marea provocare vis-à-vis de realitățile actuale constă în înțelegerea proceselor materiale și simbolice care re poziționează femeile și bărbații în ierarhiile sociale, care se află într-un proces de reconstituire. Totuși, unele aspecte ale relațiilor de gen se află încă sub impactul modelelor tradiționale, cum sunt cele care situează femeia în sfera rolurilor domestice și le „exploatează” mai accentuat în acest domeniu chiar și în condițiile în care ea aduce venit în casă ^[2]. Astfel, principiile diviziunii sexuale a muncii în familie și în viața publică sunt cele care continuă să reproducă inegalitatea între femei și bărbați.

Literatura de specialitate care abordează problematica egalității de gen relevă impactul a trei factori asupra felului în care se structurează relațiile de gen: stocul educațional existent în familie, implicarea pe piața muncii a ambilor parteneri și controlul comunității asupra comportamentului individual. Astfel, cercetătorii consideră că în familiile în care nivelul de educație este mai ridicat și există o experiență de implicare pe piața muncii, statutul femeii este, de obicei, unul mai bun, aceasta având o implicare mai mare în luarea deciziilor în gospodărie și un statut mai apropiat de cel al bărbatului. De asemenea, în familiile care trăiesc în comunități non-tradiționale, în care comunitatea nu mai exercită un control strict asupra vieții de familie și asupra diferitelor componente ale acesteia, precum căsătoria timpurie sau controlul asupra reproducerii, rolurile de gen tind să fie mai egalitare în comparație cu comunitățile tradiționale ^[4].

Atât în presa scrisă, cât și în cea audio-vizuală, se continuă și, uneori, se amplifică utilizarea unor clișee

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

discriminatorii, acestea contribuind la perpetuarea în conștiința publică a unor modele deformate de prezentare a femeilor și a bărbaților.

În afirmarea inegalității între sexe acționează intens stereotipurile sexuale, care se accentuează pe rolul privilegiat al bărbatului. Asistăm la o mentalitate în care bărbatul trebuie să aibă un venit mai mare pentru a întreține familia. Apoi, edificatoare rămâne tendința femeilor de a ocupa funcții subalterne.

Impactul transformărilor economice, politice și sociale, care au avut loc în Republica Moldova în anii '90, au afectat în mod diferit situația femeilor și cea a bărbaților. Mai persistă încă diferențieri semnificative în ceea ce privește nivelul de participare a femeilor și bărbaților la activitățile productive, veniturile obținute de cele două categorii din munca prestată, starea de sănătate, modul de participare a acestora la viața publică și la luarea deciziilor. Cu toate acestea, segregarea profesională a femeilor persistă încă și este demonstrată prin existența modelelor de ocupare diferențiate pe sexe, ceea ce determină disparitățile între venituri, chiar dacă principiul „la muncă egală salariu egal” este consacrat juridic.

Problematica promovării egalității șanselor în viața socială pentru ambele sexe, constituie o cerință esențială pentru societatea moldovenească, fiind considerată o componentă esențială a preocupărilor pentru respectarea drepturilor fundamentale ale omului. Constituția Republicii Moldova proclamă egalitatea femeilor și a bărbaților în fața legii. Adoptarea Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați (2006), a Planului Național de Promovare a egalității între femei și bărbați în societate pentru anii 2006-2009 au dus la stabilirea cadrului legal-normativ specific în domeniu.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

În lumea profesiilor, femeile sunt evident discriminate; domenii precum: ingineria, fizica, matematica, dreptul sau chirurgia sunt rezervate bărbaților, pe când profesiile didactice, de documentare sau asistență socială sunt rezervate femeilor. Chiar și în profesiile în care femeile dețin supremația numerică, funcțiile de conducere sau de administrare sunt ocupate de bărbați. Unul dintre obstacolele cele mai mari ce trebuie depășite este flexibilitatea timpului de muncă și dezvoltarea unor metode alternative de muncă (munca la domiciliu, munca on-line etc.).

Statutul femeii derivă și din contexte economice dificile în care funcționează societatea moldovenească. Câștigurile salariale în ramurile în care femeile sunt majoritate sunt sub media pe economie, o premisă importantă în manifestarea inegalității dintre sexe. Procentul de șomeri este mai ridicat în rândul femeilor și trebuie spus că riscul pierderii locului de muncă este mai mare la femei. Deși există prevederi legale clare, nu se asigură, cu deosebire în sectorul privat, protecția socială a femeii pentru perioada de naștere și pentru îngrijirea copiilor.

Totodată, trebuie avută în vedere și legislația ce reglementează concediul de creștere și îngrijire a copilului și concediul de paternitate în scopul corelării acestora în beneficiul familiei. Dezechilibrul dintre viața profesională și viața de familie afectează angajata, organizația în care lucrează, precum și familia.

Integrarea perspectivei de gen în viața socială urmărește, de fapt, crearea unei societăți egale, încurajarea femeilor să se implice în viața socială cu toate aspectele care o compun și, nu în ultimul rând, încurajarea conlucrării femeilor și bărbaților în sensul atingerii egalității de șanse, în drepturi și a împărțirii echitabile între femei și bărbați a responsabilităților sociale. Totodată, este importantă

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

responsabilizarea ambelor genuri pentru a crea o societate echilibrată care să corespundă realităților sociale existente în momentul de față.

O analiză de gen asupra actorilor decizionali care influențează situația economică, socială sau culturală a unei comunități reflectă, la ora actuală, persistența unor inegalități, defavorabile femeilor. Factori culturali, religioși sau biologici au fost deseori invocați pentru a permite perpetuarea discriminării de gen la nivel de decizie și irosirea potențialului multor femei.

În ciuda legilor care prevăd egalitatea de șanse între femei și bărbați, realitatea ne arată că procesul de implementare este unul foarte greoi, iar femeile întâmpină dificultăți în ceea ce privește locurile de muncă, remunerarea și prezența în structurile de decizie. Dezvoltarea durabilă nu poate fi realizată fără reconsiderarea rolului femeilor în economie, societate, politică, protecția mediului și familiei. Egalitatea de șanse fiind, în primul rând, o problemă de stereotipuri și educație. Pentru respectarea egalității dintre bărbați și femei în societate, propunem încadrarea dimensiunii de gen atât în politică și sfera economică, cât și în educație, sănătate și în domeniile considerate a fi destinate doar bărbaților. Acest lucru ar diminua, în opinia noastră, presiunea stereotipurilor care împiedică punerea în aplicare a principiului egalității de gen. Realizarea egalității dintre femei și bărbați este considerată parte integrantă a procesului de constituire a unei democrații adevărate, conștiente și sensibile la dimensiunea de gen, având drept premisă asigurarea participării tuturor membrilor societății, a femeilor și bărbaților, în toate domeniile vieții. Egalitatea de gen și promovarea respectării depline a tuturor drepturilor omului și a libertăților fundamentale pentru toți sunt esențiale pentru avansare în dezvoltare, pace și securitate.

Bibliografie:

1. BRADLEY, Harriet. *Changing Social Division: Class, Gender and Race*. În *Social and Cultural Forms of Modernity*. eds. Robert Boccock, Kenneth Thompson. Polity Press, 1993: 11-69; p. 53.
2. CÂRNAȚ, Teodor. *Femeile în sfera economică și socială – egalitate sau discriminare?* Avocatul poporului. 2007, nr. 8-9, p. 4-8.
3. LINDSEY, Linda. *Gender Roles. A Sociological Perspective*, Third Edition, Prentice Hall, 1997, pp. 10-11.
4. MOCANU, Cristina. *Discriminare multiplă în România*. Societatea de Analize Feministe și Institutul Național de Cercetare Științifică în Domeniul Muncii și Protecției Sociale, București, 2008, p. 12.
5. ROSSIDES, Daniel W. *Social Stratification. The Interplay of Class, Race and Gender*. Second Edition, Prentice Hall, 1997, p. 17.

ABORDAREA ȘI CONȘTIENTIZAREA ȘANSELOR EGALE ÎN INSTITUȚIILE INFODOCUMENTARE

Aurelia CEBOTARI,
șef secție, *Biblioteca Științifică a ASEM*;
Lilia LUPAN,
specialist principal, *Biblioteca Științifică a ASEM*;
Elena MALȚEV,
șef oficiu, *Biblioteca Științifică a ASEM*;
Ludmila MÎNDRESCU,
șef oficiu, *Biblioteca Științifică a ASEM*

Abstract: *This article identifies both the role of the library in promoting equal opportunities in the community and the usefulness of the integrated approach and that equal access to information is the basis of a more well-informed. It is important to use all appropriate means to accelerate awareness, encourage debate, mobilization, training, dissemination of information and the type of proper knowledge in order to ensure the success of the concrete.*

Key words: *equal opportunities, academic library, society, access to information.*

Egalitatea oportunităților educaționale și informaționale rămâne o temă deosebit de actuală și astăzi atât la nivelul dezbaterilor teoretice, cât și prin implicațiile pe care le are asupra politicilor educaționale și informaționale.

Egalitatea de șanse este un concept conform căruia toate ființele umane sunt libere să-și dezvolte capacitățile personale și să aleagă fără limitări impuse de roluri stricte. Egalitatea de șanse are la bază asigurarea participării depline a fiecărei persoane la viața economică și socială, fără deosebire de origine etnică, sex, religie, vârstă, dizabilități sau orientare sexuală.

Egalitatea înseamnă, în termeni foarte generali, *identitatea în raport cu o anumită caracteristică, cu un anumit criteriu, și*

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

deci se referă la înlăturarea diferențelor sau dezavantajelor unora în raport cu criteriul considerat a fi relevant.

Egalitatea de șanse are scopul înlăturării diferitelor dezavantaje în ceea ce privește poziția competitivă în raport cu alții. Egalitatea de șanse poate fi deci înțeleasă ca **egalitate a poziției inițiale**, astfel, încât indivizii să nu aibă dezavantaje de pornire atunci când intră în competiție unii cu alții. Astfel, competiția poate fi câștigată de oricine, fără ca poziția inițială să favorizeze sau, respectiv, să defavorizeze pe cineva. Acest mod de definire a egalității de șanse vizează evitarea perpetuării inegalităților. Egalitatea de șanse astfel înțeleasă a reprezentat un concept deosebit de important în cadrul politicilor informaționale.

Biblioteca asigură dreptul la informație, oferă noi servicii de informare indispensabile unei societăți unde drepturile individuale și necesitatea de a cunoaște sunt esențiale. Egalitatea accesului la informații și la instruire este vitală, dacă bibliotecile își propun să ofere tuturor oportunitatea de a-și realiza din plin potențialul. În condițiile apropierii de societatea bazată pe cunoaștere, impusă de tehnologiile informaționale, necesitatea asigurării accesului la informații pentru fiecare persoană capătă noi dimensiuni. Rețineți, însă, că, pe viitor, bibliotecile se vor orienta și la oferirea răspunsurilor de-a gata.

Egalitatea naște, deseori, controverse teoretice în domenii variate, inclusiv în cel al informării. Toată lumea plătește taxe și respectiv toată lumea are drepturi egale. Când beneficiarul pășește pragul bibliotecii, intră în universul comunității de care aparține și tot ce are tangențe cu această comunitate trebuie să fie concentrat aici. Aici se ascunde sensul noțiunii „biblioteca - centrul comunității” sau „biblioteca - inima societății”, sau „biblioteca - centru cultural al comunității”. Există multe roluri și de mare

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

valoare pe care bibliotecile pot să le joace în secolul XXI, dar, la sigur, cel mai important va fi cel de „intermediar informațional al comunității”, un organism care înțelege atât interesele utilizatorilor, cât și universul informației, și modul de organizare a acesteia, iar mai presus de toate dezvoltă și promovează mecanismele care leagă aceste două elemente împreună. Axa principală o vor constitui necesitățile societății bazate pe posibilitățile și circumstanțele locale.

Bibliotecile fac arhivele digitale ale cărților, de aceea, putem numi biblioteca o casă de comori mult mai valoroasă decât aurul. A nu avea acces egal la informație este un handicap teribil în educație, la locul de muncă și la un cetățean. Într-o lume bazată pe tehnologie, a nu avea acces la tehnologie este, de asemenea, un handicap teribil. Marginalizarea reprezintă procesul de situare a indivizilor sau grupurilor pe o „poziție socială periferică” sau de „izolare” și implică limitarea „drastică” a accesului la resursele economice, politice, educaționale și comunicaționale ale colectivității.

Inițiativele de acces egal la informație pentru toți oamenii din întreaga lume sunt de admirat cel puțin pentru că recunosc importanța accesului la informație în societatea informațională de astăzi. Cu toate acestea, este mult de așteptat până la realizarea termenilor de egalitate la accesul la informație. Dat fiind stadiul redus al cunoștințelor referitoare la avantajele și beneficiile care decurg din egalitatea șanselor la informație, tehnicile și instrumentele informaționale sunt cele mai folositoare și mai prețioase. Ele răspund unui imperativ bivalent: conștientizarea și transmiterea informațiilor. Înțelegem prin conștientizare nevoia de a demonstra modul în care valorile și normele existente influențează percepția noastră asupra realității, perpetuând diferite stereotipuri și întreținând mecanismele producerii sau

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

reproducerii inegalității. Explicând modul în care ele predetermină și limitează opțiunile considerate, în prealabil, la luarea oricărei decizii, aceste norme și valori pot fi repuse în discuție. De altfel, conștientizarea este de natură să favorizeze în opinia publică o sensibilitate mai vie asupra problemelor egalității. Ca urmare, este nevoie să se ofere posibilități de formare. Abordarea integrată a egalității este de neconceput fără un învățământ și o formare adaptate celor ce o vor pune în aplicare.

Totuși, impulsul acordat conștientizării nu trebuie să se limiteze la factorii de decizie politică sau la un anumit grup specializat. Ansamblul societății trebuie sensibilizat în domeniul problemelor egalității, inclusiv, mai presus de toate, păturile cercetătorilor și savanților, pentru a le face să înțeleagă bine utilitatea abordării integrate și faptul că egalitatea accesului la informație este baza unei societăți mai bine informate. Este important să fie folosite toate mijloacele utile în accelerarea conștientizării, favorizarea dezbatelor, mobilizarea, formarea, difuzarea informațiilor și a tipului de cunoștințe adecvate, în scopul de a asigura reușita acțiunilor concrete. În mod evident, instrumentele utilizate – în special în cadrul formării factorilor de decizie – vor fi elaborate într-un mod care să țină seama de importanța informației. Poate că reprezentanții statului ar avea nevoie de a schimba politicile lor în ceea ce privește accesul la tehnologii și informații. Acestea includ un angajament față de ordinea socială dreaptă și umană, încredere mutuală, respect pentru drepturile și identitățile celorlalți, deschidere, abilități analitice, abilități interpersonale. ONG-urile joacă și ele un rol important în a face presiuni asupra guvernelor pentru a adopta politici „corecte” în ceea ce privește tehnologiile de acces și accesul la informație. Nu în ultimul rând, bibliotecile care sunt surse importante de informare pentru societate și

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

ele servesc drept gardieni ai accesului publicului la informații în general. Pentru asigurarea accesului la informație și cunoaștere pentru toți cetățenii și pentru realizarea dreptului tuturor cetățenilor la servicii egale, trebuie elaborat un plan de acțiuni care să stea la baza Strategiilor de dezvoltare a bibliotecilor pe termen lung. Iar promovarea și sprijinirea circulației libere, deschise a informațiilor și ideilor științifice, care servesc atât intereselor autorilor, cât și potențialilor cititori, indiferent din ce categorie ar face parte: cercetători, profesori, doctoranzi, masteranzi, biblioteci, universități, reviste și edituri, agenții finanțatoare, guverne, ar trebui să constituie scopul major pentru orice instituție de informare.

Apariția și dezvoltarea sferei digitale au revoluționat modul în care publicul obține informații și modul în care bibliotecile le furnizează. Bibliotecile asigură accesarea informațiilor de care au nevoie utilizatorii - indiferent de vârstă, educație, etnie, limbă, venituri, limitări fizice sau bariere geografice. Aceasta înseamnă că sunt în măsură să obțină informații într-o varietate de formate - electronice, precum și imprimare. De asemenea, ei sunt liberi să își exercite dreptul de a cunoaște, fără teama de cenzură sau de represalii. Or, valorile de bază ale comunității bibliotecii, cum ar fi accesul egal la informație, libertatea intelectuală, precum și dirijarea obiectivă și furnizarea de informații trebuie să fie păstrată și consolidată în lumea digitală în continuă evoluție.

Promovând și implementând egalitatea accesului la informații, biblioteca participă la construirea unei societăți moderne, dinamice și bine informate, prin integrarea la nivel național a resurselor documentare și informaționale de care dispune, deschizând o cale către cunoaștere, în general și către cunoașterea culturii și a spiritualității românești, în special. Prin diversificarea produselor și a serviciilor pe care

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

le oferă, reușește să devină o instituție accesibilă tuturor, indiferent de vârstă, sex, naționalitate sau dizabilitate. Beneficiind de acces egal la informație, pe termen mediu și lung, atât persoane fără dizabilități, cât și persoane cu dizabilități vor fi parte a mult discutatei și comentatei societăți a cunoașterii, reușind să îndeplinească aproape aceleași sarcini ca și semenii lor, contribuind, în egală măsură, la dezvoltarea comunității în care trăim.

Bibliografie:

1. *Abordarea integrată a egalității între femei și bărbați* / Consiliul Europei. Chișinău, 2003. 88 p.

2. CHERADI, N. *Accesul deschis – un element important de optimizare a comunicării științifice și universitare*. În: „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”, conf. șt. int., vol. II. Ch.: ASEM, 2012, p.133-137.

3. DUCA, Gh. *Contribuții la societatea bazată pe cunoaștere (Knowledge Society)*. Ch.: Știința, 2007, p. 172-178.

4. FLOREA, A. *Unele aspecte teoretico-juridice privind egalitatea*. În: *Legea și viața*, 2010, nr. 7, p. 25-28.

5. GHINCULOV, S. *Instituțiile infodocumentare ale Republicii Moldova în contextul constituirii societății informaționale*. În: *România și Republica Moldova: potențialul competitiv ale economiilor naționale. Posibilități de valorificare pe piața internă, europeană și mondială*, 2004, Vol. 1, p. 434-437.

BIBLIOTECA - PROMOTOR ȘI FORMATOR AL VALORILOR CULTURALE

Ana BRĂIESCU,
Biblioteca Științifică „Andrei Lupan”
a Academiei de Științe a Moldovei
Dumitrița BRĂIESCU,
Liceul Academiei de Științe a Moldovei

Abstract: Library promotes culture, participates in the intellectual formation of the person, opens information and documentation centers, installs the cultural dialogue between public and personalities. The purpose of questionnaire „Young people—the promoters of the cultural values” was the scanning of the community to expand areas of using the library services, as to find out their views and suggestions of the importance of culture and equality in society.

Following the content of analysis of the answers to the questions we see the proposals which require the measures that should be taken by the Central Scientific Library “A. Lupan” to normalize this area of activity: attracting young users to the source of information - the library book.

Key words: youth, promoters, value, culture, library, language, national, voluntariat.

Biblioteca are menirea sa în comunitatea științifică. Schimbările vieții dictează noi cerințe, forme și metode de atragere a utilizatorului. Dintre instituțiile culturale ce există în stat, face parte și biblioteca. Ea promovează cultura, participă la formarea intelectuală a persoanei, deschide centre de informare și documentare, instalează dialogul cultural între personalități și public.

Scopul sondajului **Tinerii - promotori ai valorilor culturale** a fost scanarea comunității pentru extinderea ariilor de utilizare a serviciilor bibliotecii, a descoperi opiniile și sugestiile utilizatorilor privind importanța culturii și egalitatea de șanse în societate.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Au fost repartizate respondenților 101 chestionare, dintre care 100 au răspuns la întrebări și doar un chestionar a fost respins. Repartizarea eșantionului după vârstă, gen și ocupație a fost următoarea:

- **după vârstă:** 16-19 ani – 75%
20-25 de ani – 25%
- **genul:** feminin – 50%
masculin – 50%
- **ocupație:** elevi – 25%
studenți – 75%.

1. Ce este cultura în opinia DVS?

- Totalitatea valorilor materiale și spirituale
- Crearea instituțiilor pentru comunicarea și păstrarea acestor valori (muzee, cămine culturale, biblioteci)
- Cunoștințe din diferite domenii
- Nivel de dezvoltare intelectuală
- Altele _____

	Băieți	Fete
1.	60%	52%
2.	20%	20%
3.	20%	16%
4.	0%	12%

2. Tinerii pot fi promotori ai valorilor culturale?

- Da
- Nu
- Probabil

	Băieți	Fete
1.	96%	100%
2.	0%	0%
3.	4%	0%

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

3. Ce domeniu al culturii vă atrage cel mai mult?

- Teatrul
- Cinematograful
- Biblioteca
- Muzeul
- Opera
- Altele _____

	Băieți	Fete
1.	16%	60%
2.	32%	12%
3.	40%	28%
4.	4%	0%
5.	0%	0%
6.	0%	0%

4. Tinerii ar putea prin acțiuni de voluntariat contribui la promovarea culturii naționale?

- Da
- Nu
- Puțin

	Băieți	Fete
1.	88%	100%
2.	0%	0%
3.	12%	0%

5. Care sunt valorile naționale ce ne caracterizează în diversitatea culturilor europene?

- Obiceiurile
- Limba
- Tradițiile
- Altele _____

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

	Băieți	Fete
1.	32%	20%
2.	44%	44%
3.	16%	36%
4.	0%	0%

În urma analizei de conținut a răspunsurilor la întrebările din chestionar, se conturează diverse propuneri care, în mod obiectiv, impun anumite sugestii ce ar normaliza acest sector de activitate: atragerea tinerilor utilizatori la sursele de informație a bibliotecii, la ridicarea nivelului intelectual și cultural. În funcție de modul cum vor fi receptate aceste propuneri, vom ajunge la o ameliorare accentuată a activității bibliotecilor sau la o intrare într-o stare incertă a existenței acestor instituții informaționale.

Concluzii:

Pentru (60%) băieți și (52%) de fete, cultura este o totalitate de valori, tinerii optează pentru a fi promotori ai culturii într-un procentaj de 96% pentru băieți și 100% pentru fete. Cel mai atractiv domeniu pentru băieți este biblioteca cu un procentaj de 40%, iar pentru fete teatrul cu 60%. 88% dintre băieți consideră că ei pot întreprinde acțiuni de voluntariat pentru promovarea culturii naționale. Fetele împărtășesc aceeași părere 100%. Atât pentru băieți, cât și pentru fete, limba (44%) rămâne a fi valoarea națională, ce ne caracterizează în multitudinea culturilor europene.

Concluzie de final:

E necesar ca biblioteca, furnizor și mediator al informației în comunitatea științifică, să se adapteze la structurile și activitățile evoluției tehnologice, la cerințele utilizatorilor și ale non-utilizatorilor. Biblioteca se află într-o adaptare permanentă la mediul existent pentru a putea să se înscrie la fluxul internațional de informație și la nivelul culturii europene.

ROLUL BIBLIOTECARULUI UNIVERSITAR ÎN PROMOVAREA EGALITĂȚII DE ȘANSE: CONTEXT DEONTOLOGIC

Axenia BASCACOVA,
coordonator SPL, DIB ULIM

***Abstract:** Philosophiae university libraries must make its services available to all and not to favor one group in society over others. The article presents a number of measures that should be achieved in university libraries to provide access solutions, adapting services to meet the specific needs of disadvantaged people and different social groups.*

***Key words:** the disadvantaged people, equal opportunities, the university library, library services.*

În fiecare an, la 3 decembrie, este marcată Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități. Data a fost stabilită în 1992, de Adunarea Generală a ONU, pentru a motiva populația să înțeleagă efectele dizabilităților și pentru a combate discriminarea. ONU dorește ca întreaga lume să devină mai responsabilă în ceea ce privește integrarea persoanelor cu dizabilități.

Astfel, Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități are ca obiectiv promovarea înțelegerii problemelor legate de dizabilitate și mobilizarea susținerii demnității, drepturilor și a bunăstării persoanelor cu dizabilități. Prin aceasta, se încearcă, de asemenea, sensibilizarea opiniei publice cu privire la avantajele care ar rezulta din integrarea persoanelor cu dizabilități în fiecare aspect al vieții politice, sociale, economice și culturale.

Pornind de la afirmațiile sus-spuse, un principiu fundamental al bibliotecii universitare constă în faptul că serviciile sale trebuie să fie disponibile pentru toți și să nu favorizeze un grup din societate în detrimentul altora. Serviciile trebuie să fie organizate de așa manieră, încât să fie disponibile

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

în egală măsură grupurilor minoritare care, din anumite motive, nu sunt capabile să facă uz de serviciile de bază, de exemplu, minoritățile lingvistice, persoanele cu handicap fizic ori senzorial, locuitorii comunităților îndepărtate incapabili să acceseze sediul bibliotecii. Nivelul de finanțare, dezvoltarea serviciilor, arhitectura spațiilor și orele de program ale bibliotecii - toate acestea se vor planifica pornind de la principiul fundamental de acces universal.

Dezvoltarea colecțiilor, de asemenea, se va baza pe principiul accesului universal și va include accesul la formate adecvate pentru grupuri specifice de clienți, de exemplu, cărți cu alfabet Braille sau cărți sonore pentru nevăzători. Tehnologiile informaționale și de comunicare vor fi utilizate în scopul obținerii accesului la colecțiile de bibliotecă și la alte surse informaționale, atât în cadrul bibliotecii, cât și la distanță.

Consolidarea unei societăți cu organizații și oameni conștienți de nevoile lor de dezvoltare, care au atitudinea, deprinderile și tehnicile adecvate schimbării și provocărilor generate de trecerea într-o nouă eră, a cunoașterii și informaticii, somează bibliotecile la profesionism, la creativitate și deleagă alte roluri care, la rândul lor, diversifică, îmbunătățesc, impun alte misiuni și valori. În prezent, este emergentă „comunitatea practicii” care transcende orice funcție, orice rol. Prin experiența dedicată acestui subiect s-a încercat explorarea și definirea metodelor practice ale noului management - managementul incluziv, care sunt esențiale pentru valorificare în societatea incluzivă.

Profesia de bibliotecar este o profesie dedicată valorilor democratice, valorilor dreptății sociale. Resursele bibliotecilor și abilitățile bibliotecarilor sunt îndreptate și utilizate pentru dezvoltare socială și comunitară, pentru îmbogățirea spirituală, culturală, academică a grupurilor și indivizilor. Activitatea bibliotecilor demonstrează că oricare

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

ar fi aria comunitară în care se regăsește, are o contribuție importantă de oferit.

Principiile general-umane pe baza cărora se dezvoltă serviciile orientează bibliotecile la schimbarea organizațională, la colaborarea creatoare cu comunitatea și conduc profesia de bibliotecar spre noi abilități relevante, cum ar fi capacitatea de a lucra mult mai eficient cu alții pentru programe, proiecte, servicii inovative, coordonate.

Implementarea serviciilor pentru persoanele dezavantajate cere o instruire accesibilă. Aceasta ajută bibliotecile să cerceteze și să înțeleagă ce au însușit oamenii din experiența de lucru, din activități și din resursele pe care le furnizează. Instruirea accesibilă pentru toți implică o definiție incluzivă și clară a instruirii ca punct de început pentru relația bibliotecii cu persoanele dezavantajate: instruirea este un proces al angajării active cu potențialul experiențial în asigurarea serviciilor de calitate. Este ceea ce oamenii fac atunci când vor să dea sens lucrurilor înconjurătoare. Aceasta poate implica dezvoltarea sau aprofundarea abilităților, cunoștințelor, înțelegerii, conștiinței, valorilor, ideilor și sentimentelor sau sporirea capacităților de reflectare. Instruirea efectivă duce la schimbare, la dezvoltare și la dorința de a învăța mai mult.

Servirea persoanelor dezavantajate cere diversificarea serviciilor oferite utilizatorilor, iar aceasta implică schimbări - de la colecții până la personal. În primul rând, biblioteca își asumă următoarele angajamente:

- să încurajeze atitudinea pozitivă din partea întregului personal al bibliotecilor;
- să elaboreze politici care să asigure persoanelor dezavantajate accesul liber la toate resursele informaționale disponibile;

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- să respecte drepturile utilizatorilor, libertatea intelectuală;
- să furnizeze servicii egale și adecvate pentru toate categoriile de dezavantajați;
- să asigure un spațiu adecvat de lucru destinat dezavantajaților; ca unul din cele mai eficiente moduri de deservire a persoanelor dezavantajate, să se numească o persoană anumită care să fie responsabilă de prestarea serviciilor bibliotecare acestor persoane;
- să școlarizeze personalul bibliotecii, astfel ca membrii lui să poată să comunice și să contacteze confortabil și eficient cu oamenii cu deficiențe.

Dacă biblioteca hotărăște să presteze servicii persoanelor dezavantajate, politica managerială a acesteia trebuie orientată să:

- dea bibliotecii imaginea că este o instituție vie, deschisă, întotdeauna gata să se adapteze conform schimbărilor;
- stipuleze clar că personalul bibliotecilor îi așteaptă pe utilizatorii dezavantajați să frecventeze bibliotecile, să stea acolo atâta cât doresc și să revină cu o altă ocazie.

Personalul bibliotecar care lucrează cu aceste persoane trebuie să întrunească următoarele caracteristici:

- să-i înțeleagă și să-i respecte pe oamenii cu deficiențe;
- să fie la curent cu disponibilitatea resurselor editate, sonorizate și electronice;
- să fie familiarizat cu starea colecțiilor și cu necesitățile persoanelor dezavantajate;
- să fie familiarizat cu utilizarea echipamentului special;

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

- să cunoască alfabetul Braille și alfabetul cu semne pentru hipoacuzici;
- să fie doritor să învețe;
- să fie destul de flexibil pentru a accepta și implementa schimbările;
- să fie apt să ofere informații din toate sursele existente;
- să fie un ajutor persoanelor dezavantajate.

Persistă multe concepte greșite despre persoanele dezavantajate. Ipotezele greșite despre dizabilitate rezultă din atitudini, lipsa cunoștințelor, resurse și servicii inadecvate: când cei cu deficiențe de vedere sunt luați drept orbi, când bibliotecarii consideră că persoanele dezavantajate nu pot fi utilizatorii bibliotecii, când sunt vehiculate concepte greșite despre costuri exacerbate pentru a furniza servicii bune acestor persoane, situații care inhibă dezvoltarea serviciilor pentru persoanele dezavantajate.

Bibliotecile pot dezminți aceste concepții prin răspuns adecvat la necesitățile utilizatorilor dezavantajați. Un personal bine instruit este mult mai pregătit, plin de resurse, mai descurcăreț și inventiv în oferirea soluțiilor de acces, adaptarea serviciilor, ca să poată satisface necesitățile specifice ale persoanelor dezavantajate și grupurilor sociale.

Bibliografie:

1. *Acces la educație pentru grupurile dezavantajate.*

Mod de acces:

<http://administratesite.edu.ro/index.php/articles/c115/> .

Accesat la 21 februarie 2014.

2. BACAL, Diana. *Lección pública „Rele tratamente discriminatorii în bază de dizabilitate în Moldova” la Biblioteca Publică de Drept.* Mod de acces:

<http://echipahasdeu.wordpress.com/tag/persoane-dezavantajate/> . Accesat la 21 februarie 2014.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

3. *Eficiența și echitatea sistemelor europene de educație și formare*. Mod de acces: http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/c11095_ro.htm . Accesat la 21 februarie 2014.

4. *Lansarea Studiului „Bariere de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități din Republica Moldova”*. Mod de acces: <http://clubbib.wordpress.com/2011/08/02/lansarea-studiului-bariere-de-incluziune-sociala-a-persoanelor-cu-dizabilitati-din-republica-moldova/> . Accesat la 21 februarie 2014.

5. OSOIANU, Vera. *Incluziunea socială a persoanelor dezavantajate fizic și social*. Mod de acces: <http://clubbib.wordpress.com/2011/08/02/incluziunea-sociala-a-persoanelor-dezavantajate-fizic-si-social/> . Accesat la 21 februarie 2014.

6. REID, Karen. *Ghidul specialistului în convenția europeană a drepturilor omului*. Chișinău: Cartier, 2005. 300 p.

POLISH LITERATURE COLLECTION

***Cristina CATEREV, Central Scientific Library
“Andrei Lupan” of the Academy of Sciences of Moldova***

Abstract: *The article relates the importance of the collections in the library, promoting the international exchange of publications partners from Poland. Publications in polish and translated collections are part of the Central Scientific Library “Andrei Lupan” of the Academy of Sciences of Moldova (ASM). Collection of rare books is kept on the shelves which are part of multicultural scientific heritage, revealing aspects of science, literature, classical writers whose works have been translated by polish authors.*

Key words: *special collections, scientific book, rare books, book donations.*

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Central Scientific Library „Andrei Lupan” of ASM is integrated like a cultural institution in the national special libraries whose mission and objectives are geared to serve information and research interests, continuing education, research, user training, reading and research to the members of national and international scientific community.

Library gives for users free access to the collections without discrimination restricted, databases held or other own sources of scientific information. As a cultural institution, an integral part of the national information system, library fulfills its mission which has assumed to the user community that it serves.

The Central Scientific Library „Andrei Lupan” collection reflects the diversity and richness of heritage: books, serials, newspapers. The thematic spectrum and collections language is universal. In the area of polish literature collections library has different books: in scientific fields, biology, literature, history. The sources of financing the polish collection came from book donation, library exchange from different institutions: Biblioteka Główna, Częstochowa, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze Biblioteka „Jana Czekanowskiego”. The collection include: old prints, archive materials, historical mementoes.

The polish collection is dedicated to providing the clearest insight into all aspects of collecting activity. To promote the polish collection we need to collect the information from different centuries and countries, collecting have been the pursuit of princes and apothecaries, scholars and amateurs alike. Only recently, however, has the study of collections and their collectors become the subject of great multidisciplinary interest.

The range of the polish collection embraces the contents of interesting books, journals which are very useful

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

for students, researchers and teachers, librarians from our countries. As well as publishing original papers, the collection includes listings of different events, and reviews of relevant publications and exhibitions, making it the most comprehensive source available on a subject of increasing interest and study.

The collection is separated in the library section Rare Books. The collection promotes polish writers, scientists, researchers, and the librarians organize different exhibitions, activities in our library or give the books for public libraries in partnership. We organize activities with: Ministry of Culture from Moldova, Polish Embassy, and Public Library „Adam Mickiewicz” from Chisinau.

The librarians did a catalogue with polish collection and the users can find all the books we have in the library in different domains. The Central Scientific Library „Andrei Lupan” is responsible for the preservation and protection of polish collections including old books. Collections include antiquarian books from different countries. The librarians write the card catalog for this collection, and it is possible to find on WEBOPAC, on-line catalog. The oldest book in this collection is: Arnolph, Cazimir. *Bibliotheca gnomico-historico-symbolico-politica: Labore et studio Arnolphi Casimiri*, Varsaviae: Scholarum Piarum, 1743, 703 p.

The library has good conditions of storing the collection, is a dedicated space used for storing books, a natural world for old books. This space is designed or upgraded to meet standards and requirements for the preservation, protection, and accessibility of the collection. This involves evaluating and implementing strategies and techniques to improve the condition and long-term preservation of the collection.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

The main aim of the collection is to gather and promote information about existing in our library and in order to systematise knowledge and provide instructions for possible scientific research. At the same time, it should be indicated that we regard as Polish materials those which meet at least one of the following requirements: they are written in Polish, concern Poland-related subjects or were created by Polish authors, were printed by publishing houses in Poland or Polish publishing houses abroad, as well as collections of Polish origin - gathered by Poles and written in a foreign language. Historic, scientific and library collections constituting Polish national heritage are subject to the registration of multiculturalism through the collections.

We present the oldest books from our collection:

1. Arnolph, Cazimir. Bibliotheca gnomico-historico-symbolico-politica / Labore et studio Arnolphi Casimiri.- P. 2. - Varsaviae : tip. Scholarum Piarum, 1743. - 703, (8) p.

2. Athenaeum. Pismo zbiorowe poswiecone historij, filozofij, literaturze sztukom, i t. d. / Wyd. J. I. Kraszewski.- T. 2.- Wilno : Nakl. Druk. T. Glucsberga, 1843.- 234 p.

3. Bandtke, I. S. Słownik polskiego I niemieckiego do podorecznego uzywania dla polakow I niemcow.- Breslau, 1806.- 1808 p.

4. Chmielowski, Piotr. Zarys literatury polskiej z ostatnich lat szesmastu.- Wilno : Blumowicz, 1881.- 217 p.- (Wyd. E. Orzeszkowej i S-ki, 10).

5. Encyklopedia powszechna / A. Adamowich i.i.- T. 2. (Ap- Bak).- Warszawa : Nakl. S. Orgelbranda, 1860. - 932 p.

6. Geografia powszechna zawieraiaca Krotkie opisanie stanu politycznego pieciu czesu swiata z ostatnimi odmianami, iakie nastapily do roku 1812, z przydatkiem na

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

koncu regetru imion wlasciwych.- Ed. Nowa, popraw.- Wilno : Nakl. Zawadzkiego, 1812.- 435 p.

7. Humnicki, Ignacy. Zolkiewski pod Cecora : tragedia oryginalna w pieciu aktach.- Warszawa : Nakl. i druk. N. Glucksberga, 1821.- 56 p.

8. Kazania na swieta calego roku X. Kaspra Balsama.- T. 4 : O czwartey cnocie kardynalney czyliawiasistey.- Poznan : Soc. Jesu, 1767.- 556 p.

9. Kazania na swieta calego roku X. Kaspra Balsama.- T. 2 : O wystapkach y obowiazkach ludzi mlodych.- Poznan : Soc. Jesu, 1765.- 352 p.

10. Kazania na swieta calego roku X. Kaspra Balsama. T. 1 : Po smierci jego.- Poznan : Soc. Jesu, 1762.- 451 p.

11. Krasicki, Ignacy. Dzieła Ignacego Krasickiego.- Nowe i zupełne wyd. – T. 1-10. - Wrocław : Korn, 1824.

12. Kromer, Marcin. Kronika Polska biskupa Warszawskiego, dotad w trzach jezykach, na jezyk polski Macina z Blazowa Blazowskiego.- Ks. 30. – Sanok, 1857. - 373 p.

13. Mickiewicz, Adam. Pisma. – wyd. nowe, znaczne powiekszone. – T. 5. Z portr. autora i osm. zycinami na stali. – Warszawa : Nakl. S. H. Merzbacha, 1858. – 282 p.

14. Mickiewicz, Adam. Poezye / Uloz. P. Chmielowski.- Nowe uzupel. wyd. – T. 3- Warszawa : Nakl. Ksieg. A. Gruszeckiego, 1886. – 217 p.

15. Miklaszewski, Josef. Rys historii polskiej od wzniesienia sie monarchii az do ostatniego upadku i rozbioru k rdiu : z piecia mapami. – Wyd. 2, poprawna i waznemi dodatkami powiekszona.- Warszawa : Glucksberg Ksiegarza i Typ. Krol. Uniwersytetu, 1822. – 231 p., 6 p.

16. Moliere, Jean Baptiste. Dzieła Jana Chrzciela Pokelina Moliera w 8 tomach, tlumaczone wierszem przez

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Freaciezka Kowalskiego, 1847. – T. 2 – Wilno :Nakl. Glucksberga, 1847. – 305 p.

17. Naruszewicz, Adam Stanisław. Adama Stanisława Naruszewicza B. K. S. Liryka. – T. 1.- Warszawa : Druk. nadwor., 1778. – 233, 6 p.

18. Sienkiewicz, Henryk. Quo vadis : powiesc z czason Nerona . – T. 3.- Warszawa : Gebethner i Wolff, 1896. – 345 p.

19. Sienkiewicz, Henryk. Potop : powiesc historyczne. – T. 1. – Warszawa, 1886 . – 343 p.

20. Sniadecky, Jan. Jeografia czyli opisanie matematyczne i fizyczne ziemi.- Teraz przez aut. przeyrzane, popraw. i poutornie na iaw wyd. – Wilno : Nakl. i druk. Zawadzkiego, 1809. – [16], 504 p.

21. Sniadecky, Jan. Pisma rozmaite. – T. 1. Zawiezaiacy zywozny uczonych polakow.- Wilno : Nakl. i Druk. Zawadzky, 1818. – 358 p.

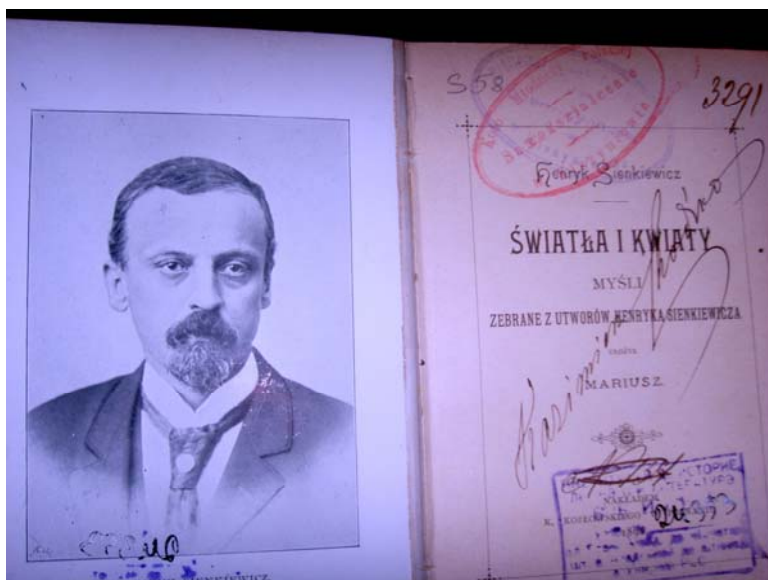
22. Sniadecki, Jan. Geografiia czyli opisanie matematyczne i fizyczne ziemi. – Wyd. 3, na nowo od aut., przeyrzane i znacznie powiekszone. – Wilno : Nakl. i Druk. Zawadzkiego, 1818. – 459 p., 15 p. : kart.

23. Tacitus Publius Cornelius. Kaia Korneliusza Tacyta dzieła wszystkie / Prekl. A. S. Naruszewicza. – T. 3.- Warszawa : Druk. Grolla, 1776. – 528, [25] p.

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

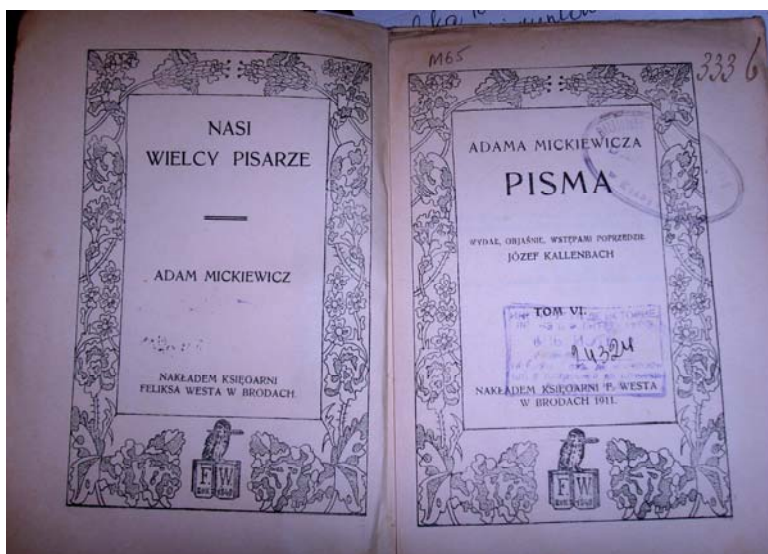

Cărți din colecția “Romanoslavica” în lb. polonă

Henryk Sienkiewicz. Światła i kwiaty

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Adam Mickiewicz. Pisma

Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor

Redactor responsabil: Constantin Crăciun

Redactor: Ina Nicuță

Procesare computerizată: Feofan Belicov

Redactor tehnic: Feofan Belicov

Coperta: Maria Budan

Semnat pentru tipar 06.05.2014

Coli editoriale 9,5. Coli de autor 7,0.

Coli de tipar 11,0. Format 60 × 84 1/16.

Tirajul 100 ex.

Tipografia Departamentului Editorial-Poligrafic al ASEM

tel. 022-402-986